

ZWIĄZEK GMIN REGIONU KUTNOWSKIEGO

Plan Rozwoju Lokalnego

**dla gmin Bedlno, Daszyna, Dąbrowice, Góra Św.
Małgorzaty, Grabów, Krośniewice, Krzyżanów,
Kutno, Łanięta, Miasto Kutno, Nowe Ostrowy,
Oporów, Strzelce, Witonia i Żychlin.
na lata 2007 – 2013**

Wykonał: Michał Prokopiak

Spis treści

1. Wstęp.....	4
2. Dokumenty strategiczne wykorzystane do opracowania Planu Rozwoju Lokalnego ZGRK.....	6
3. Stan prawny i organizacyjny ZGRK.....	9
4. Obszar i czas realizacji Planu Rozwoju Lokalnego Związku Gmin Regionu Kutnowskiego.....	12
5. Aktualna sytuacja społeczno – gospodarcza na obszarze gmin ZGRK.....	15
5.1 Położenie geograficzne.....	15
5.2 Powierzchnia ZGRK.....	21
5.3 Ludność.....	22
5.4 Środowisko przyrodnicze	23
5.4.1 Ukształtowanie powierzchni.....	23
5.4.2 Gleby.....	25
5.4.3 Bogactwa mineralne.....	27
5.4.4 Lesistość.....	29
5.4.5 Zasoby wodne.....	32
5.4.6 Stan czystości powietrza.....	42
5.4.7 Hałas i wibracje.....	44
5.4.8 Zanieczyszczenie środowiska.....	45
5.4.9 Obszary chronione.....	46
5.4.10 Pomniki Przyrody.....	48
5.4.11 Parki zabytkowe.....	50
5.4.12 Sieć NATURA 2000	51
5.5 Rys historyczny i kulturowy.....	53
6. Zagospodarowanie przestrzenne.....	58
6.1 Infrastruktura techniczna.....	58
6.1.1 Stan systemu komunikacji.....	58
6.1.2 Stopień uporządkowania gospodarki wodno – ściekowej.....	62
6.1.3 Infrastruktura energetyczna.....	64
6.1.4 Gospodarka odpadami.....	65
6.2 Własności nieruchomości.....	69
6.2.1 Zasoby mieszkaniowe na przestrzeni 2005-2006 według danych z GUS na obszarze ZGRK.....	69
6.2.2 Zasoby mieszkaniowe wg form własności.....	70
6.2.3 Liczba i kwoty wypłaconych dodatków mieszkaniowych	71
6.3 Stan obiektów dziedzictwa kulturowego.....	72
6.3.1 Walory kulturowe (antropogeniczne).....	72
6.4 Uwarunkowania ochrony środowiska.....	82
7. Sfera społeczna.....	84
7.1 Sytuacja demograficzna i społeczna na obszarze ZGRK dane GUS (2006 rok).....	84
7.1.1 Struktura wykształcenia.....	84
7.1.2 Prognoza zmian demograficznych.....	85
7.2 Warunki życia mieszkańców i bezpieczeństwo na obszarze ZGRK.....	87
7.2.1 Sytuacja mieszkaniowa.....	87
7.2.2 Bezpieczeństwo na obszarze ZGRK.....	88
7.2.3 Stan bezpieczeństwa na drogach gmin ZGRK.....	89
7.2.4 Stan bezpieczeństwa pożarowego.....	90
7.3 System edukacyjny i oświaty.....	93
7.4 Opieka zdrowotna.....	96
7.5 Grupy społeczne wymagające wsparcia	98
7.6 Organizacje pozarządowe działające na obszarze ZGRK.....	100
7.7 Rynek pracy.....	102
8. Strefa ekonomiczna.....	106
8.1 Lokalny sektor gospodarczy.....	106
8.1.1 Najważniejsze gałęzie przemysłu w gminach ZGRK.....	106
8.1.2 Aktywność gospodarcza w rolnictwie na terenie ZGRK.....	111
8.2 Turystyka na obszarze ZGRK.....	113
8.2.1 Baza noclegowa.....	113
8.2.2 Obiekty rekreacyjno-sportowe.....	115
8.2.3 Turystyka sportowo-rekreacyjna „ Strefa sportu”.....	116

9. Najważniejsze problemy na obszarze ZGRK – analiza SWOT.....	118
10. Cele ogólne i szczegółowe ZGRK.....	121
11. Realizacja celów.....	124
11.1 Zmiany w strukturze gospodarczej obszaru ZGRK.....	124
11.2 Zmiany w sposobie użytkowania terenu.....	124
11.3 Rozwój systemu komunikacji i infrastruktury.....	124
11.4 Poprawa stanu środowiska.....	124
11.5 Poprawa stanu środowiska kulturowego.....	124
11.6 Poprawa warunków i jakości życia mieszkańców	124
12. Planowane zadania inwestycyjne w okresie 2008 – 2013 i ich realizacja.....	125
12.1 Gmina Dąbrowice.....	125
12.2 Gmina Krośniewice.....	125
12.3 Gmina Krzyżanów.....	126
12.4 Gmina Kutno.....	126
12.5 Gmina Łanięta.....	126
12.6 Gmina Oporów.....	126
12.7 Gmina Nowe Ostrowy.....	127
12.8 Gmina Strzelce.....	127
12.9 Gmina Żychlin.....	127
12.10 Gmina Daszyna.....	127
12.11 Gmina Góra Św. Małgorzaty.....	127
12.12 Gmina Grabów.....	128
12.13 Gmina Witonia.....	128
13. Zadania planowane do realizacji po roku 2013 – projekty długoterminowe	130
14. Powiązanie zadań PRL z innymi działaniami.....	131
15. Oczekiwane wskaźniki efektów realizacji Planu Rozwoju Lokalnego	134
16. Plan finansowy na lata 2008 - 2013 (WPI).....	135
17. System wdrażania Planu Rozwoju Lokalnego.....	136
18. Sposoby monitorowania, oceny i komunikacji społecznej Planu Rozwoju Lokalnego	138
18.1 Promocja i informacja.....	138

1. Wstęp

Plan Rozwoju Lokalnego Związku Gmin Regionu Kutnowskiego powstał z potrzeby usystematyzowania i opracowania wspólnych kierunków rozwoju gmin należących do ZGRK, a tym samym racjonalizacji wykorzystania wszystkich zasobów (finansowych, organizacyjnych, ludzkich), jakimi dysponują władze gmin ZGRK. Ponieważ potrzeb jest znacznie więcej niż środków do ich zaspokojenia, stąd ustalenie odpowiednich priorytetów uznano za bezwzględnie konieczne, by w wyniku podejmowanych decyzji szczególnie z zakresu inwestycji stworzyć rozwiązania służące wszystkim gminom naszego regionu.

Plan Rozwoju Lokalnego dla gmin Związku Gmin Regionu Kutnowskiego został opracowany jako materiał zbiorczy na podstawie uchwalonych uchwałami rad poszczególnych gmin strategii rozwoju gmin należących do związku oraz na Miasta Kutno w oparciu i na podstawie danych w nich zawartych. Strategie te zostały uprzednio poddane konsultacjom społecznym.

Obecnie Związek Gmin Regionu Kutnowskiego zrzesza w swojej strukturze 15 jednostek samorządowych tj.

- **powiat kutnowski (11 jednostek):**

1. Gmina Bedlno;
2. Gmina Dąbrowice;
3. Gmina Krośniewice;
4. Gmina Krzyżanów;
5. Gmina Kutno;
6. Gmina Łanięta;
7. Gmina Nowe Ostrowy;
8. Gmina Oporów;
9. Gmina Strzelce;
10. Gmina Żychlin;

11. Miasto Kutno;

● **powiat łęczycki (4 jednostki):**

12. Gmina Daszyna;

13. Gmina Góra Św. Małgorzaty;

14. Gmina Grabów;

15. Gmina Witonia;

Dodatkowymi motywami, do opracowania niniejszego dokumentu były:

- potrzeba identyfikacji zjawisk pozytywnych i negatywnych zachodzących w sferze społecznej, gospodarczej i ekologiczno – przestrzennej gmin ZGRK;
- konieczność uzyskania konsensusu, co do najważniejszych kierunków działań gmin należących do Związku;
- konieczność ustalenia działań priorytetowych;
- potrzeba doskonalenia metod zarządzania gminami i ZGRK, wynikająca z konieczności stałego podnoszenia efektywności wykorzystania wszystkich zasobów gmin (finansowych, rzeczowych, organizacyjnych, intelektualnych);
- konieczność zbudowania rzeczywistej płaszczyzny porozumienia i stałej współpracy pomiędzy licznymi instytucjami samorządowymi, społecznymi i gospodarczymi działającymi na obszarze gmin Związku Gmin Regionu Kutnowskiego.

Niniejszy dokument zachowuje strukturę hierarchiczną. Jednostki należące do ZGRK przedstawiane są z zachowaniem stałej schematystyki (powiat kutnowski --> gminy, miasta, powiat łęczycki --> gminy).

2. Dokumenty strategiczne wykorzystane do opracowania Planu Rozwoju Lokalnego ZGRK

Plan Rozwoju Lokalnego Związku Gmin Regionu Kutnowskiego został wykonany jako opracowanie zbiorcze na podstawie poniższych dokumentów strategicznych:

1. Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Bedlno na lata 2005-2013

Przyjęty Uchwałą nr XX/140/2005 Rady Gminy Bedlno z dnia 25 kwietnia 2005 roku poprzedzoną konsultacją społeczną

2. Strategia Gminy Dąbrowice

Przyjęta Uchwałą nr XXXII/173/05 Rady Gminy Dąbrowice z dnia 31 sierpnia 2005 roku poprzedzoną konsultacją społeczną

3. Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Krośniewice wraz z wieloletnim planem inwestycyjnym do roku 2013

Przyjęty Uchwałą nr XXIV/158/08 Rady miejskiej w Krośniewicach z dnia 29 maja 2008 roku poprzedzoną konsultacją społeczną

4. Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Krzyżanów na lata 2007 - 2013

Przyjęty Uchwałą nr X/69/07 Rady Gminy Krzyżanów z dnia 7 grudnia 2007 roku poprzedzoną konsultacją społeczną

5. Strategia Rozwoju Gminy Kutno na lata 2007 – 2013

6. Strategia Rozwoju Gminy Łanięta na lata 2007 – 2013

Przyjęta Uchwałą nr VII/41/07 Rady Gminy w Łaniętach z dnia 29 czerwca 2007 roku poprzedzoną konsultacją społeczną

7. Plan Rozwoju Lokalnego dla gminy Nowe Ostrowy na lata 2005 – 2013

Przyjęty Uchwałą nr XXVII/148/2005 Rady Gminy w Nowych Ostrowach z dnia 20 czerwca 2005 roku poprzedzoną konsultacją społeczną

8. Plan Rozwoju Lokalnego dla gminy Oporów

Przyjęty Uchwałą nr XXXVII/161/2006 Rady Gminy Oporów z dnia 27 kwietnia 2006 roku poprzedzoną konsultacją społeczną

9. Plan Rozwoju Lokalnego gminy Strzelce na lata 2004 – 2006

Przyjęty Uchwałą Nr XXI/103/04 z dnia 27 października 2004 r. wraz z innymi dokumentami strategicznymi gminy

10. Plan Rozwoju Lokalnego gminy Żychlin na lata 2008 – 2013

Przyjęty Uchwałą nr XVIII/94/08 Rady Miejskiej w Żychlinie z dnia 30 stycznia 2008 roku poprzedzoną konsultacją społeczną

11. Strategia Rozwoju Miasta Kutna na lata 2006-2013

Przyjęty Uchwałą nr XL/467/06 Rady Miasta Kutno z dnia 28 marca 2006 roku poprzedzoną konsultacją społeczną

12. Plan Rozwoju Lokalnego gminy Daszyna na lata 2008 –2013

Przyjęty Uchwałą nr XVIII/93/2008 Rady Gminy w Daszynie z dnia 11 czerwca 2008 roku poprzedzoną konsultacją społeczną

13. Plan Rozwoju Lokalnego gminy Góra Świętej Małgorzaty na lata 2007-2013

Przyjęty Uchwałą nr 63/14/2008 Rady Gminy Góra Św. Małgorzaty z dnia 1 lutego 2008 roku poprzedzoną konsultacją społeczną

14. Lokalny Plan Rozwoju Gminy Grabów

Przyjęty Uchwałą nr XX/116/2004 Rady Gminy Grabów z dnia 22 lipca 2004 roku poprzedzoną konsultacją społeczną

15. Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy Witonia

Przyjęta Uchwałą nr XIII/53/07 Rady Gminy Witonia z dnia 28 grudnia 2007 roku poprzedzoną konsultacją społeczną

W opracowaniu wykorzystane zostały również dane i informacje zawarte w poniższych dokumentach:

- Program uporządkowania ekologicznego obszaru Związku Gmin Regionu Kutnowskiego BZURA „A”
- Strategia Rozwoju Turystyki dla Gmin Związku Gmin Regionu Kutnowskiego i powiatu kutnowskiego
- Program budowy i przebudowy dróg gminnych i powiatowych na terenie gmin ZGRK na lata 2004 – 2008
- Zintegrowana Strategia Rozwoju Obszarów Wiejskich Stowarzyszenia Rozwoju Gmin CENTRUM

3. Stan prawny i organizacyjny ZGRK

Związek Gmin Regionu Kutnowskiego jest dobrowolnym związkiem celowym (zawianym na podstawie art. 68 ust.2 ustawy o samorządzie gminnym) wspólnot mieszkańców zamieszkujących określone w Statucie Związku terytorium, wyposażonym w osobowość prawną, czyli możliwość dokonywania we własnym imieniu rozmaitych czynności prawnych oraz zaciągania na własny rachunek zobowiązań. Jak każda osoba prawna, także ZGRK działa przez swoje organy, czyli Zgromadzenie Związku i Zarząd Związku, które w jego imieniu składają oświadczenia woli o treści odpowiadającej kompetencjom każdego z nich.

Zgromadzenie jest organem stanowiącym i kontrolnym Związku, a w zakresie zadań zleconych Związkowi Zgromadzenie wykonuje kompetencje przysługujące radzie gminy.

W skład Zgromadzenia wchodzi prezydenci, wójtowie i burmistrzowie gmin uczestniczących w Związku.

Zgromadzenie podejmuje rozstrzygnięcia w postaci uchwały bezwzględną większością głosów statutowej większości członków Zgromadzenia.

Zarząd Związku jest organem wykonawczym, który podejmuje rozstrzygnięcia zwykłą większością głosów.

Strategiczne planowanie zadań gmin ZGRK jest bardzo ważną częścią racjonalnego procesu podejmowania decyzji w sprawach gmin, ale również istotnym elementem procesu planowania regionalnego, umożliwiającym ubieganie się o wsparcie dla lokalnych programów rozwojowych ze źródeł pozabudżetowych. Jakkolwiek ustawa z dnia 12 maja 2000 r. o zasadach wspierania rozwoju regionalnego obszernie opisuje zasady strategicznego planowania na poziomie regionalnym, to jednak nie dostarcza żadnych wskazań metodycznych określających zasady uczestnictwa gmin, powiatów i regionów w procesie programowania strategii i polityki rozwoju regionu.

Proces wspierania zrównoważonego rozwoju naszego kraju obejmuje wszystkie szczeble władzy i administracji publicznej. Istotnym elementem tego procesu jest konieczność koordynacji zadań realizowanych przez administrację rządową i samorządową różnych szczebli. Osiągnięcie spójności strategicznych celów określanych przez gminne wspólnoty samorządowe funkcjonujące na obszarze powiatu ma, bowiem kluczowe znaczenie ze względu na konieczność tworzenia warunków dla zachowania zrównoważonego rozwoju w skali regionu.

Plan Rozwoju Lokalnego ZGRK odzwierciedla strategiczne cele i priorytety określone na poziomie Rady Ministrów, cele i priorytety ustalone w Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego na lata 2007 - 2020, a także uwzględnia strategiczne plany powiatów i gmin znajdujących się w granicach funkcjonowania Związku. W ten sposób, otwiera m.in. możliwości pozyskiwania pozabudżetowych środków finansowych na realizację swoich zadań w ramach kontraktów wojewódzkich oraz z funduszy Unii Europejskiej.

Metodyka strategicznego planowania zadań związku gmin jest zbliżona do metodyki strategicznego planowania rozwoju gminy. Istotna różnica polega na konieczności osiągnięcia spójności planów gminnych ze strategicznymi celami i priorytetami regionu oraz planami rozwoju autonomicznych gmin. W tym kontekście, proces strategicznego planowania zadań gmin jest przykładem praktycznego wprowadzenia w życie zasady:

„Myśl globalnie – działaj lokalnie”

W pracach nad Planem Rozwoju Lokalnego uwzględniono cele i priorytety ustalone w podstawowych planach strategicznych opracowanych przez Radę Ministrów, władze regionu łódzkiego, samorzady gminne z obszaru powiatu kutnowskiego i łęczyckiego, a także dyrektywy zawarte w dokumentach Unii Europejskiej. Okres planowania skorelowano z okresem obowiązywania Narodowej Strategii Spójności z maja 2007 roku.

Wykorzystana w pracach nad strategiami rozwoju poszczególnych gmin metodyka została oparta na zasadach stymulowania lokalnego, zrównoważonego rozwoju opisanych w dokumentach *Agenda 21* oraz uwzględnia dyspozycje ustawowe określające zasady wspierania rozwoju regionalnego. Opracowany w ten sposób strategiczny plan zadań pozwala na swobodne wykorzystanie narzędzi z zakresu prognozowania stanu finansów jednostek samorządu terytorialnego, budżetowania zadaniowego oraz wieloletniego programowania inwestycji publicznych.

4. Obszar i czas realizacji Planu Rozwoju Lokalnego Związku Gmin Regionu Kutnowskiego

Plan Rozwoju Lokalnego jest kompleksowym dokumentem określającym strategię społeczno - gospodarczą Związku Gmin Regionu Kutnowskiego na lata 2007 – 2013. Plan Rozwoju Lokalnego jest dokumentem zakładającym zintegrowane i kompleksowe działania mające na celu zrównoważony rozwój obszaru dla którego został sporządzony. Czas realizacji zadań, o których mowa w Planie Rozwoju Lokalnego jest tożsamy z okresem programowania Unii Europejskiej i zawiera się w latach 2007 – 2013.

Dokument jest spójny z okresowymi planowaniami w Unii Europejskiej, jak również - pod względem zadań i priorytetów - z Narodowym Planem Rozwoju na lata 2007-2013, a także z:

- Narodową Strategią Spójności,
- Narodową Strategią Rozwoju Regionalnego na lata 2007-2013;
- Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego na lata 2007 – 2020;
- Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Łódzkiego,
- Programem Operacyjnym „Infrastruktura i środowisko”,
- Programem Operacyjnym „Kapitał ludzki”,
- Programem Operacyjnym „Innowacyjna gospodarka”.

Plan Rozwoju Lokalnego przedstawia sytuację społeczno-ekonomiczną ZGRK, formułuje cele i zawiera opis działań zmierzających do osiągnięcia rozwoju społecznego i gospodarczego. W Planie oszacowane zostały spodziewane efekty planowanych interwencji i ich wpływ na przebieg procesów rozwojowych; wskazano kierunki zaangażowania środków funduszy strukturalnych oraz środków własnych.

Przyjęta metodologia opracowania Planu jest podobna dla metodologii przygotowania Narodowego Planu Rozwoju, jednakże fazy jej

wdrożenia uzależniono w głównej mierze od uwarunkowań własnych. Niezmienione zostały tylko podstawowe jej filary, na których opierają się wszystkie strategie zrównoważonego rozwoju w krajach UE, zakładające, iż „gospodarka nie może rozwijać się kosztem ludzi i przyrody, a także przyroda nie może być ważniejsza niż człowiek i gospodarka”.

Państwa członkowskie UE uważają, iż to właśnie owe elementy – społeczeństwo i środowisko naturalne, podniesione do rangi równorzędnej z dominującą dotychczas w strategiach rozwoju Unii Europejskiej gospodarką, utworzyły triadę trzech dominant strategii rozwoju, która zyskała miano strategii zrównoważonej. Przyjęcie takiej metodologii gwarantuje, iż jest ona nie tylko przeniesieniem na grunt lokalny obowiązującej w UE wizji planowania, ale jest ona również z nią kompatybilna.

Strategie bądź plany rozwoju mogą przyjmować różne formy w zależności od problemów, które chce się rozwiązać. Generalnie, dotyczą one różnych dziedzin życia społeczno - gospodarczego. Jest jednak cecha, która wyróżnia plany rozwoju lokalnego na tle innych strategii gospodarczych. Jest nią lokalny punkt odniesienia ograniczający się do określonej jednostki terytorialnego podziału kraju, będącej lokalnym, odrębnym systemem społecznym i gospodarczym. Tym terytorium jest właśnie obszar Związku Gmin Regionu Kutnowskiego, w którego skład wchodzi 14 gmin powiatu kutnowskiego i łęczyckiego oraz Miasto Kutno.

Plan Rozwoju Związku Gmin Regionu Kutnowskiego jest nie tylko narzędziem polityki zrzeszonych w niej samorządów umożliwiających wspieranie procesów rozwojowych, lecz również wyrazem aspiracji społeczności i woli osiągnięcia wspólnych celów.

W przypadku planowania rozwoju lokalnego, zawsze mamy na myśli proces przebiegający dwukierunkowo: odgórny proces wspierania realizacji celów strategii poprzez wsparcie finansowe, doradcze i specjalistyczne, udzielane przez określone instytucje i struktury zewnętrzne, ale także oddolny proces wspierania realizacji celów przez

społeczności lokalne. Zatem projektowany w planie zrównoważony rozwój lokalny Związku Gmin Regionu Kutnowskiego będzie możliwy tylko wówczas, gdy wokół wytyczonych dla niego kierunków uda się skupić szeroko rozumianą społeczność lokalną oraz uzyskać przychylność i akceptację struktur i instytucji nadrzędnych.

W zaproponowanym Planie Rozwoju Lokalnego respektowane są zatem zarówno potrzeby rozwoju gospodarczego i tworzenia nowych miejsc pracy, polepszania warunków ekonomicznych i szeroko rozumianej jakości życia mieszkańców, jak również respektowanie filozofii działania wynikającej z koncepcji ekorozwoju.

Zgodnie z tym modelem formułowanie Planu Rozwoju Lokalnego zostało poprzedzone identyfikacją nowych problemów i oczekiwań, a także konsultacji społecznych. Przy pracach skorzystano z informacji o wszystkich aspektach funkcjonowania jednostek członkowskich ZGRK, według danych dostępnych na dzień opracowywania Planu Rozwoju Lokalnego.

5. Aktualna sytuacja społeczno – gospodarcza na obszarze gmin ZGRK

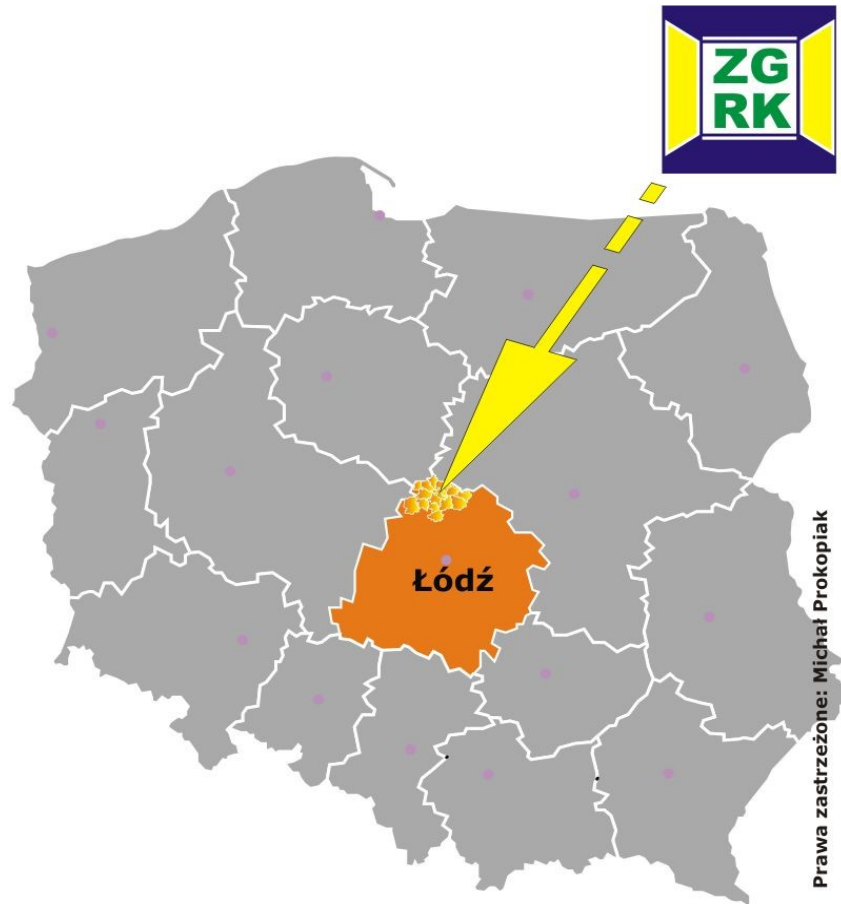
5.1 Położenie geograficzne

Obszar Związku Gmin Regionu Kutnowskiego obejmuje swym zasięgiem 15 jednostek samorządowych: 11 jednostek z powiatu kutnowskiego: Gmina Bedlno; Gmina Dąbrowice; Gmina Krośniewice; Gmina Krzyżanów; Gmina Kutno; Gmina Łanięta; Gmina Nowe Ostrowy; Gmina Oporów; Gmina Strzelce; Gmina Żychlin; Miasto Kutno, oraz 4 z powiatu łęczyckiego: Gmina Daszyna; Gmina Góra Św. Małgorzaty; Gmina Grabów; Gmina Witonia w skład, których wchodzi 324 sołectw.

ZGRK położony jest w samym centrum Polski, pomiędzy dużymi aglomeracjami: Łodzią, Warszawą i Poznaniem. Po reformie administracyjnej kraju ZGRK leży w północnej części województwa łódzkiego i obejmuje obszar dwóch powiatów. Przed reformą znajdował się w województwie płockim.

Bezpośrednio ZGRK graniczy z trzema województwami: od zachodu woj. Wielkopolskie, od północy woj. Kujawsko – Pomorskie, od północno wschodniej części woj. Mazowieckie.

Według fizyczno-geograficznego podziału Polski obszar ZGRK leży na Równinie Kutnowskiej, należącej do makroregionu Niziny Środkowomazowieckiej. Na zachodzie rozciąga się Wysoczyzna Kłódawska, zaliczona do Niziny Południowowielkopolskiej. Na północ od linii Przedecz-Gostynin zaczyna się pojezierze Kujawskie, należące do makroregionu Pojezierza Wielkopolskiego. Północną granicę Równiny Kutnowskiej stanowi linia najdalszego zasięgu zlodowacenia bałtyckiego, sięgająca nieco na południe od Gąbina, do źródeł rzeki Przysowy i Skrwy.

Rys. 1 Położenie ZGRK na tle mapy polski i województwa

Rys. 2 Obszar ZGRK podział na gminy i Miasto Kutno

Poszczególne gminy w podziale na sołectwa:

Gmina Bedlno (39 sołectw):

Annetów, Antoniew, Bedlno, Bedlno-Parcel, Dębowa Góra, Ernestynów, Florianów, Garbów, Głuchów, Gosławice, Groszki, Janów, Jaroszkówka, Józefów, Kamilew, Kaźmierzek, Konstantynów, Kręcieszki, Mateuszew, Orłów-Kolonia, Orłów-Parcel, Plecka Dąbrowa, Pniewo, Potok, Stanisławice, Stradzew, Szewce Nadolne, Szewce Owsiane, Szewce-Walentyna, Waliszew, Wewiórz, Wojszyce (sołectwa: Wojszyce-Kolonia i Wojszyce-Parcel), Wola Kałkowa, Wyrów, Załusin, Zleszyn, Zosinów, Żeronice.

Gmina Dąbrowice (11 sołectw):

Augustopol, Baby, Dąbrowice (sołectwa: Dąbrowice Pierwsze, dąbrowice Drugie i Dąbrowice Trzecie), Liliopol, Mariopol, Ostrówki, Witawa, Zgórze, Żakowiec.

Gmina Krośnice (22 sołectwa):

Kajew, Kopy, Teresin, Ostałów, Bielice, Suchodoły, Pawlikowice, Pomarzany, wola Nowska, Morawce, Zalesie, Wymysłów, Franki, Jankowice, Wychny, Szubina, Nowe, Witów, Szubsk Duży, Szubsk Towarzystwo, Zieleniew, Luboradz.

Gmina Krzyżanów (31 sołectw):

Goliszew, Julianów, Kaszewy Dworne, Kaszewy Tarnowskie, Kaszewy-Kolonia, Krzyżanów, Krzyżanówek, Kuchary, Ktery A, Ktery B, Łęki Kościelne, Malewo, Marcinów, Micin, Młogoszyn, Pawłowice, Psurze, Rustów, Różanowice, Rybie, Siemieniczki, Sokół, Stefanów, Siemienice, Wały B, Wierzyki, Władysławów, Wojciechowice Duże, Wyręby Siemienickie, Złotniki, Żakowice.

Gmina Kutno (31 sołectw):

Bielawki, Boża Wola, Byszew, Florek, Gołębiew, Grabków, Gnojno, Julinki, Komadzyn, Kotliska, Komadzyn, Krzesin, Leszczynek, Leszno, Malina, Marianki, Nagodów, Nowa Wieś, Nowy Gołębiewek, Piwki, Podczachy, Raciborów, Sieciechów, Sieraków, Stanisławów, Stary Gołębiewek, Strzegocin, Wierzbie, Woźniaków, Wroczyzny, Wysoka Wielka, Żurawieniec.

Gmina Łanięta (13 sołectw):

Łanięta, Suchodębie, Chrosno, Wola Chruścińska, Wilkowiec, Świeciny, Kąty, Budy Nowe, Witoldów, Juków, Rajmundów, Anielin, Zgoda.

Gmina Nowe Ostrowy (16 sołectw):

Błota, Bzówki, Bzówki PGR, Grochów, Grochówek, Grodno, Grodno Drugie, Imielinek, Imielinek Drugi, Imielno, Kały, Kały-Towarzystwo, Kołomia, Lipiny, Mikształ, Niechcianów, Nowa Wieś, Nowe Ostrowy, Nowe Ostrowy PKP, Ostrowy, Ostrowy PGR, Ostrowy-Cukrownia, Perna, Rdutów, Wola Pierowa, Wołodrza, Zieleniec.

Gmina Oporów (24 sołectwa):

Gołędzkie, Janów, Jastrzębia, Jaworzyna, Jurków Drugi, Jurków Pierwszy, Kamienna, Kurów-Parcel, Kurów-Wieś, Mnich-Ośrodek, Mnich-Południe, Oporów, Oporów-Kolonia, Pobórz, Podgajew, Samogoszcz, Skórzewa, Skarżyn, Stanisławów, Szczyt, Świechów, Wola Owsiana, Wola Prosperowa, Wólka-Lizigódk.

Gmina Strzelce (20 sołectw):

Aleksandrów, Bociany, Dąbkowice, Długoleka, Karolew, Klonowiec Stary, Kozia Góra, Marianów, Muchnice Nowe, Muchnów, Niedrzaków, Niedrzew Pierwszy, Niedrzew Drugi, Przyzór,

Rejmontów, Siemianów, Sójki, Strzelce, Wieszczyce, Wola Raciborowska.

Gmina Żychlin (21 sołectw):

Biała, Brzeziny, Budzyń, Buszków, Chochołów, Dobrzelin, Drzewoszek, Czesławów, Grabie, Grabów, Grzybów, Kaczkowizna, Sokołówek, Pasieka, Kruki, Śleszyn, Tretki, Wola Popowa, Zagroby, Zgoda, Zabików.

Gmina Daszyna (20 sołectw):

Daszyna, Drzykozy, Gąsiorów, Jabłonna, Jacków, Jarochów, Jarochówek, Koryta, Krężelewice, Łubno, Mazew, Mazew-Kolonia, Nowa Żelazna, Nowy Sławoszew, Osędownice, Rzędków, Siedlew, Stara Żelazna, Stary Sławoszew, Upale.

Gmina Góra Św. Małgorzaty (20 sołectw):

Tum, Marynki, Ambrożew, Podgórzyce, Zagaj, Rogulice, Sługi, Czarnopole, Bryski, Góra św. Małgorzaty, Bogdańczew, Karsznice, Kosin, Witaszewice, Orszewice, Moraków, Kol.Bryski, Stawy, Nowy Gaj oraz Mętlew.

Gmina Grabów (41 sołectw):

Besiekiery, Budki, Borów, Borucice, Stary Besk, Biała Góra, Nowy Besk, Bowętów, Brudzeń, Byszew, Chorki, Gać, Golbice, Goszczędza, Grabów (sołectwa: Grabów-Kolonia i Grabów-Osada), Jastrzębia, Jaworów, Kotków, Ksawerów, Kurzjama, Kadzidłowa, Leszno, Nagórki, Odechów, Ostrówek, Piaski, Pieczew, Piotrkówek, Radzyń, Sławęcín, Smardzew, Smolice (sołectwa:Smolice I i Smolice II), Nowa Sobótka, Sobótka-Kolonia, Stara Sobótka, Srebrna, Wygorzele, Żrebięta, Żaczki.

Gmina Witonia (15 sołectw):

Anusin, Budki Stare, Gajew, Gledzianów, Gledzianówek, Gołocice,
Kuchary, Nędzorzew, Oraczew, Romartów, Rybitwy, Szamów,
Wargawka, Węglewice, Witonia.

5.2 Powierzchnia ZGRK

Całkowita powierzchnia Związku Gmin Regionu Kutnowskiego to 1308 km² (130800 ha) co stanowi 7,17% powierzchni całkowitej województwa łódzkiego.

Tabela 1. Powierzchnia ZGRK

Nazwa Gminy	Powierzchnia [km ²]	Użytki rolne/Użytki leśne/Pozostałe grunty [%]	% powierzchni ZGRK	Liczba sołectw	Liczba mieszkańców 2006r	Gęstość zaludnienia [os./km ²]
Bedlno	126,02	91/1/8	9,63	39	6142	48,73
Dąbrowice	45,94	94/0/6	3,51	11	2081	45,29
Krośniewice	94,71	89/3/8	7,24	22	9062	95,68
Krzyżanów	103	87/3/10	7,87	31	4447	43,17
Kutno	122,33	86/6/8	9,35	31	8423	68,85
Łanięta	54,76	89/5/6	4,19	13	2652	48,42
Nowe Ostrowy	106,36	59/26/15	8,13	16	3858	36,27
Oporów	67,70	88/6/6	5,18	24	2778	41,03
Strzelce	90,11	85/8/6	6,89	20	4193	46,53
Żychlin	76,65	89/1/10	5,86	21	12972	169,23
m. Kutno	33,59	57/2/41	2,57	0	47267	1407,17
Daszyna	81,03	92/2/6	6,19	20	4177	51,54
Góra Św. Małgorzaty	90,42	91/0/9	6,91	20	4561	50,44
Grabów	154,84	87/7/6	11,84	41	6438	41,57
Witonia	60,54	90/1/9	4,63	15	3497	57,76
RAZEM	1308	85/5/10*	100	324	122548	150,11*

* - wyliczenie średniej

5.3 Ludność

Obszar Związku Gmin Regionu Kutnowskiego zamieszkuje 122 548 osób według danych GUS w 2006 roku, co stanowi 4,77% całkowitej liczby mieszkańców województwa łódzkiego (2 566 198 osób). Średnia gęstość zaludnienia to 150,11 osób na km². Średnia ta jest w dużym stopniu efektem gęstego zaludnienia miasta Kutno.

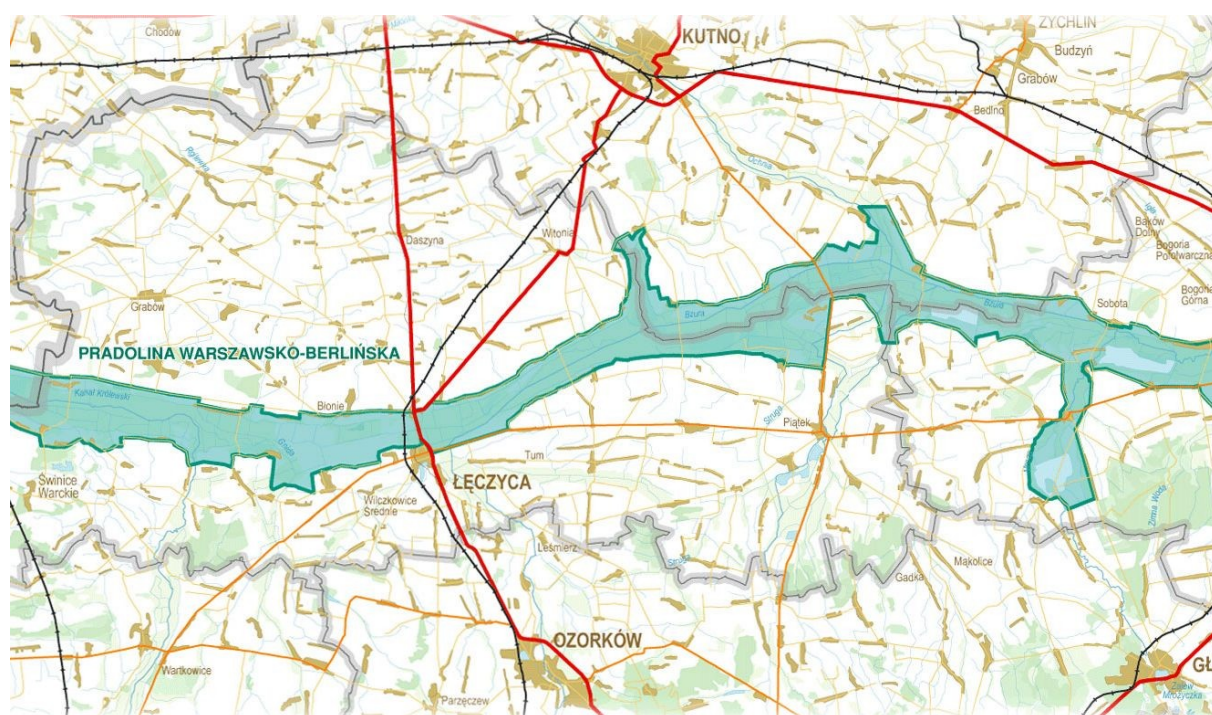
Tabela 2. Ludność ZGRK w 2006 roku według danych GUS:

Nazwa Gminy	Ogółem	Mężczyzn	Kobiet
Bedlno	6142	3087	3055
Dąbrowice	2081	1029	1052
Krośniewice	9062	4394	4668
Krzyżanów	4447	2221	2226
Kutno	8423	4188	4235
Łanięta	2652	1367	1285
Nowe Ostrowy	3858	1870	1988
Oporów	2778	1378	1400
Strzelce	4193	2088	2105
Żychlin	12972	6241	6731
m. Kutno	47267	22112	25155
Daszyna	4177	2053	2124
Góra Św. Małgorzaty	4561	2262	2299
Grabów	6438	3224	3214
Witonia	3497	1736	1761
RAZEM	122 548	59 250	63 298
Województwo łódzkie	2 566 198	1 221 937	1 344 261

5.4 Środowisko przyrodnicze

5.4.1 Ukształtowanie powierzchni

Teren ZGRK to prawie w całości obszar nizinny. Profil terenu został ukształtowany przez zlodowacenie środkowopolskie, co pozytywnie wpływa na przemysł rolniczy. Na terenie gminy Grabów, Witonia i Góra Św. Małgorzaty, Kutno, Krzyżanów, Bedno występuje pas Pradoliny Warszawsko – Berlińskiej powiatu kutnowskiego i łęczyckiego, który zamieszkuje obfita różnorodność ptaków. Ciekawym wytworem natury są wydmy zwane przez miejscową ludność Góry Św. Małgorzaty "Łysymi Górami" rozciągające się około 500 m na południowy wschód od wsi Karsznice i ciągną się w kierunku około 2 km.

Rys. 3 Widok na Pradolinę Warszawsko – Berlińską

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2004 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 na obszarze, którego dotyczy Program Rozwoju Lokalnego znajduje się

obszar specjalnej ochrony ptaków (OSO) Pradolina Warszawsko – Berlińska (kod obszaru PLB100001), obejmująca obszar 23 677,4 ha, w tym na terenie gmin:

- Bedlno - 1 160,9 ha
 - Krzyżanów – 2 203,9 ha
 - Kutno - 187,4 ha
 - Góra Św. Małgorzaty – 1 267,6 ha
 - Grabów – 906,3 ha
 - Witonia 638,5 ha
- Razem – 6 364,6 ha.

Obszar Pradoliny Warszawsko – Berlińskiej położony jest na Równinie Łowicko-Błońskiej, na południe od Równiny Kutnowskiej. Równinę przecinają rzeczki, spływające do Bzury z Wzniesień Południowomazowieckich. Obszary zalesione zajmują niewielką powierzchnię ostoi. Występują tu stawy rybne, z których najważniejsze to Psary, Okręt i Rydwan, Borów i Walewice. Najważniejsza z rzek ostoi to Bzura, której dolina jest silnie zatorfiona, pokryta mozaiką szuwarów turzycowych i roślinności łąkowej; średnia szerokość doliny rzecznej wynosi ok. 2 km. Dolina pocięta jest gęstą siecią rowów melioracyjnych, a sama rzeka jest uregulowana; brak tu starorzeczy. Występują następujące formy ochrony: Rezerwat Przyrody: Błonie (20,7 ha) Obszar Chronionego Krajobrazu: Dolina Bzury (13500,0 ha) Dolina Warty i Neru Pradolina Warszawsko-Berlińska.

5.4.2 Gleby

W gminach ZGRK dominują gleby brunatne, czarne i ziemie szare. W dolinach rzecznych występują gleby hydromorficzne. Na stan czystości gleb bezpośredni wpływ mają zasobność w składniki mineralne, zakwaszenie i zanieczyszczenie gleb. Zasobność gleb uprawnych w składniki mineralne ma znaczenie głównie dla potrzeb rolniczych. Na ich zawartość wpływa rodzaj i skład mechaniczny gleb oraz nawożenie.

W gminach ZGRK przeważają gleby o średniej zawartości magnezu. W większości gmin przeważają gleby kwaśne i lekko kwaśne – 29% charakteryzuje się pH 4,6–5,5 i 30% posiada pH 5,6–6,5. W gminach Oporów i Żychlin stanowią one 21–40%, a w gminach Dąbrowice i Łanięta – 61 – 80% ogółu gleb. Nadmierne zakwaszenie gleb wpływa na przydatność gleb do uprawy poszczególnych roślin oraz na jakość produkowanych płodów rolnych.

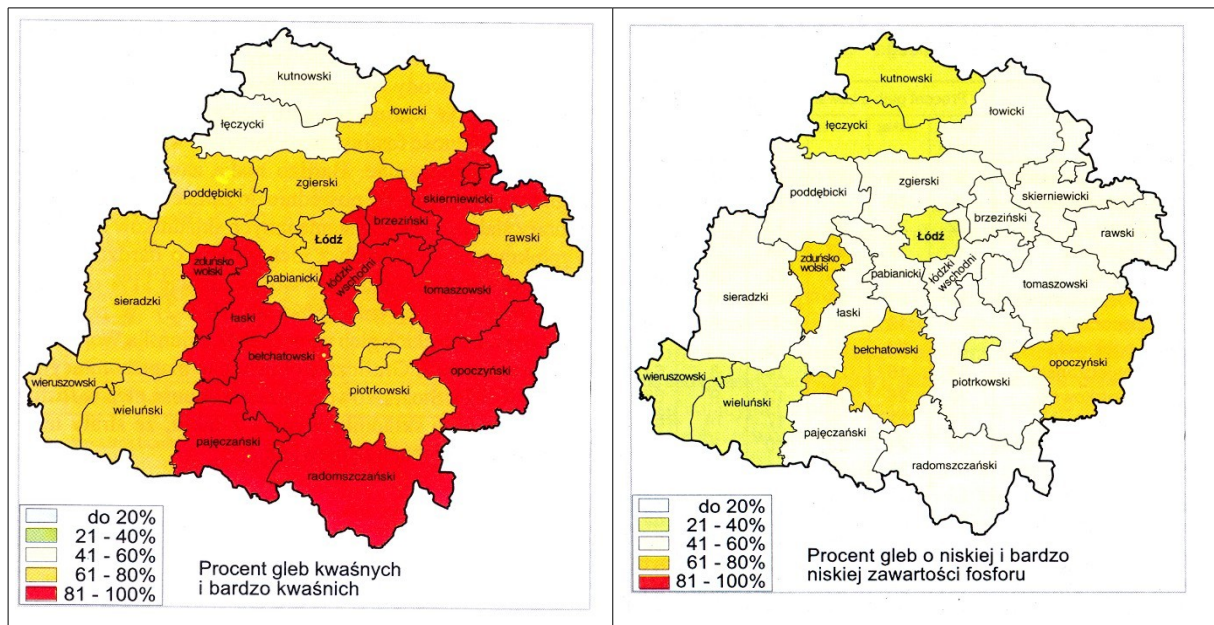
Główne przyczyny zanieczyszczeń to przede wszystkim:

- nieracjonalne nawożenie,
- gospodarcza działalność człowieka,
- przemysłowe emisje pyłów i gazów,
- skażenia motoryzacyjne,
- składowanie odpadów na powierzchni ziemi.

Poprawę sytuacji można osiągnąć przez:

- wapnowanie gleb kwaśnych,
- prawidłowe użytkowanie rolnicze gleb (w zależności od stopnia zanieczyszczenia),
- zalesianie gleb bardzo silnie zanieczyszczonych w celu ograniczenia zanieczyszczeń pyłami glebowymi,

- prawidłową lokalizację i rozwój infrastruktury w rejonach produkcji surowców roślinnych spełniających wysokie wymagania jakościowe w celu ochrony najcenniejszych rolniczo i przyrodniczo gleb,
- selektywne postępowanie z odpadami,
- modernizację i uszczelnianie składowisk, właściwe rozwiązania inżynierjno - geotechniczne,
- likwidację dzikich wysypisk śmieci.

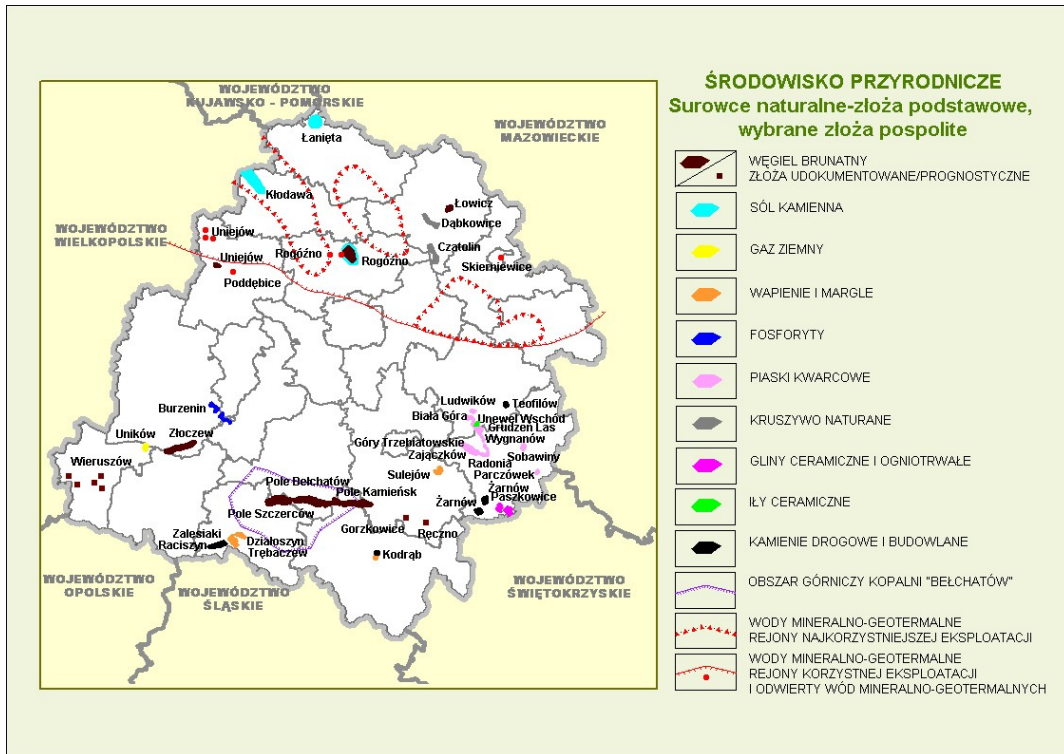
Rys. 4 Procentowe ukazanie właściwości gleb na obszarze ZGRK

5.4.3 Bogactwa mineralne

Pod względem geologicznym gminy ZGRK prawie w całości leżą w obrębie wielkiej jednostki geologiczno-strukturalnej, jaką jest Antyklinorium Środkowopolskie (Wał Środkowopolski), biegnący od zachodniego Pomorza w kierunku Kotliny Sandomierskiej, a dokładniej w jego części określanej jako Wał Kutnowski. Surowce mineralne występujące na terenie powiatu kutnowskiego są związane genetycznie z budową geologiczną. Dominują tu surowce skalne, tj. kruszywo naturalne (piaski i żwiry) oraz surowce ilaste ceramiki budowlanej. Jedyne złożo zaliczane do grupy surowców chemicznych to złożo soli kamiennej „Łanięta”. Nie jest ono jednak eksploatowane, ponieważ rozpoznano je dopiero wstępnie, a poza tym charakteryzuje się ono niekorzystnymi warunkami geologiczno-górnictwymi i słabą jakością surowca.

Do złóż pochodzenia organicznego należą torfy. Największym obszarem występowania jest pradolina rzeki Bzury. W pozostałych przypadkach są to złoża niewielkie, ich zasięg ogranicza się do części niektórych obszarów dolinnych, gdzie są eksploatowane bez koncesji w niewielkich ilościach i wykorzystywane do celów rolniczych lub ogrodniczych, jako nawóz i środek poprawiający strukturę gleby.

Łącznie tereny obejmujące gminy należące do ZGRK dysponują 12 złożami minerałów. Istnieje zapotrzebowanie na eksploatację kolejnych złóż, dla których obecnie prowadzone jest postępowanie rozpoznawcze i dokumentacyjne. Eksploatacja surowców mineralnych korzystnie wpływać może na rozwój gospodarczy regionu, ale jednocześnie czasowo zmienia sposób pierwotnego użytkowania terenu, powoduje deformacje krajobrazu, zaburza stosunki wodne i równowagę przyrodniczą. Dlatego należy dążyć do jak najszybszego likwidowania niekorzystnych zjawisk poprzez ujawnianie ich w raportach dotyczących wpływu tych obiektów na środowisko, a po zakończeniu eksploatacji – do przeprowadzenia stosownych zabiegów rekultywujących.

Rys. 5 Mapa surowców mineralnych województwa łódzkiego

5.4.4 Lesistość

Lasy ZGRK obejmują 5 588,1 ha (55.88 km²) co stanowi 1,5 % całkowitej powierzchni lasów w województwie łódzkim.

Struktura własnościowa lasów przedstawia się następująco :

- własność Skarbu Państwa - 4 810,3 ha - 86 %,
- własność niepaństwowa, prywatna - 888,6 ha -14 %.

Przeważają lasy o mało zróżnicowanym drzewostanie, sosnowo-świerkowe z niewielkim udziałem modrzewia, brzozy i dębu, a na terenach wilgotnych olszowo-brzozowe.

Gminą, która posiada największą powierzchnię terenów zalesionych tj. Ponad 26% są Nowe Ostrowy posiadające na swoim terenie cztery rezerwaty przyrody:

Rezerwat „Ostrowy” – powierzchnia 14,37 ha, utworzony w 1969 r. Jest to rezerwat leśny chroniący fragmenty wielogatunkowego lasu liściastego o charakterze naturalnym.

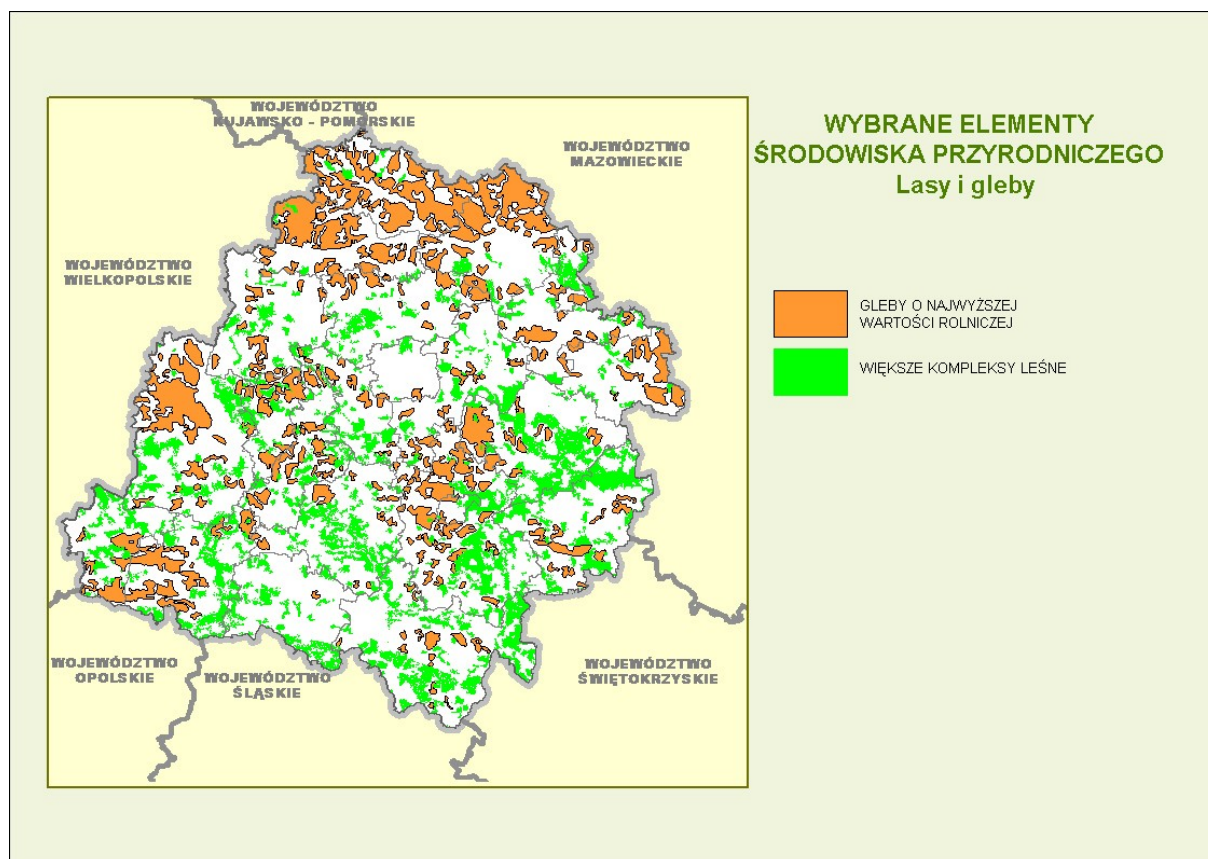
Rezerwat „Ostrowy – Bażantarnia” – powierzchnia 28,58 ha , utworzony w 1975 r. Jest to rezerwat leśny chroniący fragment lasu liściastego o cechach zespołu naturalnego. Charakterystyczną cechą rezerwatu jest starodrzew dębowy /około 130 dębów/.

Rezerwat „Perna” – powierzchnia 15,75 ha, utworzony w 1975 r., rezerwat leśny chroniący fragmenty lasu liściastego o cechach zespołu naturalnego. Najwyższe piętro tworzą przestoje dębowe w wieku ok. 150 lat.

Rezerwat „Dąbrowa Świetlista”- powierzchnia 40,13 ha, utworzony w 1990 r., Rezerwat leśny chroniący naturalny zespół świetlistej dąbrowy z bogata florą. Celem ochrony jest zachowanie naturalnego zespołu świetlistej dąbrowy, rzadko u nas spotykanego w tak dobrze wykształconej postaci z bogatą florą.

Tabela 3. Powierzchnia gruntów leśnych dane GUS z 2006 roku

Nazwa Gminy	las ogółem [ha]	grunty leśne publiczne ogółem [ha]	grunty leśne prywatne [ha]
Bedlno	94,3	45,7	49,0
Dąbrowice	14,3	12,4	2,
Krośniewice	197,4	160,0	40,8
Krzyżanów	290,1	248,9	45,3
Kutno	740,3	719,9	39,0
Łanięta	328,5	318,4	10,0
Nowe Ostrowy	1 250,3	1 210,8	85,6
Oporów	359,1	365,9	3,8
Strzelce	820,5	704,3	131,5
Żychlin	23,9	2,9	21,0
m. Kutno	69,8	39,0	31,0
Daszyna	173,7	104,8	70,5
Góra Św. Małgorzaty	36,4	4,3	32,1
Grabów	1 132,0	840,8	301,3
Witonia	57,5	32,2	25,7
RAZEM	5 588,1	4 810,3	888,6
Województwo łódzkie	378 775,3	261 912,0	124 052,2

Rys. 6 Mapa województwa łódzkiego – większe kompleksy leśne

5.4.5 Zasoby wodne

Wody powierzchniowe

Gminy ZGRK leżą w zlewni rzeki Bzury, lewostronnego dopływu rzeki Wisły, a Neru (Grabów). W systemie zarządzania gospodarką wodną dysponuje Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Warszawie, a niewielki fragment zlewni rzeki Odry – gmina Dąbrowice – do Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Poznaniu.

Rzeka Bzura za łączycą wpływa do wysłanej torfem Pradoliny Warszawsko–Berlińskiej i na całym odcinku przechodzącym przez gminy ZGRK jest ciekim uregulowanym. Na terenie tym Bzura odwadnia obszar gmin: Żychlin, Krzyżanów, Kutno, Krośnice, Nowe Ostrowy, Strzelce, Góra Świętej Małgorzaty, Witonia, częściowo Dąbrowice. Rzeka jest zasilana w znaczącym stopniu wodami podziemnymi, stąd wśród rzek przepływających przez gminy ZGRK ma najkorzystniejsze warunki hydrologiczne.

Cieki na terenie gmin ZGRK charakteryzują się niskimi przepływami i skromnymi zasobami dyspozycyjnymi, jednymi z najniższych w Polsce. Na ograniczone zasoby wód powierzchniowych wpływa znacząco charakterystyczna dla tych terenów mała ilość opadów atmosferycznych. Rezultatem niedoboru opadów jest zauważalny proces stepowienia zlewni rzeki Bzury, głównie na obszarze pomiędzy Żychlinem, Strzelcami i Kutnem.

Obszar ZGRK praktycznie pozbawiony jest naturalnych powierzchniowych wód stojących. Spotyka się jedynie nieliczne, niewielkie obszarowo stawy. Jeziorność (tj. współczynnik powierzchni jezior do powierzchni gminy) waha się w granicach od 0,01 do 0,05.

Zasoby wodne zlewni można zwiększyć retencjonując wodę. Pozwala to na ograniczenie szybkiego spływu powierzchniowego na korzyść odpływu gruntowego i pełniejsze wykorzystanie obiegu wody i materii,

zwłaszcza w rolnictwie. Obiekty małej retencji pełnią ponadto funkcję oczyszczalni naturalnych.

Na terenie gmin ZGRK istnieją liczne obiekty, które po odbudowie i zmodernizowaniu z powodzeniem mogłyby pełnić funkcję małych zbiorników retencyjnych. Zostały one ujęte w „Programie małej retencji dla województwa płockiego”, opracowanym w 1996 roku, który podaje koncepcje rozwiązań technicznych i przewidziany jest do stopniowego wdrażania przez służby wodno-melioracyjne. W chwili obecnej odbudowuje się stopniowo zabudowę hydrotechniczną rzek. Rozpatrywany jest też wariant budowy na rzece Głogowiance, w pobliżu ujścia do Ochni, zbiornika retencyjnego dla miasta Kutna.

Do lat 90-tych wszystkie rzeki powiatu kutnowskiego prowadziły wody o charakterze pozaklasowym praktycznie pozbawione życia biologicznego. W latach 1991 – 1996 na terenie zlewni rzeki Bzury wykonano wiele inwestycji ekologicznych poprawiających stan czystości wód, w tym wybudowano Grupową Oczyszczalnię Ścieków w Kutnie oraz poza terenem powiatu – oczyszczalnię dla miasta Zgierza. Od roku 1996 jakość wody Bzury i Ochni wyraźnie się poprawiła. W większości badanych parametrów stwierdza się kilkakrotnie niższe stężenia od notowanych poprzednio i coraz częściej mieszczą się one w granicach ustalonych dla III, a nawet II klasy czystości wód.

W oparciu o badania kontrolne wykonywane przez WIOŚ w zlewni rzeki Bzury ocenia się stan jakości kontrolowanych cieków następująco:

- w żadnym punkcie kontrolnym wody nie spełniały warunków klasy docelowej, lecz porównanie danych z wielolecia wskazuje na systematyczną poprawę jakości wody,
- wskaźnikami, które najczęściej przekraczały poziom wymaganych klas czystości były azot azotynowy, fosfor ogólny i miano Coli typu kałowego,

- najbardziej zanieczyszczonymi dopływami Bzury, zarówno w grupie wskaźników fizyczno-chemicznych jak i bakteriologicznych były Słudwia , Miłonka i Ochnia.

W zdecydowanej większości przypadków zaklasyfikowanie cieków do klasy „non” (nie odpowiadającej normom) spowodowane było niedotrzymaniem parametrów w zakresie biogenów (azotu i fosforu) i miana Coli. Jednak w dalszym ciągu istnieją odcinki cieków szczególnie zanieczyszczone, w których odnotowuje się przekroczenia dla większości grup zanieczyszczeń (w punktach pomiarowych: Krzyżanów – rzeki Ochnia, Morawce i Pomarzany – rzeki Miłonka oraz Wola Popowa – rzeka Słudwia).

Wody podziemne

Pod koniec lat 80-tych na terenie całego kraju wyznaczono szereg tzw. głównych zbiorników wód podziemnych (GZWP) w celu wskazania miejsc o najlepszych warunkach dla lokalizacji ujęć wód podziemnych. GZWP muszą charakteryzować się m.in. odpowiednią wodonością, łatwością dostępu do warstwy wodonośnej i dobrą jakością wód. Ich zasięgi są na bieżąco korygowane w oparciu o przeprowadzane badania hydrogeologiczne.

Na podstawie tych kryteriów wyznaczono na obszarze powiatu trzy takie zbiorniki: górnourajski (nr 226) obejmujący swym zasięgiem prawie cały powiat kutnowski (oprócz niewielkich obszarów w rejonie Bedlna), trzeciorzędowy (nr 215) obejmujący gminy: Łanięta, Strzelce, Oporów i Żychlin oraz czwartorzędowy (nr 225) obejmujący część gmin: Nowe Ostrowy, Dąbrowice i Łanięta. Oznacza to, że korzystne warunki dla wierceń hydrogeologicznych panują we wszystkich gminach, a w niektórych z nich mogą być i są eksploatowane wody podziemne zarówno z utworów jurajskich, trzeciorzędowych, jak i czwartorzędowych jednocześnie. Na terenie powiatu w części południowej znaczenie użytkowe posiada poziom jurajski, z którego czerpie wodę 90% studni głębinowych.

Miasta Krośniewice i Żychlin pobierają wodę z poziomu trzeciorzędowego. Na pozostałym terenie dominują wody z zasobów eksploatacyjnych z poziomu czwartorzędowego. Głównym odbiorcą wód podziemnych w regionie jest miasto Kutno, gdzie dla jego obszaru zasobowego zatwierdzono zasoby eksploatacyjne z wszystkich poziomów wodonośnych: czwartorzędowego, trzeciorzędowego i górnio-jurajskiego w ilości $Q=1.020 \text{ m}^3/\text{h}$. Natomiast dla sąsiedniego rejonu Skłęczki zatwierdzono zasoby eksploatacyjne tylko z utworów górnej jury w ilości $Q=688 \text{ m}^3/\text{h}$. Łączny pobór wody ujęć komunalnych i własnych na cele komunalne i przemysłowe w Kutnie szacuje się na ok. $Q=12.560 \text{ m}^3/\text{d}$.

Znaczne rezerwy wód podziemnych wiążą się z rejonem Psurza, gdzie pod koniec lat 70-tych odwiercono pięć wysokowydajnych otworów górnio-jurajskich. Dotychczas nie zrealizowano jednak zatwierdzonego projektu badań geologicznych dla udokumentowania zasobów regionalnych. Wszyscy eksploataccy z rejonu Kutna pobierają wodę w ramach zatwierdzonych zasobów.

Pobór wód koncentruje się także w Żychlinie i Dobrzelinie, gdzie wynosi on dla celów komunalnych i przemysłowych ok. $Q=2340 \text{ m}^3/\text{d}$. Pozostałe ujęcia pracują punktowo i mają najczęściej zatwierdzone zasoby rzędu $Q=5-50 \text{ m}^3/\text{h}$. Pobór regulowany jest obligatoryjnymi dla właścicieli i użytkowników ujęć wód podziemnych pozwoleniami wodno-prawnymi na ich pobór, przy czym nigdy nie powinien on przekraczać zatwierdzonych zasobów.

Jakość wód podziemnych jest zróżnicowana z uwagi na warunki naturalne lub antropopresję. Najczęściej w wodach podziemnych stwierdza się nadmiar związków żelaza, manganu, azotu oraz rzadziej – chlorków. Występowanie tych składników może być związane z naturalnymi własnościami skał, występującymi wśród nich części organicznych i węgla brunatnych, dopływem wód z okolic diapirów solnych. Obecność związków azotu, chlorków w powiązaniu z siarczanami, metali ciężkich czy ropopochodnych świadczy już o antropopresji spowodowanej najczęściej

długotrwałym oddziaływaniem m.in. niewłaściwie zabezpieczonych obiektów uciążliwych dla środowiska, powodziami czy katastrofami ekologicznymi. Badania jakości wód podziemnych wykazują wzrost zawartości m.in. związków azotu, chlorków, fenoli w wodach głębinowych, świadczący o trwałym pogorszeniu się jakości wody.

Wody nie odpowiadające normom w zakresie zawartości związków żelaza i manganu występują na terenie powiatu powszechnie. Wymagają one prostego uzdatniania. Eliminowanie nadmiaru innych substancji jest bardziej kosztowne i skomplikowane, ale nie zawsze skuteczne.

Główne przyczyny zanieczyszczeń

Zanieczyszczenia środowiska przyrodniczego, w tym zwłaszcza wód powierzchniowych, jest nierozłącznie związane z działalnością człowieka. Głównymi źródłami zanieczyszczenia wód powierzchniowych w gminach ZGRK są ścieki komunalne oraz ścieki przemysłowe.

Zagrożeniami stanu jakości wód powierzchniowych są:

- zanieczyszczenia spływające z miast i osiedli systemami kanalizacyjnymi,
- nieuporządkowana gospodarka ściekowa w wiejskich jednostkach osadniczych,
- nawożenie mineralne i organiczne,
- zanieczyszczenia powierzchniowe.

W przypadku Bzury podstawowe znaczenie dla jej czystości mają działania podejmowane w jej biegu poza terenem powiatu kutnowskiego, tj. na terenie Zgierza, Ozorkowa, Aleksandrowa Łódzkiego i Łęczycy, w tym głównie oddanie do użytku oczyszczalni ścieków dla miasta Zgierza. Pomimo wyraźnej poprawy w dalszym ciągu prowadzi ona wody ponadnormatywnie zanieczyszczone w całym swoim biegu. Poza tym na stan wód rzeki Bzury rzutuje jakość wód jej dopływów.

Oddanie do eksploatacji w 1994 roku i dalsza rozbudowa Grupowej Oczyszczalni Ścieków w Kutnie spowodowały radykalną poprawę jakości wód w rzece Ochni. Na stan czystości wód Ochni wpływają głównie zanieczyszczenia z miasta Kutna oraz rolnicze zanieczyszczenia obszarowe.

Obszar gminy Grabów jest ubogi w zasoby wód powierzchniowych. Rgilewka i Orłówka są małymi ciekami o niewielkich przepływach, a ponadto, przepływając przez tereny użytkowane rolniczo, prowadzą wody zanieczyszczone. Ner odznacza się wprawdzie stosunkowo dużymi przepływami, lecz jego wody, będące odbiornikiem ścieków komunalno-przemysłowych z Łodzi i Pabianic, są bardzo zanieczyszczone, najczęściej pozaklasowej jakości. O takiej jakości decydują przede wszystkim wartości następujących wskaźników: tlen rozpuszczony, BZT-5, ChZT, azot amonowy, fosforany, fenole, detergenty oraz metale ciężkie jak ołów, miedź, cynk, żelazo, a także miano Coli. Ubóstwo wód powierzchniowych podkreśla brak naturalnych i sztucznych zbiorników wodnych. Niedostatek wód powierzchniowych rekompensują znaczne zasoby wód podziemnych. Decyduje o tym przedstawiony wcześniej układ stratygraficzno-tektoniczny podłoża geologicznego, a także cechy litologiczne utworów czwartorzędowych. W glinach zwałowych występują często soczewki lub przewarstwienia piaszczyste, a pod tymi glinami warstwa piasków fluwioglacjalnych, albo bezpośrednio utwory wapienne okresu kredy lub jury. W wyniku takiego układu geologicznego na omawianym obszarze pojawiają się różne układy hydrogeologiczne. W pierwszym opisanym przypadku występują 2-3 poziomy wód gruntowych w utworach czwartorzędowych, na ogół od 2 do 30 m głębokości. W przypadku występowania utworów piaszczysto-żwirowych pod gliną zwałową lub spoczywania gliny zwałowej bezpośrednio nad utworami kredy dochodzi do ukształtowania się jednego zasobnego zbiornika wód gruntowych głębokich. Zbiornik taki, w zależności od różnicy ciśnienia piezometrycznego wód podmorenowych i wód mezozoiku, może być albo drenowany, albo zasilany przez te drugie.

Miłonka jest odbiornikiem ścieków komunalnych miasta Krośniewice, oczyszczanych w oczyszczalni w Pawlikowicach. Poprawa stanu czystości wód przebiega znacznie wolniej niż w przypadku Ochni. Powodem powolnego postępu w procesie oczyszczania może być fakt, iż rzeka ta prowadzi niewielkie ilości wód, w okresie letnich niżówek na granicy przepływu biologicznego przy znaczącym udziale ścieków.

Najbardziej zanieczyszczone wody prowadzi rzeka Słudwia. Powodem takiego stanu rzeczy był głównie wieloletni zrzut ścieków przemysłowych z cukrowni w Dobrzelinie oraz zrzut ścieków komunalnych z Żychlina oraz nieoczyszczonych ścieków sanitarnych z Dobrzelina. W chwili obecnej cukrownia Dobrzelin rozbudowała oczyszczalnię ścieków przemysłowych o stopień biologiczny i praktycznie zamknęła obieg wody w cyklu produkcyjnym ograniczając zrzut ścieków przemysłowych do sytuacji awaryjnych. W Żychlinie, ze względu na niezadowalające efekty redukcji zanieczyszczeń w istniejącej oczyszczalni i konieczność dostosowania inwestycji do obowiązujących standardów, trwa rozbudowa i modernizacja oczyszczalni miejskiej.

Ważnym źródłem zanieczyszczeń są ścieki odprowadzane poza kanalizacją miejską. W większości są to obiekty zlokalizowane poza granicami administracyjnymi miast. Jednym z zakładów jest Odlewnia „CENTROZAP” w Kutnie, która wyposażona jest w mechaniczno-biologiczną oczyszczalnię ścieków przemysłowych i opadowych i odprowadzająca oczyszczone ścieki bezpośrednio do rowu Malinka.

Większość obiektów przemysłowych zlokalizowanych poza miastami, w tym głównie zakłady przemysłu spożywczego, odprowadza ścieki mniej lub bardziej oczyszczone do cieków wodnych, rzek i rowów melioracyjnych. Często wykazują one przekroczenia dopuszczalnych ładunków zanieczyszczeń. Główną przyczyną odprowadzania ścieków nie odpowiadających normom jest często niewłaściwa eksploatacja oczyszczalni, przeciążenia hydrauliczne bądź niedostosowanie istniejących

w zakładzie rozwiązań redukcji zanieczyszczeń do obecnie obowiązujących standardów.

W jednostkach wiejskich zwodociągowanie znacznie wyprzedziło budowę kanalizacji i oczyszczalni wiejskich. Mały stopień skanalizowania powoduje nieuporządkowaną gospodarkę ściekową i zanieczyszczenia obszarowe. Dodatkowo wiele gospodarstw domowych w tym wiejskich nie posiada przyłącza kanalizacyjnego lub też przydomowych oczyszczalni ścieków. Przy gospodarstwach znajdują się prowizoryczne kanały i nieszczelne zbiorniki (szamba) powodujące ekspansje ścieków do wód powierzchniowych i podziemnych. Na terenach o zabudowie rozproszonej ścieki gromadzone są w zbiornikach bezodpływowych (z reguły nieszczelnych), byłych studniach kopanych lub dolach chłonnych. Często wylwane są one w sposób niekontrolowany na pola, do lasu i do cieków wodnych, czego efektem jest zły stan czystości wód powierzchniowych. Sytuacja ulega powolnej poprawie (np. w roku 2003 wybudowano oczyszczalnię w gminie Łanięta, od 1997 oczyszczalnię typu LEMNA w Grabowie – obsługująca około 1500 osób).

Część osiedli mieszkaniowych stanowiących zasób Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa wyposażona jest w oczyszczalnię ścieków sanitarnych o różnej efektywności oczyszczania, od nie spełniających norm po wykorzystujące najnowsze technologie (Leszno, Łęki Kościelne, Ktery, Głogowa, Godzięby). Gminy w pierwszej kolejności wyposażają w oczyszczalnię biologiczne obiekty służące społeczności lokalnej, głównie szkoły. Nie prowadzi się w chwili obecnej inwestycji polegających na budowie kanalizacji dla całych wsi.

Wody podziemne są w znacznie mniejszym stopniu zdegradowane od wód powierzchniowych. Niemniej jednak zauważa się antropopresję również na ich zasoby.

Z uwagi na fakt, że wody podziemne pochodzą z infiltracji opadów atmosferycznych w głąb ziemi, niosą one ze sobą zanieczyszczenia typowe

dla zagospodarowania terenu. W związku z powyższym zagrożenia spowodowane są poprzez:

- brak systemów kanalizacyjnych do odbioru wszystkich wytwarzanych ścieków, niedostateczna,
- skuteczność oczyszczalni ścieków, nieszczelne zbiorniki do gromadzenia nieczystości,
- nieodpowiednio izolowane składowiska odpadów,
- nieprawidłowo wykonane i zabezpieczone magazyny środków ochrony roślin i stacje paliw,
- niewłaściwe stosowanie obornika i gnojowicy, a także wieloletnie nieprawidłowe nawożenie mineralne i chemiczne,
- zanieczyszczenia w opadach atmosferycznych.

Szanse poprawy sytuacji są następujące:

- oszczędniejsze gospodarowanie wodą przez mieszkańców miast i wsi,
- sanitacja wsi poprzez skanalizowanie zwartych zespołów wiejskich,
- uruchamianie biologicznych oczyszczalni ścieków powodujących zmniejszenie ładunku zanieczyszczeń, odprowadzanych do cieków, ze szczególnym uwzględnieniem oczyszczalni grupowych dla większych jednostek osiedleńczych,
- przestrzeganie właściwej eksploatacji oczyszczalni,
- wyposażenie oczyszczalni ścieków w punkty zlewne przyjmujące ścieki ze zbiorników bezodpływowych,
- zamykanie obiegów wody w procesach przemysłowych, zwłaszcza w przemyśle spożywczym, tzn. cukrownie, gorzelnie i zakłady mięsne,
- likwidacja dzikich wysypisk lokalizowanych w zlewniach i korytach cieków,
- uszczelnienie składowisk odpadów komunalnych i przemysłowych oraz monitoring wysypisk,

- prawidłowe stosowanie w rolnictwie nawozów organicznych i mineralnych,
- przestrzeganie prawidłowego postępowania ze środkami ochrony roślin w zakresie ich transportu, deponowania, stosowania i likwidowania substancji przeterminowanych.

Rys. 7 Mapa województwa łódzkiego – wody powierzchniowe i podziemne

5.4.6 Stan czystości powietrza

Na terenie powiatu kutnowskiego i łęczyckiego zanieczyszczenia powietrza powodują źródła przemysłowe, energetyczne i technologiczne, kotłownie lokalne osiedli mieszkaniowych i obiektów użyteczności publicznej oraz kotłownie indywidualne budynków mieszkalnych oraz zagród wiejskich. Źródłem emisji zanieczyszczeń powietrza jest również transport.

Istotną rolę w zakresie zanieczyszczania powietrza odgrywa emisja zanieczyszczeń wprowadzanych do powietrza przez Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej w Kutnie, Zakłady Wytwórcze EMIT S.A. w Żychlinie, Cukrownię Dobrzelin, PLANTICO Gołębiew, BAKOMA-NOVA w Kutnie, OSM Krośniewice, Kutnowskie Zakłady Farmaceutyczne POLFA w Kutnie, InterYeast w Krośniewicach, Kofola Sp. z o.o., Fuji seal group, . Znaczący wpływ na stan zanieczyszczenia powietrza mają między innymi zakłady przemysłu spożywczego (zakłady mięsne, piekarnie, elewatory zbożowe, gorzelnie), zakłady komunalne i produkcji budowlanej.

Głównymi zanieczyszczeniami emitowanymi do atmosfery powstającymi podczas spalania paliw do celów energetycznych są pyły, dwutlenek siarki, tlenki azotu, tlenki węgla oraz zanieczyszczenia technologiczne. Lokalna uciążliwość powodowana jest przez źródła ciepła wykorzystywane do ogrzewania domów oraz obiektów inwentarskich. Najwyższe wskaźniki emisji występują na terenach miejskich i terenach wiejskich o zwartej zabudowie.

Obiekty zlokalizowane na terenie miasta Kutna, gminy Kutno, Strzelec i Krzyżanowa posiadają dostęp do gazu ziemnego. W pozostałych rejonach jako czynnik grzewczy może być stosowany olej opałowy czy gaz propan-butan. Ważnym jest więc dla ograniczenia emisji zanieczyszczeń, szczególnie z niewielkich źródeł lokalnych, stworzenie systemu preferencyjnego, sprzyjającego zmianie źródeł ciepła z uciążliwych dla środowiska na proekologiczne. Celowe jest również, w miarę możliwości,

zapewnienie jednego źródła ciepła dla wielu odbiorców, co umożliwi zastosowanie technologii, które zapewnią właściwą ochronę powietrza przed zanieczyszczeniami.

Kolejnym źródłem zanieczyszczenia powietrza jest komunikacja, której oddziaływanie skupia się głównie przy trasach komunikacyjnych oraz w rejonie miast. Do podstawowych zanieczyszczeń emitowanych przez środki transportu zaliczyć należy tlenki azotu, tlenek węgla, węglowodory oraz ołów. Ograniczenie tego typu uciążliwości jest trudne, ze względu na mnogość źródeł i złe układy komunikacyjne.

W ostatnich latach na terenie powiatu kutnowskiego i łęczyckiego zrealizowano szereg przedsięwzięć mających na celu ograniczenie emisji zanieczyszczeń pyłowo-gazowych. Dotyczyły one zwłaszcza częściowej gazyfikacji miasta Kutna, gminy Strzelce, gminy Krzyżanów i gminy Kutno. Zmodernizowano wiele uciążliwych lokalnych kotłowni węglowych w szkołach, domach pomocy społecznej i budynkach jednorodzinnych. Dokonano likwidacji lokalnych kotłowni osiedlowych poprzez przełączenie do miejskiej sieci ciepłej. W 1999 roku Kutnowskie Zakłady Farmaceutyczne „Polfa” w Kutnie oraz „BASF-Polska” w Kutnie zlikwidowały węglowe kotłownie zakładowe, zastępując je kotłowniami gazowo-olejowymi.

5.4.7 Hałas i wibracje

Hałas i wibracje są w ostatnich latach rosnącym zagrożeniem dla środowiska, zdrowia i życia ludzi. Bardzo często oddziaływanie hałasu i wibracji odbierane jest w sposób subiektywny, co powoduje, że dziedzina ta jest niedostatecznie eksponowana i doceniana przy rozpatrywaniu spraw związanych z ochroną i kształtowaniem środowiska. Postępująca urbanizacja i rozwój komunikacji drogowej powodują, że z każdym dniem zwiększają się uciążliwości wynikające ze stałego narastania hałasu w aglomeracjach miejskich i przemysłowych. Mają one wpływ na stan psychiczny i zdrowie człowieka.

Zagrożenie hałasem i wibracjami charakteryzuje się mnogością źródeł i powszechnością występowania. Najbardziej uciążliwymi emitorami hałasu i wibracji, mającymi zasadniczy wpływ na klimat akustyczny środowiska, są: trasy komunikacyjne (pojazdy samochodowe, motocykle, ciągniki, pociągi), zakłady przemysłowe na skutek stosowania hałaśliwych i wibracyjnych technologii oraz maszyn i urządzeń. Zakłady przemysłowe i warsztaty usługowe są źródłami hałasu o ograniczonym zasięgu oddziaływania, wpływają one na klimat akustyczny, jednakże wpływ ten ma charakter lokalny. Takie stacjonarne źródła hałasu mogą jednak powodować uciążliwości dla osób zamieszkujących w ich najbliższym sąsiedztwie. Znaczny wpływ na środowisko wywiera hałas komunikacyjny. W skali kraju, a także na terenie powiatu obserwuje się gwałtowny rozwój motoryzacji. Nastąpił kilkakrotny wzrost liczby pojazdów poruszających się po drogach i ulicach miast. W związku z tym wzrosło zagrożenie środowiska hałasem komunikacyjnym, które jest proporcjonalne do tzw. wskaźnika presji motoryzacji, który wiąże gęstość sieci drogowej i natężenie ruchu w tej sieci z potencjalną liczbą ludzi objętą wpływem uciążliwości powodowanych przez środki transportu.

5.4.8 Zanieczyszczenie środowiska

Istotnymi zanieczyszczeniami obszaru ZGRK emitowanymi do atmosfery są zanieczyszczenia powstające podczas spalania paliw do celów energetycznych (dwutlenek siarki, tlenki węgla i azotu oraz pyły).

Dodatkowymi zanieczyszczeniami emitowanymi do atmosfery, źródłem których są środki transportu są: tlenki węgla, tlenki azotu, węglowodory oraz ołów. Badania przeprowadzone przez WIOŚ - Łódź zaliczyły praktycznie cały obszar ZGRK do tzw. klasy A, w której poziom zanieczyszczeń nie przekroczył wartości dopuszczalnej.

Wyjątkiem są miejscowości o bardzo dużym natężeniu ruchu położone przy drogach krajowych Nr.1 i Nr.2, a w szczególności miasto Krośnice położone na skrzyżowaniu tych dróg, gdzie zarówno poziom hałasu jak i poziom zanieczyszczeń chemicznych zawartych w spalinach jest bardzo znaczny.

Zły bilans wód powierzchniowych (zachodzące procesy stepowienia, ograniczone zasoby, zanieczyszczenia obszarowe) a także utrzymujące się zanieczyszczenie jest niemożliwe do usunięcia bez rozwiązania problemów gospodarki ściekowej. Postępuje również zagrożenie hałasem i wibracjami (wzrost hałasu komunikacyjnego).

Analizując stan środowiska obszaru Związku należy stwierdzić iż szanse rozwoju wynikają z nast. uwarunkowań:

- wysoka bonitacja gleb i ogólnie dobra jakość przestrzeni rolniczej,
- dobra jakość wód podziemnych,
- zadowalająca i możliwa do poprawy jakość powietrza,
- znaczne możliwości wykorzystania lokalnych źródeł energii odnawialnej (biomasa, wody geotermalne) a także produkcji biopaliw,
- występowanie obiektów o dużej wartości przyrodniczej (w tym przyszłych ostoi Natura 2000)

5.4.9 Obszary chronione

Mimo niewielkiej ilości terenów zalesionych, w Regionie znajdują się cztery rezerwaty przyrody. Zlokalizowane są na terenie gminy Nowe Ostrowy.

- Rezerwat Przyrody „Dąbrowa Świetlista”,
- Rezerwat Przyrody „Perna”,
- Rezerwat Przyrody „Ostrowy”,
- Rezerwat Przyrody „Ostrowy – Bażantarnia”.

Rys. 8 Rezerwaty w gminie Nowe Ostrowy

Rezerwat Przyrody „Dąbrowa Świetlista”

Rezerwat leśny został utworzony w 1990 r., jego powierzchnia to 40,13 ha. Został utworzony dla ochrony naturalnego zespołu świetlistej dąbrowy.

Posiada ona obecnie około 90-letni drzewostan dębu bezszypułkowego. Na terenie rezerwatu ochronie prawnej podlega 9 gatunków roślin: kruszczyk, szerokolistny, lilia złotogłów, naparstnica zwyczajna, podkolan biały, wawrzynek wilczełyko, kalina koralowa, konwalia majowa, kruszyna pospolita, pierwiosnka lekarska.

Rezerwat Przyrody „Perna”

Utworzony w 1975 r. o powierzchni 15,27 ha. Chroni on cenny las liściasty, który posiada różnowiekowe drzewa. Najwyższe piętro tworzą 140-letnie gatunki dębów. W rezerwacie występują dąb szypułkowy i bezszypułkowy, grab pospolity, brzoza brodawkowata oraz dzika grusza i jabłoń. Rezerwat posiada wiele chronionych gatunków roślin i mszaków m.in. podkolan biały i kruszczyk szerokolistny.

Rezerwat Przyrody „Ostrowy”

Powierzchnia rezerwatu to 13,04 ha. Został utworzony w 1969 r. dla ochrony fragmentu lasu o cennym florystycznie i rzadkim charakterze. Przeważa tu lipa drobnolistna, dąb szypułkowy, grab pospolity, brzoza brodawkowata, jesion wyniosły i klon polny. O neutralnym wizerunku chronionego obiektu świadczy wielogatunkowość i struktura piętrowa drzewostanów oraz duży udział charakterystycznych dla grądu gatunków runa.

Rezerwat Przyrody „Ostrowy – Bażantarnia”

Powierzchnia rezerwatu to 27,24 ha. Rezerwat utworzono w 1975 r. dla ochrony i zachowania naturalnego fragmentu lasu liściastego subkontynentalnego grądu niskiego. Dominują tu następujące gatunki drzew: wiąz górski, dąb szypułkowy, wiąz polny, lipa drobnolistna, klon zwyczajny, grab zwyczajny, klon jawor, klon polny, jesion wyniosły. Występuje tu także wiele chronionych i rzadkich roślin: wawrzynek wilczełyko, kruszczyk szerokolistny, kopytnik pospolity, kruszyna pospolita, konwalia majowa, kalina koralowa, klon polny, fiołek przedziwny, selernica żyłkowana, pszeniec gajowy.

Przez teren analizowanego obszaru przebiegają następujące fragmenty Obszarów Krajobrazu Chronionego:

- Fragment Obszaru Krajobrazu Chronionego Pradolina Warszawsko-Berlińska, obejmuje Dolinę Bzury o powierzchni leżącej na terenie

powiatu kutnowskiego 3 915 ha (Bedlno – 1 308 ha, Kutno – 250 ha, Krzyżanów – 2 357 ha).

- Fragment Obszaru Chronionego Doliny Przysowy, o powierzchni 604 ha. Są to tereny gminy Żychlin, które biegną wzdłuż północno-wschodniej granicy gminy w okolicach wsi Zagroby, Kazanki i Kaczkowizna.
- Projekt Obszaru Chronionego Krajobrazu Ochni i Głogowianki, powstaje we wschodniej części gminy Krośniewice.

5.4.10 Pomniki Przyrody

Mimo uboższego zalesienia i typowo rolniczego krajobrazu, w Regionie znajduje się wiele pomników przyrody. Najczęściej są to wiekowe drzewa, które zachowały się w dawnych zespołach parkowo-pałacowych. Są wśród nich bardzo piękne i rzadko spotykane okazy. Niestety niewłaściwa konserwacja i wieloletnie zaniedbania sprawiły, że wiele cennych drzew w ogóle zniknęło z parków lub są w bardzo złym stanie. Poniżej znajduje się zestawienie wybranych pomników przyrody:

Tabela 4. Wybrane Pomniki Przyrody analizowanego obszaru

Gmina	Pomniki Przyrody	Wysokość	Obwód pnia na wysokości 1,3 m
Bedlno	Dąb szypułkowy,	26,5 m	590 cm
	Topola biała,	29,5 m	530 cm
	Topola biała,	27 m	445 cm
	Topola biała,	32 m	322 cm
	Jesion wyniosły,	38 m	595 cm
	Lipa drobnolistna.	27,5 m	350 cm
Krośniewice	Lipa drobnolistna	18,5 m	720 cm (stare odrosty razem)
Krzyżanów	Dąb szypułkowy	27 m	440 cm
Kutno	Topola biała,	27,5 m	440 cm
	Dąb szypułkowy,	28 m	523 cm
	Dąb szypułkowy,	18,5 m	510 cm
	Platan klonolistny,	26 m	960 cm na wys. 0,7 m
	Jesion wyniosły,	25 m	365 cm
	Jesion wyniosły,	17 m	263 cm
	Lipa drobnolistna,	14 m	315 cm
Dąb szypułkowy.	31 m	453 cm	
Łanięta	Jesion wyniosły,	31 m	394 cm
	Jesion wyniosły,	25 m	335 cm
	Dąb szypułkowy,	24 m	475 cm
	Lipa drobnolistna,	23,5 m	488 cm
	Lipa drobnolistna,	23 m	465 cm
	Jesion wyniosły,	29 m	299 cm
Dąb szypułkowy.	24 m	410 cm	
Nowe Ostrowy	Dąb szypułkowy,	31,5 m	546 cm
	Lipa drobnolistna,	12 m	450 cm
	Topola niekłańska,	27,5 m	500 cm
	Dąb szypułkowy,	24 m	435 cm
	Dąb szypułkowy,	27 m	435 cm
	Dąb szypułkowy,	32 m	388 cm
	Dąb szypułkowy,	29,5 m	380 cm
	Topola biała,	32,5 m	554 cm
	Topola biała.	30 m	527 cm
Oporów	Jesion wyniosły,	27 m	420 cm
	Jesion wyniosły,	32,5 m	435 cm
	Lipa drobnolistna,	27,5 m	410 cm
	Jesion wyniosły,	25 m	355 cm
	Topola biała,	37,5 m	550 cm
	Dąb szypułkowy,	25,5 m	428 cm
Lipa drobnolistna.	25,5 m	370 cm	
Żychlin	Dąb szypułkowy „Wojtek”,	19 m	335 cm
	Jesion wyniosły,	25 m	385 cm
	Lipa drobnolistna.	18 m	220 cm
	Lipa drobnolistna		
	Topola biała		
Miasto Kutno	Dąb szypułkowy,	30,5 m	573 cm
	Dąb szypułkowy,	32 m	550 cm
	Dąb szypułkowy,	23 m	367 cm
	Dąb szypułkowy,	23,5 m	355 cm
	Kasztanowiec zwyczajny,	17 m	265 cm
	Świerk pospolity,	24,5 m	263 cm
	Grab zwyczajny,	12 m	200 cm
	Grab zwyczajny,	12 m	230 cm
Topola biała.	30 m	506 cm	
Góra Świętej Małgorzaty	Dąb szypułkowy,	27 m	345 cm
	Dąb szypułkowy.	18 m	324 cm

5.4.11 Parki zabytkowe

Świadectwem ciekawej historii Regionu Kutnowskiego jest wiele zabytkowych parków, należących niegdyś do szlacheckich dworów i pałaców. Pochodzą one głównie z XIX i z początku XX w., chociaż są i starsze np. parki w Oporowie i Wojszycach pochodzące z XVIII w., zostały one jednak w XIX w. częściowo przekształcone. Obszar parków zajmuje zwykle kilka lub kilkanaście hektarów. W parkach znajdują się często pomniki przyrody oraz różne okazy rzadkich drzew. Niestety część parków została zniszczona, i niewiele pozostało z ich dawnej świetności. Obecnie są to obiekty zniszczone, zaniedbane i zdewastowane na skutek niewłaściwego użytkowania.

Tabela 5. Parki zabytkowe na terenie analizowanego obszaru.

Gmina	Parki orzeczone	Parki nieorzeczone, ujęte w spisie zabytków	Wiejskie parki zabytkowe
Bedno	Bedno Plecka Dąbrowa Pniewo Różki	Karolew Szewce Nag. Emilianów Wojszyce	Orłów (nieorzeczony)
Krośniewice	Bielice Cygany Głaznów Krośniewice ul. Toruńska	Miłonice Witów Głogowa Jankowice Ostałów	
Krzyżanów	Konary Ktery Łęki Kościelne Siemienice Wały-Mieczysławów	Kaszewy Dworne Młogoszyn Krzyżanówek	Goliszew (nieorzeczony)
Kutno	Byszew Głogowiec Leszno Malina Strzegocin	Bielawki Kalinowa Leszczynek Nowa Wieś Komadzyn Podczachy Wysoka Wielka	Komadzyn (ujęty w rejestrze zabytków) Podczachy (ujęty w rejestrze zabytków)
Łanięta	Franciszków Kąty Łanięta Suchodębie	Chrosno Chruścinek Klonowiec Stary Święciny	

Nowe Ostrowy	Grochów	Imielno Kołomia Mikształ Nowe Ostrowy	Mikształ (dworski – ujęty w rejestrze zabytków) Nowe Ostrowy (dworski – ujęty w rejestrze zabytków)
Oporów	Mnich Oporów Pobórz	Gołędzkie Szczyt Świechów	
Strzelce	Siemianów Sójki Strzelce	Wola Raciborow. Niedrzew	Muchnice Nowe (dworski – ujęty w rejestrze zabytków) Wola Raciborow. (dworski – ujęty w rejestrze zabytków) Niedrzew (dworski – ujęty w rejestrze zabytków)
Żychlin	Zarębów Śleszyn	Dobrzelin Dworaki Sędaki Kaczkowizna Śleszyn Drzewoszki	
Witonia			Gledzianów Gledzianówek Nędzrzew
Miasto Kutno		Puśniki Skłęczki	

Źródło: Tabela opracowana na podstawie Kutnowskich zeszytów regionalnych, wyd. Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Kutnowskiej, tom VII.

Jednym z najciekawszych parków Ziemi Kutnowskiej jest Park w Sójkach. Jedną z jego części zarządza Instytut Badawczy Leśnictwa z Warszawy. Park został wzbogacony o nowe nasadzenia, które nadały parkowi walor parku dendrologicznego.

5.4.12 Sieć NATURA 2000

Jednym z najważniejszych aktualnie zadań krajów członkowskich Unii Europejskiej w ochronie przyrody, narzuconym przez dyrektywę 92/43/EWG (Council Directive 92/43/EEC...) - zwaną Dyrektywą Siedliskową, jest utworzenie Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000. Sieć ma, w założeniu, pełnić kluczową rolę w ochronie różnorodności biologicznej terytorium Wspólnoty poprzez zabezpieczenie zagrożonych rodzajów siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk zagrożonych i rzadkich gatunków roślin i zwierząt. Natura 2000 realizuje ten sposób decyzję powziętą na spotkaniu Rady Europy w Goeteborgu w czerwcu 2001 o

powstrzymaniu erozji bioróżnorodności krajów członkowskich do roku 2010.

Na sieć Natura 2000 składają się dwa niezależnie wyznaczone podsystemy: Obszary Specjalnej Ochrony (OSO, ang. SPA), czyli obszary ptasie i Specjalne Obszary Ochrony (SOO, ang. SAC), czyli obszary siedliskowe. Obszary ptasie to obszary ważne dla ochrony siedlisk określonych gatunków ptaków we wszystkich okresach ich całorocznego cyklu życiowego: lęgowym, wędrownym i zimowym. Dotyczy to gatunków lęgowych wymienionych w załączniku I Dyrektywy Ptasiej i/lub gatunków regularnie występujących ptaków wędrownych, nie wymienionych w tym załączniku. Wyznaczanie obszarów ptasich oparte jest o kryteria ilościowe zdefiniowane na bazie kryteriów BirdLife International.

5.5 Rys historyczny i kulturowy

Historia Regionu jest mocno związana z ziemiaństwem i kulturą folwarczną. Świadectwem czasów prosperity właścicieli ziemskich jest wiele ciekawych dworców z zabytkowymi parkami. W ostatnich latach część z nich zaadoptowano na potrzeby szkół i domów opieki społecznej, wiele uległo zniszczeniu na skutek zaniedbania i braku gospodarza, a część trafiła w ręce prywatne.

Powiat kutnowski leży na zachodnim skraju Równiny Kutnowskiej, należącej do makroregionu Niziny Środkowo-Mazowieckiej, na pograniczu krain geograficznych i historycznych. Tu stykają się ziemie Wielkopolski, Kujaw, Mazowsza i Łęczyckiego. Również tu krzyżują się ważne szlaki komunikacyjne o dużym znaczeniu dla regionu i kraju.

Kutno, siedziba powiatu orłowskiego od 1793 (może wcześniej), powstało jako osada targowa. Siemowit IV, książę mazowiecki, nadał w 1386 Andrzejowi z Kutna przywilej, który m.in. ustanawiał targi w poniedziałki i jarmarki w dniu św. Wawrzyńca, tj. 10 sierpnia. W swych początkach Kutno i tereny leżące na północ od niego należały do końca XIII wieku do województwa łęczyckiego, a od XIV wieku do ziemi gostyńskiej województwa rawskiego. Łąkoszyn, Kaszewy, Oporów i tereny na wschodzie po Bąków i część powiatu brzezińskiego należały do powiatu orłowskiego, który był częścią województwa łęczyckiego. Można przyjąć, że granica między Mazowszem, a województwem łęczyckim w Kutnie przebiegała linią Ochni. Powiat orłowski miał swoją siedzibę w Orłowie do 1793, a następnie w Kutnie.

W okresie Księstwa Warszawskiego (1807–1815) utrzymano zmienione za czasów pruskich (1793) województwa na departamenty. Powiat orłowski należał do departamentu warszawskiego.

W 1807 Napoleon powołał Komisję Rządzącą dla rządów „Polską zdobytą na królu pruskim”. Konstytucją, podpisaną 22 lipca 1807, utworzył Radę Ministrów Księstwa Warszawskiego. Obszar Księstwa

Warszawskiego został podzielony na 6 departamentów, a te dzieliły się na 60 powiatów (19 XII 1807)². Zgromadzenia gminne dla powiatu orłowskiego i łęczyckiego odbywały się na przemian w Łęczycy i w Kutnie. Na czele departamentu stał prefekt, na czele powiatu — podprefekt, gminy miejskiej — burmistrz, a wiejskiej — wójt (zwykle dziedzic miejscowej wsi). Utworzono samorząd w postaci rad departamentu, rady powiatu (9 do 12 członków) i municypalne — miejskie, liczące od 10 do 30 członków. Podprefektem powiatu orłowskiego został Ambroży Zaborowski, dzierżawca majątku Łęki.

Traktatem rosyjsko-saskim z 18 maja 1815 Fryderyk August zrzekł się tytułu Księcia Warszawskiego, 25 maja tego roku Aleksander I ustanowił Rząd Tymczasowy, a 27 listopada na Zamku w Warszawie podpisał konstytucję Królestwa Polskiego. Z terytorium Królestwa utworzono osiem województw. Dzieliły się one na obwody obejmujące przeważnie dwa powiaty. Obwód gostyniński z siedzibą w Kutnie składał się z powiatu gostynińskiego i części orłowskiego. Do rad wojewódzkich wybierano po dwóch przedstawicieli na sejmikach i po jednym na zgromadzeniach gminnych. Burmistrz sprawował władzę przy pomocy radnych i ławników. Gminą kierował wójt z sołtysami. Rady gminne zastąpiono zgromadzeniami gminnymi, które między innymi wybierały pra-wyborców na posłów na sejm.

Od 7 marca 1837 województwa przemianowano na gubernie, obwody na powiaty, dotychczasowe powiaty na okręgi. W 1845 zmniejszono ilość guberni z 8 do 5. Kaliską i mazowiecką połączono w jedną — warszawską. W 1849 i 1859 wprowadzono zmiany w ustroju gminnym. Na czele gminy, która liczyła minimum 50 domów, stał wójt i rady gminne. Wójtem mógł być płatny urzędnik, dziedzicom odebrano ten urząd. Zmianę granic powiatu orłowskiego dokonano 20 czerwca 1850, włączając do niego z powiatu brzezińskiego wsie: Wolę Kałkową, Gosławice i Kępadły, w 1858 Nową Wieś z powiatu łęczyckiego.

Nowe uprawnienia otrzymały gminy w ustawie z 2 marca 1864. Ustawa znosiła patrymonialny porządek i zależność chłopów od dziedzica, na czele gminy stanął wójt chłop. Przywrócono zebrania gminne. Komitet do Spraw Królestwa Polskiego w 1864 przygotował reformę uwłaszczeniową wprowadzaną w latach 1864–1867. Powołano Komisję do Spraw Włościańskich dla realizacji „Ustaw włościańskich”. W 1867 utworzono powiat kutnowski. W jego skład wchodziły cztery miasta: Kutno, Dąbrowice, Krośniewice i Żychlin oraz 12 gmin wiejskich: Błonie, Dąbrowice, Krzyżanówek, Kutno, Mikstał, Oporów, Plecka Dąbrowa, Rdutów, Sójki, Wojszyce, Wroczyne, Żychlin. Ustawą z 1 czerwca 1869 niektóre miasta zmieniono w osady.

Prawa miejskie utraciły Dąbrowice, Krośniewice i Żychlin. Powstała nowa gmina Dobrzelin, a gminę Wroczyne przeniesiono do Krośniewic. W okresie I wojny światowej powołano Komitety Obywatelskie, a od 19 czerwca 1915 w ich miejsce: magistraty. Przewidziano powołanie rad miejskich i sejmików powiatowych. Łączono po kilka powiatów w jeden. Gostyniński powiat włączono do kutnowskiego. Wybory do sejmików i rad miejskich odbyły się według nowej ordynacji z 1 października 1917. W sądach i szkolnictwie obowiązywał język polski. Ważniejsze stanowiska w administracji zajmowali Niemcy.

W Polsce niepodległej powiat kutnowski należał do województwa warszawskiego, a od 1 kwietnia 1939 do województwa łódzkiego. Odzyskanie niepodległości stabilizowało tymczasowość władz. Rady gminne otrzymały poszerzone uprawnienia: zarządzanie nieruchomościami i funduszami gminnymi, kierowanie i dozór nad instytucjami gminnymi, kontrola działalności urzędników i wójta, przygotowanie budżetu i czuwanie nad wykonaniem uchwał. Radzie gminnej przewodniczył wójt. W Polsce niepodległej powiat kutnowski należał do województwa warszawskiego, a od 1 kwietnia 1939 do województwa łódzkiego. Odzyskanie niepodległości stabilizowało tymczasowość władz. Rady gminne otrzymały poszerzone uprawnienia: zarządzanie nieruchomościami i funduszami gminnymi, kierowanie i dozór nad instytucjami gminnymi,

kontrola działalności urzędników i wójta, przygotowanie budżetu i czuwanie nad wykonaniem uchwał. Radzie gminnej przewodniczył wójt. Nowa ustawa o zmianie ustroju samorządu terytorialnego ukazała się 23 marca 1933. W tymże roku ustalono podział terytorialny gmin. Powiat dzielił się na 12 gmin: Błonie, Dąbrowice, Dobrzelin, Krośniewice, Krzyżanówek, Kutno, Łanięta, Oporów, Plecka Dąbrowa, Rdutów, Sójki i Wojszyce oraz miasta Kutno, Krośniewice (odzyskały prawa miejskie w styczniu 1926) i Żychlin (prawa miejskie od stycznia 1924). Wraz z umiastowieniem poszerzono granice tych miast, a Kutna od 1929. Do gminy miejskiej Krośniewice włączono: osadę Krośniewice, gromadę Krośniewice i część gromady Kajew; do gminy miejskiej Żychlin włączono: osadę Żychlin i miejscowości Szymanów, Fabianów, Teodorów, Podcmentarz, Stara Pasieka, Józefów, Waclawów, Walentynów i część Dobrzelina. Do miasta Kutna przyłączono osadę fabryczną Konstancja, folwark Gnojno, folwark Kutno, Gnojnek i Piaski oraz Łąkoszyn. W okresie okupacji hitlerowskiej powiat kutnowski został włączony do Rzeszy, do Kraju Warty rejencji inowrocławskiej.

W Polsce Ludowej powiat kutnowski należał do województwa łódzkiego. Składał się z 12 gmin wiejskich: Błonie z siedzibą w Ostrowach (15 gromad), Dąbrowice (10), Dobrzelin (21), Krośniewice (22), Krzyżanówek z siedzibą w Krzyżanowie (27), Kutno (21), Łanięta (19), Oporów (19), Plecka Dąbrowa (18), Rdutów z siedzibą w Czerwoncu, następnie w Chodowie (17), Sójki z siedzibą w Strzelcach (28), Wojszyce (22). Od 10 września 1953 zmieniono nazwy gmin: Błonie na Ostrowy, Rdutów na Czerwonkę, Sójki na Strzelce, Wojszyce na Bedlno. W 1954 wieś Stefanów z gromady Kąty włączono do powiatu wrocławskiego, w 1955 wieś Kościuszków wyłączono z gminy Kutno i włączono do miasta Kutna. W 1954 gminy podzielono na 36 gromad. W następnych latach (1958–1970) zmniejszono ilość gromad. Pod koniec 1972 powrócono do gmin jako najniższych jednostek administracyjnych i nadano im nowe uprawnienia: planowanie przestrzenne, sprawy inwestycyjne i budżetów, podporządkowano gminom ośrodki zdrowia, lecznice weterynaryjne,

posterunki milicji, służbę rolną i inne. Gmina Plecka Dąbrowa została włączona do gminy Bedlno, gmina Dobrzelin do miasta i gminy Żychlin. Z dniem 1 lipca 1975 nastąpiła likwidacja powiatów, powiększono natomiast liczbę województw. Kutno i tereny byłego powiatu — bez gminy Chodów, którą włączono do województwa konińskiego — znalazły się w województwie płockim. W 1999 przywrócono powiaty, powiat kutnowski powrócił do województwa łódzkiego, bez gminy Chodów.

6. Zagospodarowanie przestrzenne

6.1 Infrastruktura techniczna

6.1.1 Stan systemu komunikacji

Sieć drogową na terenie gmin Związku Gmin Regionu Kutnowskiego tworzą ogólnodostępne drogi publiczne, które ze względu na funkcję jaką pełnią dzieli się na następujące kategorie:

- drogi krajowe,
- drogi wojewódzkie,
- drogi powiatowe,
- drogi gminne.

Zarządcami dróg, do właściwości których należą sprawy z zakresu planowania budowy, modernizacji, utrzymania i ochrony dróg, są następujące organy administracji rządowej i samorządowej:

- dróg krajowych – Generalna Dyrekcja Dróg Publicznych,
- dróg wojewódzkich – zarząd województwa,
- dróg powiatowych – zarządy powiatów,
- dróg gminnych – prezydenci, burmistrzowie, wójtowie gmin.

Do dróg krajowych zalicza się: autostrady i drogi ekspresowe, drogi międzynarodowe, drogi stanowiące inne połączenia zapewniające spójność sieci dróg krajowych, drogi dojazdowe do ogólnodostępnych przejść granicznych, drogi stanowiące ciągi obwodnicowe dużych aglomeracji miejskich oraz drogi o znaczeniu obronnym. Drogami krajowymi na terenie powiatu kutnowskiego są:

- droga nr 1 Gdańsk–Toruń–Łódź–Cieszyn,
- droga nr 2 Poznań–Warszawa,
- droga nr 60 Łęczyca–Witonia–Kutno–Gostynin–Płock,

Do dróg wojewódzkich zalicza się drogi inne niż krajowe, stanowiące połączenie między miastami, mające znaczenie dla województwa i drogi o znaczeniu obronnym nie zaliczone do dróg krajowych:

- droga nr 581 Gostynin–Krośniewice,
- droga nr 573–Żychlin–Gostynin–Nowy Duninów,
- droga nr 583 Bedlno–Żychlin,
- droga nr 702 Kutno–Piątek–Zgierz.
- droga nr 703 Łęczyca - Piątek

Do dróg powiatowych zalicza się drogi inne niż krajowe i wojewódzkie, stanowiące połączenia miast będącymi siedzibami powiatów z siedzibami gmin i siedzib gmin między sobą. Na terenie gmin ZGRK występuje ponad 200 takich dróg (odcinków).

Do dróg gminnych zalicza się drogi o znaczeniu lokalnym niezaliczone do innych kategorii, stanowiące uzupełniającą sieć dróg służących miejscowym potrzebom, z wyłączeniem dróg wewnętrznych.

Tabela 6. Zestawienie dróg i obiektów mostowych na terenie gmin ZGRK

Kategoria drogi	ogółem długość (km)	w tym: o nawierzchni twardej ulepszonej (km)	Procentowy udział nawierzchni ulepszonej w sieci dróg (%)	obiekty mostowe (szt.)
Krajowe	81,8	81,8	100,0	10
wojewódzkie	40,2	40,2	100,0	9
powiatowe	968,4	600,2		21
Gminne	782,7	234,8		28
Razem:	1873,1	957		58

Tylko ok. 4 % dróg wszystkich kategorii posiada dobre normatywne nawierzchnie. Pozostała sieć drogowa wymaga odnowy, wzmocnienia konstrukcji (szczególnie drogi krajowe w związku z koniecznością przystosowania ich do wymogów Unii Europejskiej), modernizacji i

budowy. Podobnie przedstawia się stan obiektów mostowych. Z ogólnej ilości 58 obiektów mostowych, tylko w przypadku 10 obiektów można ich stan określić jako dobry.

Identyczna sytuacja występuje w przypadku stanu poboczy, odwodnienia i oznakowania. Szczególne zaniedbania w utrzymaniu poboczy i odwodnienia występują na drogach powiatowych i gminnych.

Kluczowe znaczenie dla utrzymania sprawnego funkcjonowania regionu ma sieć dróg pełniących funkcję połączeń międzynarodowych (drogi nr 1 i 2), międzyregionalnych (droga nr 60) oraz regionalnych (drogi oznaczone numerami: 573, 581, 583 i 702, 703, 591, 590, 580).

Szczególne znaczenie w ogólnym układzie komunikacyjnym mają obiekty mostowe (wiadukty) i przekroczenia dróg nad kolejami w ciągach dróg krajowych, tj. droga nr 1 (wiadukt w miejscowości Krzewie), droga nr 2 (wiadukty w miejscowości Krzesin i Piwki) oraz wiadukt w miejscowości Kutno, ul. Łęczycka (w ciągu drogi powiatowej).

Tabela 7. Ocena stanu dróg i mostów na terenie powiatu kutnowskiego

Kategoria drogi	Drogi na terenie powiatu (km)						Obiekty mostowe (szt.)		
	Stan techniczny dobry	Wymagające robót utrzymaniowych	wymagające odnowy	wymagające wzmożenia	wymagające modernizacji	wymagające budowy	stan techniczny dobry	wymagające robót utrzymaniowych	wymagające odnowy lub modernizacji
Krajowe	-	-	-	55,0	26,80	-	3	-	7

				0					
wojewódzkie	6,00	-	20,00	-	14,20	-	-	3	4
powiatowe	41,00	75,20	125,00	39,00	308,00	-	1	8	7
Gminne	poza drogami posiadającymi nawierzchnię twardą ulepszoną o dł. 194,9 km na których wymagane są roboty o charakterze utrzymaniowym (remonty, odnowy) na pozostałej sieci o dł. 457,4 km drogi wymagają modernizacji bądź budowy						6	2	13

Źródło: Powiatowy Zarząd Dróg w Kutnie

6.1.2 Stopień uporządkowania gospodarki wodno – ściekowej

Sieć wodociągowa

Tabela 8. Długość sieci wodociągowych na terenie gmin na obszarze ZGRK:

Nazwa Gminy	/km/ Wodociągi
Bedlno	150,6
Dąbrowice	49,5
Krośniewice	140,9
Krzyżanów	121,0
Kutno	200,9
Łanięta	66,3
Nowe Ostrowy	76,7
Oporów	89,3
Strzelce	122,2
Żychlin	94,3
m. Kutno	184,7
Daszyna	112,4
Góra Św. Małgorzaty	99,4
Grabów	206,0
Witonia	99,5
RAZEM	1813,7

Sieć kanalizacyjna

Wszystkie gminy stosują sposób mieszany skanalizowania. Oprócz kanalizacji sieciowej dużą popularnością cieszą się także przydomowe oczyszczalnie ścieków, szczególnie w miejscach zabudowy rozproszonej. Szczegółowo zagadnienie to zostało opracowane w uchwalonym w ramach działań ekologicznych Związku Gmin Regionu Kutnowskiego. Długość sieci kanalizacji sanitarnej miasta Kutna to 84,8 km w tym 3 km kolektor centralny dosyłowy do GOŚ i przyłącza do budynków 28,2 km. Jednostką organizacyjną zajmującą się eksploatacją systemów kanalizacyjnych jest: Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji sp. z o.o. w Kutnie oraz Grupowa Oczyszczalnia Ścieków sp. z o. o. w Kutnie (posiada kolektor centralny dosyłowy). Całkowita długość kanalizacji sanitarnej w ZGRK to 186,4 km.

Tabela 9. Istniejące zbiorcze oczyszczalnie ścieków, przydomowe oczyszczalnie ścieków oraz kanalizacja na terenie gmin Związku Gmin Regionu Kutnowskiego:

Nazwa Gminy	o.ś. zbiorcze istniejące	POŚ istniejące	Kanalizacja zbiorcza istniejąca	Kanalizacja zbiorcza w realizacji
Bedlno	0	1	0	0
Dąbrowice	0	0	0	0
Krośniewice	1	2	15,8	0
Krzyżanów	0	0	0	0
Kutno	0	50	0	0
Łanięta	1	0	15,4	0
Nowe Ostrowy	1	50	3,2	0
Oporów	0	0	0	0
Strzelce	1	21	3,3	0
Żychlin	1	45	11,9	0
Daszyna	1	8	3,0	13,4
Góra Św. Małgorzaty	0	24	0	13,3
Grabów	1	78	16,0	11,5
Witonia	1	2	0,4	0
RAZEM	8	281	69	38,2

6.1.3 Infrastruktura energetyczna

Zaopatrzenie w energię elektryczną z terenu ZGRK odbywa się poprzez linie napowietrzne o napięciu 15 kV. Istniejąca sieć elektroenergetyczna jest dobrze rozwinięta, ze względu jednak na rosnące zapotrzebowanie wymaga rozbudowy i modernizacji. Ponadto przez obszar ZGRK przebiega linia napowietrzna krajowego systemu przesyłowego.

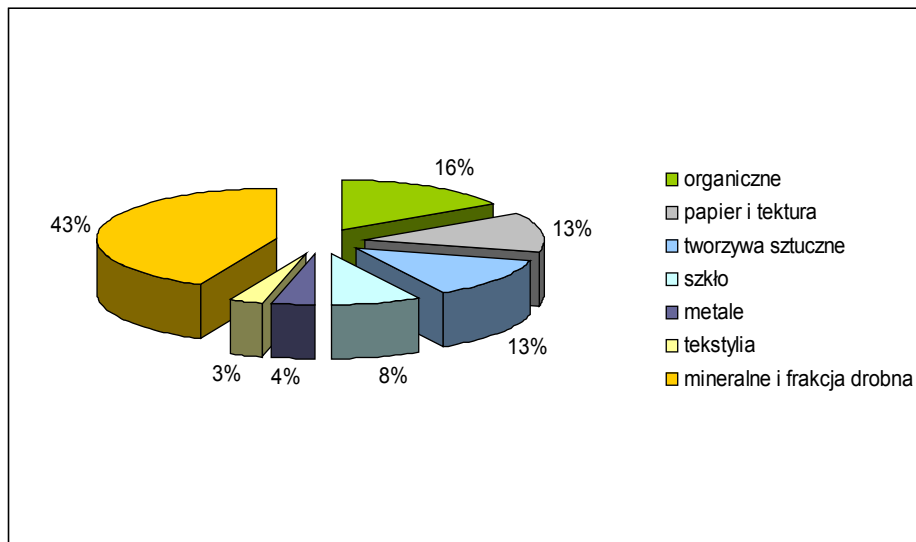
W mieście Kutno istnieje możliwość uzyskania przyłącza energetycznego od alternatywnego operatora tj. PKP Energetyka sp. z o.o.

6.1.4 Gospodarka odpadami

Tabela 10. Bilans odpadów komunalnych w 2005 r.- opracowanie własne na podstawie danych z gmin.

Nazwa gminy	Ilość odpadów Mg	Selektywna zbiórka odpadów
Bedlno	155	przystąpienie do systemu selektywnej zbiórki odpadów
Dąbrowice	87	szkło, tworzywa sztuczne, makulatura
Krośniewice	2 865	szkło, tworzywa sztuczne, makulatura
Krzyżanów	237	szkło, tworzywa sztuczne, makulatura
Kutno	591	szkło, tworzywa sztuczne, makulatura
Łanięta	89	tworzywa sztuczne,
Nowe Ostrowy	322	szkło, tworzywa sztuczne, makulatura
Oporów	89	szkło, tworzywa sztuczne, makulatura
Strzelce	242	szkło, tworzywa sztuczne, makulatura
Żychlin	1 663	szkło, tworzywa sztuczne, makulatura
Daszyna	208	szkło, tworzywa sztuczne, makulatura
Góra Św. Małgorzaty	224	szkło, tworzywa sztuczne, makulatura
Grabów	178	szkło, tworzywa sztuczne, makulatura
Witonia	265	szkło, tworzywa sztuczne, makulatura
RAZEM	7215	

Skład morfologiczny odpadów komunalnych z gosp. domowych na terenach wiejskich (%) wg. KPGO

Odpady na terenie ZGRK podlegają częściowej segregacji, zbiórce, transportowi i składowaniu na pięciu (5) składowiskach.

- Krzyżanówek gm. Krzyżanów;
- Pasieka;
- Franki gm. Krośnice;
- Borek gm. Łęczycza;
- Sławęcin gm. Grabów;

Tabela 11. Ilość odpadów komunalnych za rok 2005 gromadzonych na składowiskach obszaru objętego ZSROW

Składowisko	Obsługiwane gminy	Pow. (ha)	Składowanie*	Okres eksploatacji		Ilość odpadów składowanych Mg/rok
				od	do	
Krzyżanówek gm. Krzyżanów	Kutno Strzelce Łanięta Nowe Ostrowy Krzyżanów Witonia Bedlno Góra Św. Małgorzaty Krośniewice Żychlin Oporów	10 + 2,2 nowa kwatery	pp. pn.	1987 2000	1999 2006	25624
Pasieka	Żychlin Oporów Bedlno	4,7	n.	1960		1293,57
Franki gm. Krośniewice	Krośniewice Daszyna Dąbrowice Nowe Ostrowy Łanięta	1,14	pn.	1990		96207 Uwaga: całkowita ilość składowanych odpadów (Łódź, Zgierz, Pabianice) 3.320 Uwaga: Ilość z obsługiwanych gmin
Borek gm. Łęczycza	Witonia Góra Św. Małgorzaty	12,61 netto 4,7	pn.	1990	2013	3669,31

Sławęcin gm. Grabów	Grabów	2,33 netto 1,75	pp	1998	2012	178
------------------------	--------	-----------------------	----	------	------	-----

*

n – nadpoziomowe

pp – podpoziomowe

pn – pod- i nadpoziomowe

Odpady z obszaru są częściowo segregowane „u źródła”, transportowane i składowane na składowiskach w: Krzyżanówku, Frankach, Pasiece, Borkach, Sławęcinie.,

Całkowita ilość odpadów składowanych:

w 1999 roku – 16 tys. ton

w 2000 roku – 18, 9 tys. ton

w 2005 roku – 34 tys. Ton

Na obszarze ZGRK działają zakłady oczyszczania miasta:

Na obszarze miasta Kutna zbiórkę i transport odpadów komunalnych wykonują następujące firmy:

- Zakład Usług Komunalnych i Transportowych „MARKAZ”;
- Zakład Usług Komunalnych – S. Lewandowski;
- „Eko-Serwis” sp. z o.o.;
- Zakład Komunalno-Budowlany „KOMBUD”;
- Miejski Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej;

6.2 Własności nieruchomości

Dane statystyczne dotyczące obszaru ZGRK kształtują się następująco:

6.2.1 Zasoby mieszkaniowe na przestrzeni 2005-2006 według danych z GUS na obszarze ZGRK

Jednostka terytorialna	ogółem					
	mieszkania		izby		powierzchnia użytkowa mieszkań	
	2005 [miesz.]	2006 [miesz.]	2005 [izba]	2006 [izba]	2005 [m2]	2006 [m2]
Kutno (1)	17 609	17 771	61 868	62 430	987 680	998 597
Bedlno (2)	1 898	1 903	7 193	7 226	159 104	159 939
Dąbrowice (2)	763	763	2 583	2 583	51 256	51 256
Krośniewice (3)	3 216	3 219	10 881	10 903	203 668	204 205
Krośniewice - miasto (4)	1 802	1 804	5 919	5 934	101 343	101 709
Krośniewice - obszar wiejski (5)	1 414	1 415	4 962	4 969	102 325	102 496
Krzyżanów (2)	1 357	1 358	4 970	4 975	110 571	110 773
Kutno (2)	2 662	2 673	9 879	9 950	203 920	205 826
Łanięta (2)	806	805	2 565	2 568	50 481	50 578
Nowe Ostrowy (2)	1 375	1 375	4 391	4 391	85 173	85 173
Oporów (2)	830	831	3 167	3 172	75 672	75 787
Strzelce (2)	1 294	1 290	4 846	4 828	100 334	99 823
Żychlin (3)	4 932	4 938	16 230	16 270	279 919	280 858
Żychlin - miasto (4)	3 572	3 577	11 341	11 371	181 572	182 250
Żychlin - obszar wiejski (5)	1 360	1 361	4 889	4 899	98 347	98 608
Daszyna (2)	1 229	1 228	4 536	4 532	98 524	98 444
Góra Świętej Małgorzaty (2)	1 229	1 224	5 283	5 257	120 127	119 342
Grabów (2)	2 004	2 003	7 748	7 743	172 131	172 051
Witonia (2)	998	999	4 095	4 101	89 318	89 474

6.2.2 Zasoby mieszkaniowe wg form własności

Jednostka terytorialna	ogółem		zasoby gmin (komunalne)		zasoby spółdzielni mieszkaniowych		zasoby zakładów pracy		zasoby osób fizycznych		zasoby Towarzystw Budownictwa Społecznego (TBS)		zasoby pozostałych podmiotów	
	mieszkania		mieszkania		mieszkania		mieszkania		mieszkania		mieszkania		mieszkania	
	2005	2006	2005	2006	2005	2006	2005	2006	2005	2006	2005	2006	2005	2006
	[miesz.]	[miesz.]	[miesz.]	[miesz.]	[miesz.]	[miesz.]	[miesz.]	[miesz.]	[miesz.]	[miesz.]	[miesz.]	[miesz.]	[miesz.]	[miesz.]
Kutno (1)	17 609	17 771	1 089	1 089	9 083	9 083	596	596	5 525	5 569	1 255	1 373	61	61
Bedlno (2)	1 898	1 903	45	45	0	0	43	43	1 804	1 809	0	0	6	6
Dąbrowice (2)	763	763	41	41	0	0	7	7	712	712	0	0	3	3
Krośniewice (3)	3 216	3 219	298	298	569	569	248	248	2 095	2 098	0	0	6	6
Krośniewice - miasto (4)	1 802	1 804	231	231	569	569	81	81	918	920	0	0	3	3
Krośniewice - obszar wiejski (5)	1 414	1 415	67	67	0	0	167	167	1 177	1 178	0	0	3	3
Krzyżanów (2)	1 357	1 358	126	126	0	0	53	53	1 171	1 172	0	0	7	7
Kutno (2)	2 662	2 673	25	25	26	26	110	110	2 487	2 498	0	0	14	14
Łanięta (2)	806	805	96	96	0	0	35	35	672	671	0	0	3	3
Nowe Ostrowy (2)	1 375	1 375	92	92	0	0	109	109	1 170	1 170	0	0	4	4
Oporów (2)	830	831	18	18	0	0	2	2	808	809	0	0	2	2
Strzelce (2)	1 294	1 290	45	45	0	0	151	151	1 092	1 088	0	0	6	6
Żychlin (3)	4 932	4 938	333	333	2 464	2 464	109	109	2 009	2 015	0	0	17	17
Żychlin - miasto (4)	3 572	3 577	314	314	2 257	2 257	64	64	931	936	0	0	6	6
Żychlin - obszar wiejski (5)	1 360	1 361	19	19	207	207	45	45	1 078	1 079	0	0	11	11
Daszyna (2)	1 229	1 228	112	112	0	0	61	61	1 054	1 053	0	0	2	2
Góra Świętej Małgorzaty (2)	1 229	1 224	31	31	0	0	0	0	1 192	1 187	0	0	6	6
Grabów (2)	2 004	2 003	64	64	0	0	19	19	1 912	1 911	0	0	9	9
Witonia (2)	998	999	37	37	0	0	14	14	942	943	0	0	5	5

6.2.3 Liczba i kwoty wypłaconych dodatków mieszkaniowych

Jednostka terytorialna	ogółem		w zasobie gminnym		w zasobie spółdzielczym		w zasobie wspólnot mieszkaniowych		w zasobie prywatnym		w zasobie towarzystwa budownictwa społecznego		w zasobie innym	
	ogółem (liczba)		ogółem (liczba)		ogółem (liczba)		ogółem (liczba)		ogółem (liczba)		ogółem (liczba)		ogółem (liczba)	
	2005	2006	2005	2006	2005	2006	2005	2006	2005	2006	2005	2006	2005	2006
	[szt]	[szt]	[szt]	[szt]	[szt]	[szt]	[szt]	[szt]	[szt]	[szt]	[szt]	[szt]	[szt]	[szt]
Kutno (1)	21 421	20 929	7 945	8 156	5 299	9 160	2 421	716	1 696	714	2 431	1 467	1 629	716
Bedlno (2)	44	49	12	11	0	0	0	0	3	3	0	0	29	35
Dąbrowice (2)	209	190	97	75	0	0	0	0	112	115	0	0	0	0
Krośniewice (3)	6 520	6 006	1 717	1 599	1 883	1 827	1 115	1 072	775	663	0	0	1 030	845
Krośniewice - miasto (4)	5 127	4 653	1 717	1 407	1 883	1 827	579	580	558	499	0	0	390	340
Krośniewice - obszar wiejski (5)	1 393	1 353	0	192	0	0	536	492	217	164	0	0	640	505
Krzyżanów (2)	368	311	62	28	0	0	129	99	0	0	0	0	177	184
Kutno (2)	1 023	1 101	12	12	79	70	324	278	226	242	0	0	382	499
Łanięta (2)	41	36	15	6	0	0	0	0	12	12	0	0	14	18
Nowe Ostrowy (2)	1 481	1 486	456	464	0	0	429	396	157	179	0	0	439	447
Strzelce (2)	280	168	23	28	0	0	33	52	23	19	0	0	201	69
Żychlin (3)	8 335	7 338	2 360	2 233	5 564	4 687	0	0	303	127	0	0	108	291
Żychlin - miasto (4)	7 415	6 519	2 011	1 902	5 115	4 306	0	0	215	99	0	0	74	212
Żychlin - obszar wiejski (5)	920	819	349	331	449	381	0	0	88	28	0	0	34	79
Daszyna (2)	771	786	377	412	0	0	108	95	18	23	0	0	268	256
Góra Świętej Małgorzaty (2)	61	49	19	16	0	0	0	0	42	33	0	0	0	0
Grabów (2)	360	313	228	213	0	0	0	0	132	100	0	0	0	0
Witonia (2)	231	296	57	46	0	0	0	0	117	206	0	0	57	44

6.3 Stan obiektów dziedzictwa kulturowego

6.3.1 Walory kulturowe (antropogeniczne)

O atrakcyjności obszaru świadczą również zabytki i ciekawe miejsca. Obszar ZGRK może poszczycić się ciekawymi architektonicznie i cennymi historycznie dworami, pałacami, zabytkowymi parkami, kościołami oraz zamkiem. Zabytki te reprezentują różne style – począwszy od gotyku, poprzez renesans, barok, klasycyzm i neostyle. Jednak przeważająca część obiektów historycznych pochodzi z okresu klasycyzmu.

Gmina Bedlno

Najważniejszymi obiektami świadczącymi o przeszłości historycznej są zabytki na terenie gminy:

- grodziska w Bedlnie i Orłowie;
- Bedlno - zespół dworski, park;
- Mirosławice - zespół dworski, w ub. wieku siedziba pierwszej w kraju szkoły rolniczej dla dziewcząt;
- Orłów - zespół kościoła parafialnego, zespół dworski, ratusz;
- Plecka Dąbrowa - zespół kościoła parafialnego;
- Pniewo - zespół dworca kolejowego;
- Wojszyce - zespół dworski;
- kwatery żołnierzy poległych w kampanii wrześniowej na cmentarzach w Orłowie i Plackiej Dąbrowie;
- obelisk w Orłowie upamiętniający Bitwę nad Bzurą;
- obelisk w Pleckiej Dąbrowie upamiętniający poległych w wojnie 1920r.;
- dolina Bzury - obszar chronionego krajobrazu.

Wczesnośredniowieczne grodzisko stożkowate w Bedlnie znajduje się na południe od centrum wsi, pośród łąk, przy drodze biegnącej do

odległego o 500 metrów cmentarza parafialnego. Grodzisko to ma kształt ściętego stożka o wysokości do 3 metrów. Jest otoczone nawodnioną fosą o szerokości do 8 metrów i dziś porośnięte jest drzewami i krzewami.

Gmina Dąbrowice

Najważniejszymi obiektami świadczącymi o przeszłości historycznej są zabytki na terenie gminy:

- ratusz z I połowy XIX w. - zabytek klasy 0;
- kościół wzniesiony w 1813 r. - zabytek klasy 0.

Na uwagę zasługuje jeden z niewielu na wsi piękny i dobrze zachowany ratusz miejski (prawa miejskie przed 1507 – 1870) z I połowy XIX w., kościół p.w. Św. Wojciecha BM, wzniesiony w 1813 r. na miejscu poprzedniego, znacznie starszego w stylu neogotyckim, w jego wnętrzu możemy zobaczyć min. rzeźby Ludwika Jabłońskiego z 1874 r. oraz zachowane z czasów miejskich place targowe - Stary i Nowy Rynek okolone w większości drewnianą zabudowa z II połowy XIX w..

Wokół Dąbrowic rozsiane są dawne osady kolonistów niemieckich powstałe głównie w XVIII w. i w początkach XIX stulecia, m.in.: Augustopol, Rozopol, Mariopol, Liliopol. Wędkarzy mogą zainteresować jezioro Błonie oraz liczne stawy gminne. Gmina Dąbrowice leży na trasie Krośniewickiej Kolei Dojazdowej (tzw. kolej wąskotorowa) stanowiącej w sezonie letnim sporą atrakcję turystyczną.

Gmina Krośniewice

Najważniejszymi obiektami świadczącymi o przeszłości historycznej są zabytki na terenie gminy:

- Muzeum im. Jerzego Dunin - Borkowskiego w Krośniewicach;
- zespół pałacowo - parkowy Rembielińskich w Krośniewicach, park z I połowy XIX w., neobarokowy, piętrowy, kiedyś zwieńczony mansardowym dachem. W parku znajduje się najstarszy w Polsce

pomnik - obelisk wzniesiony ku czci księcia Józefa Poniatowskiego, ufundowany w 1814 roku przez Rajmunda Rembielińskiego;

- Krośniewicka Kolej Dojazdowa - największa w Polsce stacja wąskotorowa z przełomu XIX i XXw.;
- Kościół parafialny p.w. Najświętszej Panny Marii, wzniesiony w latach 1862 - 1872 przez budowniczego Franciszka Tourelle'a, neogotycki, murowany;
- Kościół parafialny w Nowem p.w. św. Floriana - drewniany, zabudowany w II połowie XVII w.;
- zespoły pałacowo - parkowe w Głazowie, Miłonicach, Głogowie, Jankowicach i Skłótach;
- zachowany budynek w Krośniewicach, w którym urodził się gen. Władysław Anders.

Gmina Krzyżanów

Najważniejszymi obiektami świadczącymi o przeszłości historycznej są zabytki na terenie gminy:

- Łęki Kościelne: parafialny drewniany kościół p.w. św. Marii Magdaleny, dzwonnica kościoła parafialnego, dwór drewniany, park, zespół folwarczny;
- Konary: zespół dworsko - parkowy;
- Krzyżanów: dwór;
- Ktery SK: zespół dworsko - pałacowy, grodzisko, zespół folwarczny;
- Młogoszyn: zespół dworsko - parkowy;
- Siemienice: zespół pałacowo - parkowy, dom rządcy, zespół folwarczny;
- Wały - Mieczysławów: park;
- Kaszewy Dworne: dwór, piwnica, park, zespół folwarczny;
- Kaszewy Kościelne: dwór, plebania;
- Rustów: dom rządcy.

Gmina Kutno

Najważniejszymi obiektami świadczącymi o przeszłości historycznej są zabytki na terenie gminy:

- Zespół dworsko – parkowy w Byszewie;
- Kościół p.w. Narodzenia NMP i Św. Wojciecha;
- Zespół dworsko – parkowy w Głogowcu;
- Zespół dworsko – parkowy w Lesznie;
- Zespół dworsko – parkowy w Malinie;
- Kościół parafialny p.w. Sw. Bartłomieja i Wojciecha w Strzegocinie;
- Zespół pałacowo – parkowy, pałac oraz park z zachowaną resztą alei dojazdowej od strony wschodniej w Strzegocinie;

Gmina Łanięta

Najważniejszymi obiektami świadczącymi o przeszłości historycznej są zabytki na terenie gminy:

- Kościół par. p.w. Wniebowzięcia NMP w Łaniętach z XV w;
- Zespół podworski w Łaniętach z XVI w;
- Zespół podworski we Franciszkowie z XIX w;
- Zespół podworski w Suchodębju z XIX w;
- Zespół podworski w Kątach z XIX w;

Teren, na którym znajduje się Gmina Łanięta został zasiedlony późno.

Ślady osadnictwa z Woli Chruścińskiej, Kątów, Łaniąt i Wilkowi pochodzą z okresu nowożytnego. Starsze osadnictwo to kilka stanowisk z okresu średniowiecza. Powodem słabego osadnictwa było wododziałowe położenie gminy.

Gmina Nowe Ostrowy

Najważniejszymi obiektami świadczącymi o przeszłości historycznej są zabytki na terenie gminy:

- zespół kościoła parafialnego p.w. św. Tomasza Apostoła w Grochowie;
- zespół kościoła paraf. p.w. Niepokalanego Poczęcia NMP w Imielnie;
- zespół kościoła paraf. p.w. Św. Andrzeja w Woli Pierowej;
- zespół podworski w Grochowie;
- zespół podworski w Imielnie;
- park podworski w Kołomii z poł. XIX w.;
- park podworski w Woli Pierowej z poł. XIX w.;
- zespół dworski w Misztalu obiekt w ewidencji WKZ;
- zespół dworca kolejowego w ewidencji WKZ;
- Wola Pierowa – pomnik lotników i kolejarzy, którzy zginęli w czasie II wojny światowej – na cmentarzu rzymskokatolickim;
- Ostrowy – cmentarz wojenny z czasów I wojny światowej;

Gmina Oporów

Najważniejszymi obiektami świadczącymi o przeszłości historycznej są zabytki na terenie gminy:

- zespół zamkowo-parkowy w Oporowie;
- Klasztor Paulinów;

Gmina Strzelce

Najważniejszymi obiektami świadczącymi o przeszłości historycznej są zabytki na terenie gminy:

- kościół parafialny p. w. Św. Trójcy w Strzelcach z 1917 roku;
- zespół pałacowy w Strzelcach z II połowy IX w.;
- pałac i park dworski w stylu krajobrazowym z II poł. XIX w. wraz z częścią podwórza w Sójkach.

Gmina Żychlin

Najważniejszymi obiektami świadczącymi o przeszłości historycznej są zabytki na terenie gminy:

- Zespół pałacowo – parkowy w Dobrzelinie;
- Zespół Cukrowni „Dobrzelin”;
- Zespół Cukrowni „Walentynów”;
- Drzewoszki - Zespół Dworski;
- Grabów – Zagroda Młynarska;
- Śleszyn Wielki – Zespół Pałacowy, ul. Kasztanowa 26;
- Śleszynek – Zespół Dworski;
- Zarębów – Zespół Dworski;
- Żabików – Dwór, mur., pocz.XX w.;

Miasto Kutno

Najważniejszymi obiektami świadczącymi o przeszłości historycznej są zabytki na terenie miasta:

- zespół urbanistyczny starego miasta z dwoma rynkami (Plac Piłsudskiego i Plac Wolności) i arterią przelotową (ul. Królewska), a w jego obrębie kamienice mieszczańskie z XVIII i z czasów Królestwa Kongresowego, z pomieszczeniami sklepionymi na parterze;
- dawny Ratusz Miejski przy placu Piłsudskiego - klasycystyczny, dwukondygnacyjny budynek pochodzący z połowy XIX stulecia, z czworoboczną wieżą i ścianami fasad zdobionymi lizenami. Środkowa, nieco wysunięta część mieści bramę przejazdową i zwieńczona jest tympanonem spoczywającym na lizenach. Dawny ratusz kutnowski jest dziś siedzibą Muzeum Regionalnego, w którym można obejrzeć pamiątki i dokumenty obrazujące dzieje miasta;
- zespół pałacowy Gierałty w parku Wiosny Ludów, wzniesiony w stylu rokokowym w latach 1775 - 91, w którym gościli m.in. cesarz

Napoleon Bonaparte, król pruski Fryderyk August i przebywający z misją wojskową generał i późniejszy prezydent Francji Charles de Gaulle (1920), obecnie siedziba szkoły muzycznej;

- Pałac Saski - dawny zajazd (dom) podróźny wzniesiony dla króla Augusta III, w latach 1750 - 53, według projektu architekta Johanna Martina Waltera. To parterowa, trójskrzydłowa budowla konstrukcji szachulcowej została wzniesiona z tzw. muru pruskiego, później wielokrotnie ją przebudowywano. Dziś jest najstarszym zabytkiem architektury na terenie Kutna. Obecnie znajduje się w remoncie po pożarze w 2003 roku;
- dawny Teatr Miejski, w którym przed laty spotkał się z mieszkańcami miasta wielki polski pisarz, laureat literackiej Nagrody Nobla Henryk Sienkiewicz;
- klasycystyczna rotunda w parku Wiosny Ludów - mauzoleum dawnych właścicieli Kutna Walentyny i Feliksa Mniewskich, z połowy XIX wieku, obecnie siedziba Muzeum Bitwy nad Bzurą;
- kościół p.w. św. Wawrzyńca, rzymskokatolicki - neogotycka świątynia wzniesiona w latach 1882 - 85, zaprojektowana przez Konstantego Wojciechowskiego, bazylikowa z dwiema strzelistymi wieżami. W zewnętrznej ścianie prebiterium - renesansowe epitafium plebana kutnowskiego Stanisława Suchodolskiego zmarłego w 1536 roku, pochodzące ze starszej XV - wiecznej świątyni, rozebranej w 1883 r. Obok kościoła - plebania w stylu staropolskiego dworu z alkierzami.
- "nowa oberża" - okazały gmach wybudowany przez Feliksa Mniewskiego, dziedzica Kutna w 1843 r., jako dwuskrzydłowy, piętrowy budynek wzorowany na założeniach pałacowych, z elewacjami zdobionymi boniowaniem i bogatymi dekoracjami rzeźbiarskimi otworów okiennych. Wnętrza budynku mieściły zajazd, szynk, sklepy i sale readowe.

- drewniany dwór Chlewickich (ul. Narutowicza 20) należy do najstarszych obiektów zabytkowych tego miasta. Został wzniesiony prawdopodobnie na przełomie XVIII i XIX stulecia. Jest to budowla dwutraktowa wzniesiona na planie prostokąta. Front dworku zdobi niewielki ganek kryty trójkątnym dachem naczółkowym;
- drewniany dwór Szomańskich z XIX wieku (ul. Kosciuszki 9) - budowla, przeniesiona w roku 1888 z folwarku Gnojno. Parterowy z mieszkalnym poddaszem, pierwotnie kryty gontem; jego fasadę zdobi portyk na kolumnach podtrzymujących profilowany frontonik;
- dawny spichlerz (ul. Bema) - późnobarokowa budowla z końca XVIII wieku, związana z kompleksem zabudowań jedengo z dawnych folwarków kutnowskich; z 9-osiową elewacją frontową i 3-osiowym ryzalitem. Szczyty budowli zamknięte trójkątnie i rozczłonkowane z pilastrami. W latach 1926 - 39 przebudowany spichlerz pełnił rolę koszar wojskowych.

Gmina Daszyna

Do największych atrakcji turystycznych gminy Daszyna należą:

- kościół p.w. Jana Chrzciciela w Mazewie - murowana świątynia wzniesiona w 1830 r. na planie prostokąta z czworoboczną wieżą w fasadzie, ujętą w ryzalicy i cennym wyposażeniem wnętrza;
- drewniany kościół p.w. Wniebowzięcia NMP w Sławoszewie - drewniana, zbudowana ok. 1841 r., kryta z dachem dwuspadowym, częściowo gontowym z wieżyczką na sygnaturkę. Obok kościoła stoi drewniana dzwonnica;
- dwór w Sławoszewie, wzniesiony w 1864 r. za sprawą Mateusza Mszczonowskiego, w stylu neoklasycystycznym;
- dwór szlachecki w Daszynie z początku XIX w. wraz z otaczającym go parkiem krajobrazowym o powierzchni 10 ha.

Gmina Góra Św. Małgorzaty

Najważniejszymi obiektami świadczącymi o przeszłości historycznej są zabytki na terenie gminy:

- Archikolegiata w Tumie
- Kościół pod wezwaniem Świętej Małgorzaty
- drewniany Kościółek Św. Mikołaja
- Folwark w Nowym Gaju
- Karczma w Mętlewie zespół dworsko-folwarczny w Karsznicach

Archikolegiata w Tumie stanowi jeden z najciekawszych zabytków sztuki romańskiej w Polsce. Wybudowana została w latach 1141 – 1161 na miejscu wcześniej istniejącego tu opactwa benedyktyńskiego. Fundament dawnego opactwa zostały odkryte w latach 1954 - 1956 w czasie odbudowy kolegiaty tumskiej.

Gmina Grabów

Do największych atrakcji turystycznych gminy Grabów należą:

- ruiny zamku w Besiekierach, wzniesionego w końcu XV stulecia przez Mikołaja Sokołowskiego. Zamek ten popadł w ruinę na przełomie wieków XVIII i XIX;
- kościół p.w. św. Mateusza w Sobótce Starej - murowana świątynia wzniesiona w XVI wieku z cegły gotyckiej w układzie polskim, z cennym wyposażeniem wnętrza;
- kościół p.w. św. Stanisława Biskupa Męczennika w Grabowie - murowany, wybudowany w 1838 r. z fundacji rodziny Kretkowskich, jako budowla klasycystyczna, zwieńczona attykowym szczytem, z kwadratową wieżą krytą ostrosłupowym dachem;

- kościół p.w. św. Stanisława Biskupa Męczennika w Pieczewie - drewniany, poświęcony w 1747 r., konstrukcji zrębowej, oszalowany, jednonawowy z cennym wyposażeniem wnętrza;
- kościół mariawicki w Sobótce Nowej, uważany za najładniejszą świątynię pośród wszystkich kościołów mariawickich w Polsce;
- zabytkowy dwór we wsi Byszew, nawiązujący do stylu romantycznego, wzniesiony w drugiej połowie XIX wieku, niegdyś własność rodziny Jezierskich;
- prywatne muzeum Jana Kopki w Chorkach, byłego komendanta Ochotniczej Straży Pożarnej. Można tu zobaczyć dawny sprzęt pożarniczy, zbiór militariów oraz zabytkowe ule.

Gmina Witonia

Najważniejszymi obiektami świadczącymi o przeszłości historycznej są zabytki na terenie gminy:

- Murowany kościół p.w. św. Katarzyny

Parki dworskie:

- Gledzianów – znajduje się park dworski z XIX w.
- Gledzianówek – znajduje się park dworski z przełomu XVIII/XIX w., oraz kurhan książęcy datowany na IV w.n.e.
- Nędzrzew - znajduje się park dworski z drugiej połowy XIX w.

6.4 Uwarunkowania ochrony środowiska

Degradacja środowiska jest nieodłącznym elementem gospodarczej i bytowej działalności człowieka. Na obszarze ZGRK najbardziej widoczne są skutki rolniczej, a w mieście technicznej degradacji środowiska. Zniekształcają one strukturę ekologiczną, chemizm gleb i roślin, budowę gruntów, rzeźbę terenu i stosunki gruntowo-wodne oraz właściwości atmosfery. Zagrożenie dla środowiska ze strony rolnictwa wynika przede wszystkim z niewłaściwej agrotechniki. Nadmierna intensyfikacja rolnictwa powoduje zmiany składu botanicznej roślinności.

Urbanizacja komunalna i komunikacja oddziałują szkodliwie na glebę i rośliny. Główną rolę pełnią jednak w zanieczyszczaniu powietrza atmosferycznego. Agresywne substancje kwaśne emitowane do atmosfery w procesach spalania (głównie związki siarki) przenikają do gleb powodując zakwaszenie i zubożenie gleby w niektóre składniki pokarmowe. Dotyczy to metali ciężkich w rejonach położonych wzdłuż tras komunikacyjnych o dużym natężeniu ruchu pojazdów.

Stan środowiska przyrodniczego w zakresie poszczególnych komponentów przedstawia się następująco:

- znaczące zasoby wartościowych rolniczo gleb, z dużą tradycją intensywnej gospodarki rolnej;
- konfliktowy przebieg dróg krajowych w obszarze zurbanizowanym;
- niekorzystne warunki akustyczne i aerosanitarne w sąsiedztwie dróg o dużym natężeniu ruchu, szczególnie drogi krajowe Nr 1 i 2 i droga wojewódzka Nr 581, 702, 573, 583, 703 stanowią zagrożenie zdrowia ludzi;
- małe zasoby terenów o walorach przyrodniczo – krajobrazowych, niska lesistość, zaniedbane parki dworskie;
- niedostateczne i zdegradowane jakościowo zasoby wód

powierzchniowych;

- mała ilość zieleni wysokiej, lasów, sadów, co wpływa niekorzystnie na warunki gruntowo - wodne i mikroklimatyczne;
- zaleganie I poziomu wód gruntowych na głębokości powyżej 2 m;
- korzystne warunki klimatu lokalnego;
- korzystne warunki higieny atmosfery, stężenia średnioroczne zanieczyszczeń kształtują się w wysokości: 48% wartości dopuszczalnej SO₂, 51% NO₂, pył zawieszony 23% wartości dopuszczalnej, występują przekroczenia wartości opadu pyłu;
- mała degradacja techniczno – rolnicza struktury ekologicznej powierzchni ziemi;
- duże skupisko obiektów szczególnie szkodliwych w obrębie dużych aglomeracji Kutno, Żychlin;
- lokalne zanieczyszczenia wód podziemnych;

7. Sfera społeczna

7.1 Sytuacja demograficzna i społeczna na obszarze ZGRK dane GUS (2006 rok)

Na ogólną liczbę 122 548 mieszkańców ZGRK mężczyźni stanowią 48,3 %, a kobiety 51,7%. W strukturze podstawowych grup wiekowych udział osób w wieku przedprodukcyjnym (poniżej 15 lat) wynosi 18 079 co stanowi 14,75 %, w wieku produkcyjnym (15-59 lat kobiety, 15-64 lata mężczyźni) 82 700 co stanowi 67,48 % i w wieku poprodukcyjnym 21 769 osób co stanowi 17,76 %. Największe skupisko ludności to miasto Kutno, Żychlin, Krośniewice.

7.1.1 Struktura wykształcenia

Wśród 122 548 mieszkańców ZGRK 5,57% posiada wykształcenie wyższe, 3,39 % policealne, średnie posiada 24,08 % ludności, zasadnicze zawodowe 24,32 % , szkołę podstawową ukończyło 28,11 % osób.

Tabela 12. Wykształcenie na terenie ZGRK

	Wyższe	Policealne	Średnie razem	Średnie ogólnokształcące	Średnie zawodowe	Zasadnicze zawodowe	Podstawowe ukończone	Bez wykształcenia
Bedlno	164	84	973	163	810	1367	2475	443
Dąbrowice	53	42	302	70	232	452	820	138
Krośniewice	330	211	1792	633	1159	1842	3291	470
Krzyżanów	131	60	706	103	603	881	1975	271
Kutno	287	127	1502	327	1175	1704	2951	434
Łanięta	44	22	301	69	232	530	1106	268
Nowe Ostrowy	87	59	620	183	437	862	1582	223
Oporów	59	49	419	95	324	554	1187	163
Strzelce	115	59	666	112	554	874	1658	267

Żychlin	625	525	3184	908	2276	2391	4308	558
m. Kutno	4490	2694	16403	--	--	14416	5388	--
Daszyna	83	62	514	104	410	944	1764	305
Góra Św. Małgorzaty	88	39	529	113	416	897	1968	421
Grabów	176	83	1001	155	846	1323	2704	426
Witonia	97	43	596	105	491	767	1267	312
Razem	6829	4159	29508	3140	9965	29804	34444	4699

7.1.2 Prognoza zmian demograficznych

Prognoza liczby ludności opracowana do 2020 r. przewiduje niewielkie, ale systematyczne zmniejszenie liczby mieszkańców do 2010 r., po czym nastąpi wyraźny jej spadek. W ZGRK dotyczy to w równym stopniu mężczyzn i kobiet, co oznacza, że ich udział w strukturze płci pozostanie podobny. Obserwuje się systematyczne osiedlanie się w granicach aglomeracji tj. Kutno, Żychlin. Większe zmiany nastąpią w strukturze podstawowych grup wiekowych.

Tabela 13. Stan na lata 2002 - 2006 migracji stałych

Zameldowania					Wymeldowania				
2002	2003	2004	2005	2006	2002	2003	2004	2005	2006
1140	1170	1182	1063	1267	1456	1552	1569	1532	1706

Udział grupy przedprodukcyjnej do 2020 r. zmniejszy się z 28,9 do 27,9%, a grupy produkcyjnej z 55,7 do 54,5%, natomiast udział grupy poprodukcyjnej zwiększy się z 15,4 do 17,6%. Najbardziej widoczne zmiany nastąpią w latach 2010-2020. Prognoza struktury wieku w układzie szczegółowym przewiduje, że udział młodszych grup wiekowych w ogólnej liczbie ludności zmniejszy się wyraźnie w latach 1999-2020. I tak: w wieku 0-2 lat z 4,6 do 4,4%, 3-6 lat z 5,9 do 6,0%, 7-17 lat z 13,3 do 12,9%, 15-18 lat z 6,6 do 6,0% i 19-24 lat z 9,5 do 7,4%. Nie jest to prognoza optymistyczna na okres po 2020 r. Głównym czynnikiem

zmniejszenia się udziału ludności w wieku przedprodukcyjnym jest obniżenie się przyrostu naturalnego z 5‰ w 1999 r. do 4,8‰ w 2020 r., który i tak będzie wówczas znacznie wyższy od średniej krajowej dla obszarów wiejskich wynoszącej 3,4‰.

Należy zaznaczyć, że wszystkie wielkości prognozowane obliczone zostały na podstawie założeń prognostycznych opracowanych w połowie lat dziewięćdziesiątych. W okresie tym i później rzeczywisty przyrost naturalny zmniejszył się bardziej niż uwzględniały to wcześniejsze przewidywania. Zmieniły się też inne czynniki (np. migracja) wpływające na prognozowanie. W związku z tym podane wartości prognozowanej liczby ludności, struktury płci, wieku i zatrudnienia mogą być nieco zawyżone.

7.2 Warunki życia mieszkańców i bezpieczeństwo na obszarze ZGRK

7.2.1 Sytuacja mieszkaniowa

Sytuacja mieszkaniowa na terenie ZGRK kształtuje się w różnym stopniu w zależności od zurbanizowania terenu. Ogólnie warunki mieszkaniowe można określić jako średnie. W ostatnim czasie obserwuje się wzrost mieszkań oddanych do użytkowania.

Tabela 14. Liczba mieszkań oddanych do użytku na przestrzeni lat

Lata	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Mieszkania oddane do użytkowania	78	137	158	184	131	152	215

Mieszkania są różnorodne pod względem powierzchni użytkowej oraz ze względu na wyposażenie. Średnio na jednego mieszkańca przypada 24,90 m² powierzchni mieszkalnej, z czego średnia powierzchnia mieszkania to 83,22 m². Większość domów wzniesiono po II wojnie światowej i posiadają one podstawowe wyposażenie sanitarne oraz bieżącą wodę. Budynki mieszkalne są na ogół zadbane i w razie potrzeby remontowane. W najlepszym stanie są mieszkania, które wybudowano w ostatnich latach. Najgorsze warunki mieszkaniowe mają osoby zajmujące budynki komunalne. Częstym problemem jest brak wody, czy centralnego ogrzewania. Zajmują je najubożsi mieszkańcy utrzymujący się z zasiłków. Nie są oni właścicielami tych budynków więc nie podejmują żadnych czynności aby poprawić sobie warunki mieszkaniowe.

7.2.2 Bezpieczeństwo na obszarze ZGRK

Przestępczość

Odnotowuje się znaczny wzrost przestępczości w porównaniu z latami ubiegłymi. Niepokojące są wskaźniki wzrostu przestępczości ogólnej i kryminalnej w przeliczeniu na 10.000 mieszkańców. Należą one do najgorszych w województwie łódzkim.

Dynamika wzrostu tego zjawiska kształtuje się na poziomie 132,9% przestępstw stwierdzonych ogółem i 136,4% przestępstw kryminalnych. Dynamika wzrostu liczby wszczęć postępowań przygotowawczych kształtuje się na poziomie 123,2% ogółem oraz 126,8% w przestępczości kryminalnej.

Wskaźnik udziału przestępstw popełnionych przez nieletnich w stosunku do ogółu stwierdzonych przestępstw o charakterze kryminalnym wyniósł za okres 2000 roku 4,4%, natomiast w stosunku do ogółu przestępstw wykrytych wyniósł on 8,5 %.

Na przestrzeni ostatnich pięciu lat, we wszystkich gminach należących do ZGRK, zauważa się znaczny wzrost przestępstw o charakterze kryminalnym. Wyjątek stanowi gmina Strzelce, na terenie, której odnotowano ich spadek, tj. z 50 stwierdzonych w 1995 roku do 32 przestępstw odnotowanych w 2000 roku. Niepokojąco zjawisko występuje w gminie Łanięta, gdzie przestępczość w badanym okresie wzrosła o ponad 100% (z 13 w 1995 do 50 – w roku 2000).

W większości gmin powiatu nastąpił znaczący spadek przestępstw o charakterze gospodarczym. Najbardziej widoczny jest w gminach: Żychlin (z 35 stwierdzonych w 1995 r. do 10 – w roku 2000), Krośnice (analogicznie z 14 do 1), Krzyżanów (z 9 do 1). W roku 2000 nie zarejestrowano przestępstw gospodarczych w gminach Łanięta i Strzelce. Bardzo niekorzystnie prezentują się dane dotyczące ilości przestępstw popełnionych na terenie miasta Kutna, gdzie następuje ich systematyczny wzrost. W badanym okresie – prawie o 300%.

Odnotowuje się zdecydowany wzrost przestępczości nieletnich (dynamika 209,4 %). Utrwała się obraz nieletniego sprawcy jako osoby zdecydowanej i agresywnej. Są to najczęściej chłopcy, uczniowie starszych klas szkół podstawowych i zawodowych, mający problemy z nauką lub w ogóle nie uczący się. Sprawcami czynów karalnych są również wychowankowie placówek resocjalizacyjnych, przebywający na przepustkach lub uciekinierzy z tych zakładów.

7.2.3 Stan bezpieczeństwa na drogach gmin ZGRK

Niepokojący jest, postępujący od lat, systematyczny wzrost kolizji drogowych. W roku 2003 było ich więcej o 58% więcej niż w roku 1990 i aż o 69% więcej niż w 1995 roku. Prawie o 90% zmniejszyła się ilość rannych. Liczba zabitych pozostaje prawie na niezmiennym poziomie. Zanotowane wypadki drogowe powstały z winy kierującego 71, tj. 74,7% (w tym nietrzeźwych kierujących 13), z winy pieszego 23, tj. 24,2% (w tym nietrzeźwych pieszych 7), z winy pasażera – 1 przypadek, tj. 1,1%.

W ubiegłych latach wyremontowano całkowicie nawierzchnie dróg krajowych 1 i 2, wiadukty w Krzesinie i Krzewiu, zastosowano nowe oznakowanie, wysepki zwalniające oraz zamontowano kilka foto radarów w tym najnowocześniejszy w Europie w Krośniewicach. Poprawa stanu tej infrastruktury przyczyniła się do zwiększenia bezpieczeństwa na drogach lecz problem jakości dróg na ternie ZGRK to nadal pięta Achillesowa lokalnych władz.

Tabela 15. Ilość zdarzeń drogowych na terenie powiatu kutnowskiego w latach 1990, 1995, 2000 i 2003

Lata	Wypadki drogowe	Zabici	Ranni	Kolizje drogowe
1990	127	37	150	641
1995	122	26	155	629
2000	95	32	83	905
2003	119	28	122	1092

Źródło: Komenda Powiatowa Policji w Kutnie.

7.2.4 Stan bezpieczeństwa pożarowego

Na terenie powiatu kutnowskiego średnio-rocznie jednostki straży pożarnej biorą udział w likwidacji skutków około 500 zdarzeń. Mniej więcej 3/5 spośród nich to pożary, których odnotowano w granicach 280–330 rocznie, na przestrzeni ostatnich 5 lat. Pozostałe zdarzenia to miejscowe zagrożenia (150–210 rocznie) takie jak klęski żywiołowe – powódzie i huragany, a także katastrofy ekologiczne i chemiczne i awarie techniczne (w tym drogowe, ratownictwo przedmedyczne). Liczba miejscowych zagrożeń corocznie wzrasta.

Tabela 16. Sytuacja pożarowa w powiecie kutnowskim w latach 1999-2003

Rok		1999	2000	2001	2002	2003	+ wzrost - spadek
Rodzaj zdarzenia							
Pożary wg rodzaju	mały	286	267	233	267	464	+ 197
	średni	44	16	9	18	45	+ 27
	duży	3	2	1	1	2	+ 1
	bardzo duży	0	0	0	0	0	0
	Razem	333	285	243	286	511	+ 225
Miejscowe Zagrożenia		156	207	312	419	336	- 83
Alarmy Fałszywe		1	7	9	11	7	- 4
Ogółem zdarzeń		490	499	564	716	854	+ 138

Źródło: Powiatowa Państwowa Straż Pożarna w Kutnie

W centrach miast ZGRK występują zabudowy zwarte. Przeważają stare budynki wielorodzinne lub zabytkowe kamienice jedno lub dwukondygnacyjne. Pokrycie dachowe w dużej części drewniane, palne. Istnieje tu niebezpieczeństwo powstania pożarów blokowych. Pozostałe części miast to nowe osiedla bloków z wielkiej płyty lub z cegły oraz osiedla domków jednorodzinnych.

Charakter zabudowy wsi jest w większości ulicowy o zabudowie rozproszonej i nie stwarza większego zagrożenia pożarowego. Nie występują tutaj gospodarstwa rolne produkujące na skalę ponadregionalną. Głównymi przyczynami występowania pożarów na terenach wiejskich jest zaproszenie ognia, głównie w pomieszczeniach inwentarsko – składowych. Odmiennie niż w miastach, na wsiach rzadko odnotowuje się ofiary śmiertelne podczas pożarów.

Występuje znikoma możliwość powstania pożarów dużych obszarów leśnych, stwarzających możliwość nadzwyczajnego zagrożenia środowiska. Tym nie mniej corocznie na terenach leśnych wybucha kilka pożarów, głównie jednak niewielkich, bez poważniejszego zagrożenia dla terenów sąsiednich.

Na terenie gmin ZGRK, ze względu na bliskie sąsiedztwo Petrochemii Płockiej, przewożona jest bardzo duża ilość produktów naftowych, zarówno szlakami drogowymi jak i kolejowymi. Stwarza duże zagrożenie pożarowe jak i toksyczne dla powiatu i miasta Kutno. Szczególnie zagrożone jest miasto Kutno i Krośniewice. Powodem tego jest brak obwodnicy od strony Płocka (wiele cystern z mediami jeździ przez centrum miasta. Przy drogach znajduje się gęsta sieć stacji tankowania paliw, zarówno ciekłych jak i gazowych. Ewentualny pożar takiej stacji może nieść duże zagrożenia zarówno dla środowiska jak i osób aktualnie przebywających na stacji.

Tabela 17. Przyczyny powstawania pożarów w latach 1999-2003

Lp.	Przyczyna powstania pożaru	1999	2000	2001	2002	2003	+ wzrost - spadek
1	Nieostrożność osób dorosłych	144	159	106	152	323	+ 171
2	Nieostrożność osób nieletnich	21	28	26	17	48	+ 31
3	Wady i nieprawidłowa eksploatacja urządzeń elektrycznych	23	21	20	12	18	+ 6
4	Wady i nieprawidłowa eksploatacja urządzeń ogrzewczych	14	11	12	12	18	+ 6
5	Wady i nieprawidłowa eksploatacja urządzeń mechanicznych	3	10	8	4	5	+ 1
6	Samozapalenia	3	2	1	2	1	- 1
7	Wady procesu technologicznego	1	1	1	1	0	- 1
8	Wady konstrukcji budowlanych	0	0	0	0	1	+ 1
8	Wady i nieprawidłowa eksploatacja środków transportu	5	10	10	17	10	- 7
9	Wyładowania atmosferyczne	3	4	3	2	3	+ 1
10	Podpalenia	19	29	47	52	77	+ 25
11	Nie ustalone	69	0	0	1	1	0
12	Inne przyczyny	26	10	9	14	6	- 8
	Suma	333	285	243	286	511	+ 225

7.3 System edukacyjny i oświaty

Na terenie Związku Gmin Regionu Kutnowskiego (poza szkolnictwem specjalnym oraz bez miasta Kutno) funkcjonują 43 szkoły podstawowe, 17 gimnazjów (w tym 3 w Kutnie), 5 liceów ogólnokształcących, Szkoły dla Dorosłych, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, Młodzieżowy Dom Kultury oraz 3 uczelnie wyższe.

Powiat Kutnowski jest organem prowadzącym dla trzech specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych. W szkołach podstawowych specjalnych uczy się ogółem 147 uczniów, w gimnazjach specjalnych 107, a w Zasadniczej Szkole Zawodowej Specjalnej 100 uczniów.

Do liceów ogólnokształcących prowadzonych przez Powiat Kutnowski uczęszcza ogółem 1623 uczniów, do liceów i techników zawodowych (w tym licea techniczne) uczęszcza 3547 uczniów, natomiast w zasadniczych szkołach zawodowych uczy się ogółem 792 uczniów.

Dwie gminy Związku są organami prowadzącymi Licea, są to gminy Krośniewice i Żychlin.

W Szkołach dla Dorosłych kształci się ogółem 752 słuchaczy. Kształcenie w szkołach publicznych odbywa się w oparciu o szerokoprofilowe programy nauczania zatwierdzone przez Ministra Edukacji Narodowej dla określonych zawodów oraz przy pozytywnej opinii Powiatowego Urzędu Pracy w Kutnie.

Na terenie powiatu ma swoją siedzibę Państwowa Szkoła Muzyczna I i II stopnia im. Karola Kurpińskiego.

W Kutnie znalazły swoją siedzibę następujące szkoły i placówki niepubliczne kształcące w formach szkolnych i pozaszkolnych:

- Zakład Doskonalenia Zawodowego w Płocku - Ośrodek Kształcenia Zawodowego w Kutnie,

- Zakład Doskonalenia Zawodowego w Warszawie Centrum Kształcenia w Kutnie,
- „Profesor” Zespół Oświatowo- Konsultacyjny,
- „Niezabudka” Polskiego Stowarzyszenia na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym –Koło w Kutnie.

Tabela 18. Liczba szkół podstawowych, gimnazjów, przedszkoli i szkół średnich działających na terenie ZGRK

Gmina/ Wyszczególnienie	Kutno	Krzyżanów	Łanięta	Nowe Ostrowy	Strzelce	Witonia	MałgorzatyGóra Św.	Krośniewice	Żychlin	Dąbrowice	Bedlno	Daszyna	Grabów	Oporów	Razem
Szkoły podstawowe i szkoły podst. z "0"	6 ¹	4	1	2	2	1	2	4	5 ⁷	1	6 ⁴	2	4	3	43
Gimnazja	3 ²	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2 ⁵	17
Przedszkola			1 ³	1	1		1	1	3 ⁸	1					9
Szkoły średnie								1	2	2 ⁶					5

¹ w tym: Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Wierzbui.

² w tym: Niepubliczne Gimnazjum w Wierzbui.

³ w tym: klasa "0".

⁴ w tym: Szkoła Filialna w Bedlnie i Szkoła Społeczna w Bedlnie.

⁵ w tym: Oddział Gimnazjalny w Szczycie.

⁶ wymienione szkoły są placówkami prywatnymi.

⁷ w tym: Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Orątkach.

⁸ w tym: Niepubliczne Przedszkole w Orątkach.

Tabela 19. Placówki oświatowe-wychowawcze w Kutnie. (opracowanie na bazie danych Wydziału Edukacji UM Kutno, Starostwa Powiatowego w Kutnie oraz wywiadów telefonicznych -2004 r.)

Lp	Typ placówki	Liczba uczniów /studentów	Liczba placówek
1	Przedszkole	567	7
2	Szkoły podstawowe (wraz z „0”)	3001	5

3	Gimnazjum	1748	4
4	Zasadnicza Szkoła Zawodowa	432	4
5	Liceum Ogólnokształcące	1851	7
6	Liceum profilowane	744	6
7	Liceum uzupełniające	150	1
8	Technikum	1169	4
9	Technikum uzupełniające	315	5
10	Specjalne Ośrodki Szkolno-Wychowawcze:	307	2 szkoła podstawowa 90 2 gimnazjum 106 2 szkoła zawodowa 111 1
11	Państwowa Szkoła Muzyczna I i II stopnia	353	1
12	Szkoły policealne	620	1
13	Wyższa Szkoła Gospodarki Krajowej	1400	1
14	Kolegium Ekonomiczne Uniwersytetu Łódzkiego	600	1

7.4 Opieka zdrowotna

Stan zdrowia mieszkańców (dane zasięgnięte ze strategii powiatu Kutnowskiego)

Spółeczność ZGRK jest zagrożona przede wszystkim chorobami społeczno-cywilizacyjnymi, które są uwarunkowane postępow naukowo-technicznym. Choroby cywilizacyjne są główną przyczyną zgonów i zachorowań. Najczęściej występujące to: choroby układu krążenia, nowotwory, choroby układu oddechowego, choroby zawodowe, wypadki, zatrucia i urazy oraz choroby psychiczne.

Głównym zagrożeniem mieszkańców są choroby układu krążenia. W roku 1999 z powodu chorób układu krążenia zmarło ponad 600 osób, co stanowi ponad 40 % wszystkich zgonów w powiecie. W województwie łódzkim choroby układu krążenia spowodowały śmierć 15.773 osób co stanowi 48,45% wszystkich zgonów. W powiecie kutnowskim narasta epidemia schorzeń układu krążenia szczególnie wśród mężczyzn, ale jednocześnie jest to tendencja charakterystyczna dla populacji całej Polski.

Główną przyczyną wzrostu umieralności z powodu chorób układu krążenia jest wzrost częstości chorób tętnic na tle miażdżycowym, a zwłaszcza choroby niedokrwiennej serca i chorób naczyniowych mózgu. Do najczęstszych czynników warunkujących pojawienie się chorób układu krążenia należy zaliczyć czynniki związane ze stylem życia takie jak:

- palenie papierosów,
- podwyższone ciśnienie krwi
- podwyższony poziom cholesterolu we krwi
- niedostatek aktywności fizycznej,
- otyłość
- stres psychospołeczny.

Drugie miejsce pod względem częstości występowania chorób zajmuje cukrzyca. Ważnym czynnikiem, który determinuje pojawienie się tej choroby jest otyłość wywołana nieodpowiednimi nawykami żywieniowymi oraz siedzącym trybem życia. Około 80% osób, u których choroba ujawniła się w wieku dorosłym ma nadwagę. Otyłość zmienia metabolizm komórek tłuszczowych i ich reakcję na działanie insuliny, w następstwie dochodzi do stałego wzrostu cukru we krwi, czyli do cukrzycy. Do najczęściej występujących chorób na terenie ZGRK należy również niedokrwistość. Jedną z przyczyn, która determinuje rozwój tej choroby są błędy żywieniowe takie jak brak odpowiednich witamin (witaminy z grupy B, witaminy K) oraz żelaza w pożywieniu.

Analizując informacje, przekazane przez Powiatową Stację Sanitarno-Epidemiologiczną w Kutnie, dotyczące notowanych przez nią chorób zakaźnych na terenie powiatu kutnowskiego, należy zauważyć, że największy problem stanowią zatrucia pokarmowe – salmonellozy oraz krztusiec, których wskaźniki zapadalności są na poziomie wyższym niż wskaźniki zapadalności krajowej.

W latach 1998 – 1999 zanotowano wzrost zachorowań na krztusiec. Chorowały głównie dzieci w przedziale wieku 8 – 13 lat. W ostatnich latach w Polsce oraz w wielu krajach, nawet przy prawidłowo prowadzonych szczepieniach, występuje wzrost zapadalności o niewyjaśnionych przyczynach.

Tabela 20. Ilość interwencji zespołów ratunkowych w stanach zagrożenia życia latach 1998-1999

Rodzaj interwencji	1998		1999	
	Ogółem	w tym: zespoły „R”	Ogółem	w tym: zespoły „R”
Do wypadków	1294	501	1180	417
Do zachorowań	8003	869	6643	1025

Źródło: Wojewódzka Stacja Pogotowia Ratunkowego w Łodzi.

7.5 Grupy społeczne wymagające wsparcia

Na terenie ZGRK funkcjonuje kilkanaście Ośrodków Pomocy Społecznej. Podstawowym aktem prawnym regulującym strukturę organizacyjną i zadania pomocy społecznej oraz zasady udzielania świadczeń jest ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej i ustawa z dnia 28 listopada 2003r. o świadczeniach rodzinnych, oraz ustawa z dnia 22 kwietnia 2005r. o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej.

Zgodnie z tymi przepisami pomoc społeczna obejmuje realizację zadań zleconych gminie i zadań własnych gminy.

Zadania zlecone Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje w oparciu o środki finansowe pochodzące z budżetu centralnego, a przekazane przez Łódzki Urząd Wojewódzki. W ramach tych środków realizowane są świadczenia o charakterze obligatoryjnym tj. zasiłki stałe oraz składki na ubezpieczenia zdrowotne. Zasiłkiem stałym objęte zostaną osoby niepełnosprawne, które nie posiadają źródła utrzymania i spełniają kryterium ustawowe. Zasiłkiem okresowym objęte zostają osoby i rodziny, których dochód niższy będzie od kryterium dochodowego ustalonego przez usługodawcę.

W celu zaspokojenia niezbędnej potrzeby bytowej związanej z zakupem żywności, opału, leków realizowana jest pomoc w formie zasiłku celowego. Środki na ten cel pochodzą z budżetów gmin.

Dzieci z rodzin najuboższych objęte są dożywianiem w szkołach w formie gorącego posiłku. Środki na ten cel pochodzą z budżetów gminnych, a także z dotacji budżetu państwa.

Na terenie ZGRK wiele gmin stara się działać na rzecz dzieci z rodzin patologicznych i zagrożonych alkoholizmem. Tworzone są komisje alkoholowe prowadzące gminne programy profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych.

Wiele Ośrodków Pomocy Społecznej aktywnie współpracuje z bankiem Żywności. Pozyskiwana żywność rozprowadzana jest wśród podopiecznych korzystających z pomocy społecznej.

Świadczenia rodzinne to dodatkowy system wsparcia dla rodzin głównie mających na utrzymaniu dzieci.

Zgodnie z obowiązującymi Przepisami prawa realizowane są dwie grupy świadczeń:

Pierwszą stanowi zasiłek rodzinny z systemem dodatków, zaś drugą świadczenia opiekuńcze.

Świadczenia rodzinne realizowane przez GOPS/MOPS :

1. Zasiłek rodzinny
 2. Dodatek z tytułu urodzenia dziecka
 3. Dodatek z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego
 4. Dodatek z tytułu samotnego wychowywania dziecka
 5. Dodatek z tytułu samotnego wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej
 6. Dodatek do zasiłku rodzinnego z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania .
 7. Dodatek do zasiłku rodzinnego z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego,
 8. Dodatek z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego
- świadczenia opiekuńcze
- Zasiłek pielęgnacyjny
 - Świadczenia pielęgnacyjne
 - Składki na ubezpieczenie społeczne

Odrębną formę pomocy stanowi zaliczka alimentacyjna.

Nadrzędnym celem i zadaniem pomocy społecznej w nadchodzących latach będzie zapobieganie wzrostu patologii społecznej oraz wszelkiego rodzaju działania mające na celu usamodzielnienie podopiecznego na tyle ,aby nie był zbyt długo klientem pomocy społecznej.

7.6 Organizacje pozarządowe działające na obszarze ZGRK

Gmina Bedlno

Stowarzyszenie Przyjaciół Bedlno

Gmina Dąbrowice

Stowarzyszenie „Wspólnota Bez Granic” w Dąbrowicach

Gmina Góra Św. Małgorzaty

Stowarzyszenie Przyjaciół Góry Św. Małgorzaty

Gmina Krośniewice

Stowarzyszenie „Integracja” w Krośniewicach

Krośniewickie Stowarzyszenie Bezrobotnych

Polskie Stowarzyszenie Diabetyków. Koło Terenowe w Krośniewicach

Stowarzyszenie Niepełnosprawnych „Promyk Nadziei” w Głaznowie

Stowarzyszenie „Oratorium im. bł. Michała Rua”

Stowarzyszenie Pomocy Samotnym Matkom „Pozwól żyć” Oddział w Kutnie

Gmina Kutno

Katolickie Stowarzyszenie Wychowania w Trzeźwości Regionu

Kutnowskiego przy Sanktuarium Maryjnym w Głogowcu

Gmina Łanięta

Stowarzyszenie „Rodzina Słowiańska” w Niedrzewiu Drugim

Gmina Nowe Ostrowy

Stowarzyszenie Artystyczne „Przed Siebie” w Grodnie II

Gmina Strzelce

Stowarzyszenie Na Rzecz Zrównoważonego Rozwoju Obszarów

Wiejskich Regionu Kutnowskiego „Siewca”

Gmina Żychlin

Stowarzyszenie Wędkarskie „Dobrzelin” w Dobrzelinie

Stowarzyszenie Aktywizacji Bezrobotnych Rejonu Żychlińskiego

Stowarzyszenie Rodzin z chorobą Gauchera w Żychlinie

Stowarzyszenie Rodzinny Klub Abstynenta „Przystań Życia”

Stowarzyszenie Przedsiębiorców i Pracodawców w Żychlinie

Polski Czerwony Krzyż Punkt Opieki Społecznej nad chorymi w domu w Żychlinie

Związek Harcerstwa Polskiego przy Komendzie Hufca w Żychlinie

Ogólnopolskie Stowarzyszenie Osób w Wieku Przedemerytalnym

Oddział w Żychlinie

Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Orątki i Okolic

Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza "NADZIEJA"

Warsztaty Terapii Zajęciowej - placówka prowadzona przez Polskie

Stowarzyszenie Na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym "KOŁO" w Żychlinie

7.7 Rynek pracy

Rynek pracy na obszarze ZGRK to przede wszystkim firmy prowadzące działalność handlową i usługową. Liczba wszystkich bezrobotnych zarejestrowanych w Urzędzie Pracy na stan z marca 2008 według danych PUP Kutno i Łęczyca wynosi: 8723 osoby, w tym 5029 kobiet. W tej grupie 1534 osoby posiadają prawo do zasiłku. Liczba ta była wyższa od liczby bezrobotnych zarejestrowanych w latach poprzednich. Zauważa się zmniejszanie bezrobocie. Głównymi przyczynami jest napływanie inwestorów na terenie ZGRK, a szczególnie Kutnowską Specjalną Strefę Ekonomiczną oraz masowe emigracje za granicę. Wiele setek tysięcy osób z całej Polski wyjechało za granicę w celach zarobkowych tym samym zmniejszając liczbę osób bezrobotnych w Polsce.

W przypadku powiatu łęczyckiego liczba bezrobotnych zarejestrowanych w końcu roku 2003 wynosiła 5548 w tym kobiet 2687. Prawo do zasiłku posiadało 672.

Podobnie jak w powiecie kutnowskim ilość bezrobotnych wzrastała w charakteryzowanym okresie (w 2002 roku ilość bezrobotnych wynosiła 5483 osoby).

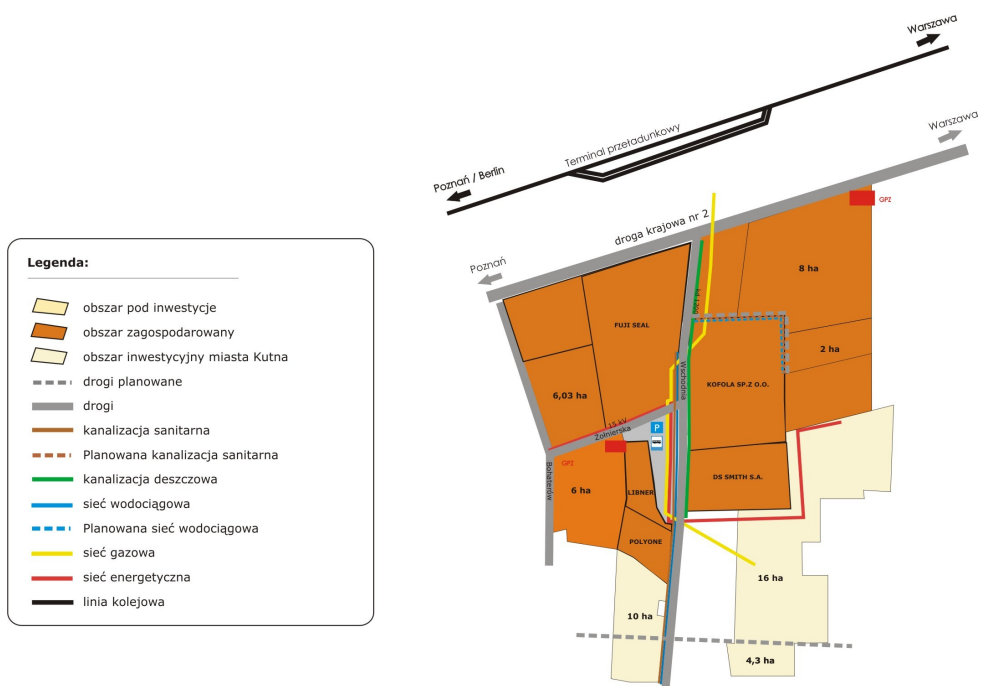
Na terenie ZGRK w roku 2007 według danych GUS liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w rejestrze REGON wg sektora własnościowego to 9017 firm.

Tabela 21. Stan bezrobocia na marzec 2008 dane z PUP

Nazwa Gminy	Ogółem	kobiety	zwolnieni z przyczyn dot. Zakładu	Z prawem do zasiłku	Zarejestrowani w okresie 12 m-cy od dnia ukończenia szkoły	W wieku 18 – 44 lata	Zarejestr. 12 m-cy i dłużej	zamieszkali na wsi
Bedlno	336	186	4	64	22	254	115	336
Dąbrowice	114	84	1	24	3	113	80	144
Krośniewice	906	499	21	129	29	624	416	406
Krzyżanów	353	216	4	41	13	254	165	353
Kutno	640	367	74	102	27	451	331	640
Łanięta	287	141	1	33	7	207	145	287
Nowe Ostrowy	467	260	17	76	14	330	229	467
Oporów	162	78	1	35	8	122	54	162
Strzelce	313	179	3	58	13	226	148	313
Żychlin	1014	602	25	210	42	677	359	282
m. Kutno	3154	1957	344	684	138	2003	1308	0
Daszyna	297	146	0	20	12	205	155	297
Góra Św. Małgorzaty	162	66	0	17	9	144	88	162
Grabów	331	153	0	24	16	252	174	331
Witonia	187	95	0	17	4	109	92	187
Ogółem	8723	5029	495	1534	357	5971	3859	4367

Narastającym problemem staje się dostosowanie obecnych kadr do realiów zmieniającego się i coraz bardziej wymagającego rynku pracy. Wprowadzane technologie wymuszają na osobach aktywnych zawodowo stałe podnoszenie swoich kwalifikacji. Sytuacja na rodzimym rynku pracy powoduje, że poszukiwane umiejętności zawodowe muszą mieć charakter uniwersalny. Wprowadzane są nowe technologie, a kolejne miejsca pracy z tym związane wymagają nowych lub chociażby uaktualnionych kwalifikacji. System edukacji stara się nadążyć za zmieniającymi się potrzebami rynku pracy. Komercyjny rynek szkoleniowy, jak i szkolnictwo ponadgimnazjalne próbuje nadążyć za pojawiającymi się nowinkami technologicznymi, dostosowując swój program edukacyjny do potrzeb pracodawców. Mimo tego pracodawcy coraz częściej borykają się z

problemem obsadzenia wolnych, bądź nowo tworzonych miejsc pracy. Podstawowy problem rosnącej podaży pracy pogłębia dodatkowo emigracja zarobkowa młodych ludzi oraz starzenie się społeczeństwa w regionie, czego skutkiem jest postępująca dezaktywacja zawodowa. Bezrobocie maleje, proporcjonalnie maleje też liczba bezrobotnych zarejestrowanych w poszczególnych zawodach. Z informacji pozyskanych z powiatowych urzędów pracy wynika, że na przestrzeni ostatnich trzech lat zawodem najliczniej reprezentowanym w statystkach bezrobocia był zawód sprzedawcy. Zaraz za nim w rankingach pojawia się zawód szwaczki. Szwaczka zaliczana jest do najbardziej popularnych zawodów w województwie. Niewątpliwie wpływ na ten stan rzeczy ma istniejące jeszcze w regionie łódzkim ogromne zaplecze przemysłu włókienniczego. Cechą charakterystyczną przypisaną do tego zawodu jest szybka rotacja pracy. Obok szwaczki w grupie „szybko rotujących zawodów” można umieścić m.in. zawody z dziedziny handlu i usług: jak ww. sprzedawca, handlowiec, przedstawiciel handlowy; gospodarki magazynowej: robotnik gospodarczy, czy magazynier lub proste zawody robotnicze np. robotnik budowlany, czy robotnik placowy. Specyficzne dla tych zawodów jest to, że są licznie reprezentowane w rejestrach bezrobocia, przy czym istnieje duże zapotrzebowanie rynku na takie właśnie umiejętności.

Rys. 9 Mapa Kutnowskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej

8. Strefa ekonomiczna

8.1 Lokalny sektor gospodarczy

8.1.1 Najważniejsze gałęzie przemysłu w gminach ZGRK

Zmiany gospodarcze ostatnich lat spowodowały zmiany w zatrudnieniu. Kryzys gospodarczy spowodował spadek zatrudnienia w przemyśle, budownictwie i transporcie. Mimo tych zmian w Kutnie nadal dominuje funkcja przemysłowa. Powiat jest ośrodkiem przemysłu: chemicznego (Polfa, Polfarmex, BASF, HURTAP), rolno-spożywczego (Exdrob, Bakoma–Nova, KHBC, PlantiCo, Polmos, Union Chocolate, Central Soya, cukrownie Dobrzelin, Leśmierz), elektronicznego i elektrycznego (Miflex, Emit), maszynowego (Kongskilde, Rolmasz, BL Kutno, Expom), odzieżowego (Ann-Fashion, Emkon, Rolpuch, Stoptex) oraz metalowego (Odlewnia Żeliwa i Centrozap). Budownictwo reprezentują firmy: Vester, Mawex i Urbud, a transport: BisTrans, Nijhof Wassink, PKS oraz Polsad. W zakresie handlu działają: Społem, Schomburg i Agroma, zaś usługi na szeroką skalę świadczą: Eko-Serwis, ASM i ASS Zachorscy. Dodatkowo HT Lancet Sp. z o.o., Kampmann Polska Sp. z o.o., Schraner Polska Sp. z o.o. Oraz Sirmax sp. z o.o.

Część miejscowych zakładów pracy w ostatnich latach znajdowała się w ciężkiej sytuacji gospodarczej. W ostatnim czasie na przestrzeni 2 - 3 lat sytuacja diametralnie zaczęła się zmieniać. Lokalne firmy zaczęły lepiej płacić, a pracownicy uzyskali lepsze warunki bytowe.

Zauważa się rozwój inwestycji produkcyjnych. Wiele zagranicznych firm inwestuje w obszar ZGRK szczególnie na dobre warunki inwestycyjne, ulgi, lokalizację 40 km od autostrady oraz duże bezrobocie strukturalne.

Przestrzenna dywersyfikacja lokalnego sektora gospodarczego niektórych członków ZGRK

W gminie **Dąbrowice** 90% branż gospodarczych zlokalizowana jest w Dąbrowicach, w pozostałych wsiach występują pojedyncze zakłady produkcyjno – usługowe lub wcale. Stawki czynszu najmu lokali gospodarczych (biura, handel, usługi, produkcja) kształtują się w granicach od 5,78 zł do 17,16 zł za 1 m² powierzchni użytkowej lokalu. W energię elektryczną zasilana jest cała gmina. W całej gminie rozprowadzona jest sieć wodociągowa. Brak jest sieci kanalizacyjnej. Sieć telefoniczna rozprowadzona jest do wszystkich miejscowości wiejskich.

Na terenie gminy **Krośniewice** znajdują się dwie jednostki handlu hurtowego. Działalność usługowa i produkcyjna skupia się na terenie miasta. Infrastruktura techniczna w gminie przedstawia się następująco: wodociągi w 100 %, telefonizacja w 80 %, brak sieci kanalizacyjnej na terenie wsi; zaś na terenie miasta w 65%. Głównymi zakładami są: Expom sp. Z o.o., Mleczarnia, Inter Yeast sp. Z o.o.

Działalność produkcyjna występuje w następujących miejscowościach gminy **Krzyżanów**: Wały – „Stoptex”, Kaszewy Kościelne – cegielnia, Krzyżanów – „Reszko”. Funkcjonują trzy stacje paliwowe w Młogoszynie i Kaszewach Tarnowskich.

W gminie **Kutno** dominującym rodzajem działalności gospodarczej jest m.in. handel okrężny artykułami spożywczo-przemysłowymi oraz usługi transportowe. Gmina w swoich zasobach komunalnych posiada znikomą ilość lokali gospodarczych.

W gminie **Nowe Ostrowy** występuję bardzo znikomą ilość zakładów pracy, dodatkowo po zamknięciu Cukrowni Ostrowy ponad 100 osób straciło pracę.

W gminie **Oporów** dominuje gospodarka indywidualna. Cena 1 m² powierzchni użytkowej wynosi za: lokale: handlowe 3,50 zł, gastronomiczne 3,50 zł, usługowe 3,00 zł, garaże 1,50 zł, komórki 0,60 zł. Handlu hurtowego jak i działalności produkcyjnej na terenie gminy nie ma.

Działalność usługowa jest świadczona przez zakład kowalsko-ślusarski i zakład mechaniki pojazdowej w Kolonii Oporów oraz Spółdzielnię Kółek Rolniczych w Oporowie.

Natomiast w gminie **Strzelce** – rolnictwo. Opłata za 1 m powierzchni lokali użytkowych wynosi od 2,86 zł do 13,75 zł za m². Głównym kierunkiem rozwoju infrastruktury jest wodociągowanie gminy (pozostała jeszcze jedna wieś). Wykorzystano możliwości budowy stacji redukcyjno-pomiarowych gazu dla całej gminy i wybudowano sieć gazową na terenie osady Strzelce, z możliwością jej rozbudowy na całym terenie gminy. Głównym celem na lata następne jest modernizacja sieci dróg gminnych i stopniowe przystępowanie do realizacji programu kanalizacji sanitarnej. Podstawowym terenem potencjalnej działalności gospodarczej jest osada Strzelce. Planowana budowa autostrady A-1 spowoduje podniesienie atrakcyjności gospodarczej terenów przyległych do autostrady, tj. nieruchomości położonych w rejonie zjazdu na drogę krajową nr 60.

Branża elektromechaniczna, przetwórstwa rolno – spożywczego i spożywczego (bez wyraźnej dominacji którejś z branż) występuje na terenie miasta i gminy **Żychlin**. Lokale stanowiące część zasobu komunalnego wynajmowane są w drodze przetargu ustnego. Głównie są to obiekty handlowe. Główną arterią usługowo-handlową w mieście jest ulica Narutowicza, tu skupiają się wszelkie obiekty usług i handlu. W granicach śródmieścia miasta zlokalizowane są największe obiekty produkcyjne – zakłady „Emit” i „Union Chocolate”.

Działalność najważniejszych przedsiębiorców z terenu Miasta Kutna skupiona jest w następujących dziedzinach gospodarki:

- przemysł farmaceutyczny: Polfa Kutno S.A., Polfarmex S.A., Fresenius Kabi Polska sp. z o.o., Nobilus Ent sp. z o.o., BASF sp. z o.o.
- przemysł maszynowy i metalowy: Kongskilde Polska sp. z o.o., Rolmasz sp. z o.o., BL Kutno sp. z o.o., Ideal Europe sp. z o.o., Florian Centrum S.A., Miflex-Masz sp. z o.o., AMZ Kutno sp. z o.o.

- przetwórstwo tworzyw sztucznych: Sirmax Polska sp. z o.o., Elaplast Technik GmbH sp. z o.o. ,Bröck Polska,
- elektroniczny: ZPR Miflex S.A.
- opakowania: ID Machinery, Fuji Seal, DS Smith Polska S.A.
- odzieżowy: Emfor sp. z o.o., BOR, Moderna,
- transport: Nijhof Wassink sp. z o.o., Polsad Renault Trucks, PPKS, MZK Kutno, PKP,
- przemysł spożywczy: Exdrob S.A., Kofola sp. z o.o., Bacoma Nova sp. z o.o., Zorina sp. z o.o., Polmos S.A. ,Aurora sp. z o.o., Geo Poland sp z o.o.,
- magazyny: PHSR Agroma,
- budownictwo: Schomburg Polska sp. z o.o., Vester sc, Urbud sc, Mavex sc, Mawex sc, Trakt sj, Kutnowska Prefabrykacja Betonu sp. z o.o., Przedsiębiorstwo Robót Drogowych,
- metalurgiczny: Odlewnia Żeliwa Mikoda,
- łączność: TP S.A., Multimedia S.A.,
- ochrona zdrowia: SP ZOZ Kutno i jedenaście NZOZ-ów,
- finanse: PKO BP S.A., PKO S.A., City Bank Handlowy S.A., BGŻ S.A., BPH S.A., Invest Bank S.A., Bank Spółdzielczy „Wspólna Praca”, Lukas Bank S.A., Bank Polskiej Spółdzielczości, Bank Zachodni WBK S.A., Multibank, SKO-K „Piast”, SKO-K im. F. Stelczyka, Raiffaisen Bank.

Uchwałą Rady Miasta w przemysłowej dzielnicy Skłęczki utworzono Kutnowski Park Agro-Przemysłowy. Zajmuje on obszar około 370 ha. Na jego obszarze funkcjonuje Podstrefa Kutno Łódzkiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej.

Gospodarka lokalna Góry Św. Małgorzaty - to całokształt działalności gospodarczej prowadzonej w gminie. Wg danych statystycznych opublikowanych przez Główny Urząd Statystyczny, w dniu 31 grudnia 2006 roku w gminie Góra Świętej Małgorzaty zarejestrowanych było 145 podmiotów gospodarki narodowej. Zdecydowaną większość tych podmiotów stanowią jednostki prywatne – 93,79%. Do Zakładów sektora

publicznego należało 9 podmiotów (ok. 6% wszystkich podmiotów w gminie). Taki stan rzeczy odzwierciedla ogólne tendencje panujące w gospodarce, gdzie najbardziej konkurencyjnymi i wytwarzającymi największą część Produktu Krajowego Brutto podmiotami są właśnie najmniejsze przedsiębiorstwa, które jednocześnie najbardziej elastycznie potrafią reagować na zmiany zachodzące na rynku. Należy zwrócić także uwagę, że te przedsiębiorstwa są też najbardziej podatne na zewnętrzną koniunkturę gospodarczą i ich rozwój jest uzależniony od pomocy instytucji okołobiznesowych.

Na obszarze gminy **Grabów** dominującą, a w zasadzie jedyną gałęzią gospodarki jest rolnictwo. Zadecydowały o tym warunki środowiska przyrodniczego wyjątkowo sprzyjające produkcji rolniczej, zwłaszcza jakość gleb, a ściślej wartość rolnicza gleb. Wynikiem tego jest obecna struktura użytkowania ziemi.

8.1.2 Aktywność gospodarcza w rolnictwie na terenie ZGRK

Niekorzystnym zjawiskiem na terenie ZGRK jest niski poziom opadów atmosferycznych i mała retencyjność wodna środowiska, z czym wiąże się ujemny bilans wodny w okresie wegetacji. Średnie wieloletnie wartości temperatury powietrza i wielkość opadów atmosferycznych, według najbliższych stacji meteorologicznych, przedstawiają się następująco:

- średnioroczna wysokość opadu podawana przez stacje meteorologiczne wynoszą 540 mm (nie odpowiada to wielkościom odnotowywanym w ostatnich latach),
- długość okresu wegetacyjnego, trwającego od 25 marca do 4 listopada, wynosi 25 dni,
- wysokość opadu w okresie wegetacyjnym wynosi 375 mm,
- średnia temperatura powietrza w okresie wegetacyjnym wynosi 13,2^o C.

Tabela 22. Rekordowe ujemne temperatury odnotowane przez stacje meteorologiczne

Terminy wystąpienia najniższych temperatur	Płock	Koło	Łódź
19.01.1963	-35,6 °C	-28,6 °C	-31,1 °C
30.01.1987	-32,3 °C	-27,8 °C	-30,3 °C

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych przedłożonych przez Urząd Gminy w Dąbrowicach.

Fakt odnotowania tak niskich temperatur świadczy o tym, że możliwe jest wystąpienie bardzo ekstremalnych warunków termicznych zimą, zatem utrzymywanie się pokrywy śnieżnej może mieć decydujące znaczenie dla przetrwania ozimin. Tymczasem ostatnie lata charakteryzują się małymi opadami śniegu przy stosunkowo wysokich temperaturach.

Na terenie powiatu kutnowskiego ogółem funkcjonują 1 483 gospodarstwa rolne. Średnia powierzchnia gospodarstw wynosi 7,71 ha.

Powierzchnia gmin – 12.602 ha, w tym użytki rolne zajmują powierzchnię 11.454 ha, a grunty rolne – 10.255 ha.

8.2 Turystyka na obszarze ZGRK

Infrastruktura turystyczna i jej ocena to istotny element tworzenia profesjonalnych produktów turystycznych, zarówno w skali dużego regionu jak i poszczególnych miast i miejscowości. W kontekście rozwoju turystyki należy ocenić elementy podstawowej bazy turystycznej (baza noclegowa i gastronomiczna) oraz szeroko rozumianą infrastrukturę uzupełniającą. Ich stan obecny, jakość usług, oryginalność oraz możliwości rozwoju w znacznym stopniu determinują rozwój turystyki w regionie, ustalają kierunki kolejnych działań i pozwalają dotrzeć do wyznaczonych segmentów docelowych odbiorców produktów turystycznych. Nawet najbardziej atrakcyjny obszar nie zatrzyma turysty, jeśli ten nie znajdzie godnych warunków na nocleg, smacznego posiłku czy odpowiedniej infrastruktury pozwalającej wykorzystać atrybuty Regionu.

8.2.1 Baza noclegowa

Istniejąca w regionie baza noclegowa stanowi niezbędny element zagospodarowania turystycznego i ma kluczowe znaczenie dla rozwoju turystyki na danym obszarze. Ze względu na uwarunkowania naturalne obszaru objętego audytem, na które składają się m.in. rzeźba terenu, procent zalesienia, obecność zbiorników wodnych i ich jakość, klasa gleb, turystyka nie odgrywała dotychczas znaczącej roli w gospodarce Regionu Kutnowskiego. Dlatego nie było potrzeby inwestowania w infrastrukturę turystyczną. Dopiero w latach 90-tych XX wieku zaczęły powstawać pierwsze, niewielkie obiekty noclegowe w Kutnie. Stanowiły one alternatywę do istniejącego hotelu robotniczego o bardzo niskim standardzie. Łącznie na terenie całego powiatu kutnowskiego jest 208 miejsc noclegowych. W chwili obecnej większość z nich koncentruje się w Kutnie. Tylko dwa z nich są skategoryzowane. W poniższej tabeli przedstawiono szerzej ofertę wybranych hoteli:

Tabela 23. Oferta wybranych hoteli

Nazwa obiektu	Usługi	Pokoje	Ceny
Hotel „Awis” ** ul. Łęczycka 8 Kutno	I. drink-bar II. sala konsumpcyjna III. parking hotel dostosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych (z wyjątkiem pokoi hotelowych)	20 miejsc noclegowych: 6 pokoi 1-osobowych 3 pokoje 2-osobowe 2 studio 4-osobowe (dwupokojowe) pokoje z łazienkami, TV Sat i telefonami	80 PLN/doba 120 PLN/doba 150 PLN/doba w cenę wliczone są śniadania
Hotel „Piast” * ul. Podrzeczna 4, Kutno	IV. restauracja tylko dla gości hotelowych	łącznie 21 miejsc noclegowych w 11 pokojach: 1-os. z łazienką 2-os. z łazienką także pokoje 1-, 2- i 4-osobowe – łazienki wspólne na korytarzach	120 PLN/doba 150 PLN/doba ceny ze śniadaniami
Hotel „Dworek” ul. Kościuszki 9 Kutno	V. restauracja VI. sala konferencyjna VII. parking VIII. sejf / depozyt IX. pranie, prasowanie X. room-service	pokoje 1- i 2-osobowe oraz apartament; w pokojach łazienki i TV Sat	120-250 PLN cena bez śniadań
Hotel „Rondo” Ul. Mickiewicza 3 Kutno	XI. restauracja XII. parking strzeżony	Pokoje 1, 2 osobowe oraz o podwyższonym standardzie	1 os. 140/doba 2 os. 180/doba podwyższony standard 220/doba
Hotel „Orfeusz” ul. 3 Maja 6 Kutno	XIII. restauracja XIV. sala konferencyjna	pokoje 1- i 2-osobowe oraz apartament; w pokojach łazienki, TV Sat, lodówka, telefon, radio	99 PLN/doba 125 PLN/doba 180 PLN/doba ceny ze śniadaniami
Hotel „Jana” ul. Zduńska 11 Kutno	kompleks składający się z restauracji, pizzerii, hotelu: XV. sala dla 100 osób XVI. taras z grillem XVII. sklep XVIII. parking strzeżony	pokoje 1- i 2-osobowe z łazienkami, telefonami, TV Sat, radio	

Źródło: Opracowanie własne PART S.A.

Uzupełnieniem istniejącej bazy noclegowej w powiecie kutnowskim są miejsca noclegowe w obiektach zabytkowych:

- Zamek w Oporowie: miejsca hotelowe znajdują się w osobnym pawilonie, gdzie do dyspozycji gości jest kuchnia i salon z kominkiem na parterze oraz dwie sypialnie, osobna łazienka i salka telewizyjna na piętrze; cena za osobę - 80 PLN / doba
- Muzeum im. Jerzego Dunina-Borkowskiego w Krośniewicach: pokoje gościnne na piętrze, łącznie 6 miejsc noclegowych - apartament z łazienką (90 PLN/doba), 2 pokoje dwuosobowe (70 PLN/doba), łazienka w holu; dodatkowo w muzeum są dwie sale konferencyjno-bankietowe (40-70 miejsc konferencyjnych).

Jest to niewątpliwie ciekawa alternatywa dla turystów szukających oryginalnej oferty, choć ilość miejsc jest bardzo ograniczona.

8.2.2 Obiekty rekreacyjno-sportowe

Analizując gminy omawianego obszaru pod kątem infrastruktury społecznej, na uwagę zasługuje duża troska władz lokalnych o rozwój zainteresowania uprawianiem sportu, szczególnie wśród dzieci i młodzieży. Przejawia się ona wyjątkową dbałością o obiekty rekreacyjno-sportowe i ukierunkowaniem wielu inwestycji komunalnych na tego typu obiekty. Wśród funkcjonujących obiektów sportowo-rekreacyjnych należy wymienić:

- dwa stadiony miejskie (piłkarskie i wielofunkcyjne) w Kutnie,
- stadion piłkarski Klubu Sportowego „Czarni” w Kutnie,
- strzelnica KSS „Orzeł” w Kutnie,
- basen odkryty, basen przyszkolny kryty w Kutnie,
- korty tenisowe w Kutnie,
- kompleks rekreacyjno-sportowy nad rzeką Ochnią (w Kutnie),
- hala sportowa (z zapleczem, sauną, siłownią i gabinetem odnowy biologicznej; widownia na 200 miejsc) przy liceum ogólnokształcącym w Krośniewicach,

- stadion miejski w Krośniewicach (trybuny na 300 miejsc), 105 m x 50 m,
- stadion MKS w Żychlinie,
- stadion KS „Sparta” w Dobrzelinie.

Miłośnicy sportu skupieniu są w kilku stowarzyszeniach i klubach sportowych (na terenie Kutna jest ich łącznie 18), gdzie trenują na w/w obiektach, organizują zawody i rozgrywają mecze. Niektóre drużyny mają na swoim koncie sukcesy w turniejach regionalnych i ogólnopolskich. Ale największą chlubą nie tylko Kutna ale całego Regionu jest baseball.

Kutno słynie z baseballu. Mieści się tu Europejskie Centrum Szkolenia Małej Ligi Baseballowej, skupiające 55 krajów Europy, Azji i Afryki. Współtwórcami Centrum byli: Stan Musial - legenda amerykańskiego baseballu i Edward Piszek - biznesmen i filantrop. Ich imiona noszą obecnie dwa boiska.

8.2.3 Turystyka sportowo-rekreacyjna „ Strefa sportu”

Propagowanie i rozwój wybranych dyscyplin sportu może stanowić nie tylko o istotnym potencjale promocji i wyróżnienia obszaru, czy budowie silnej tożsamości lokalnej, ale także stwarza istotną podstawę dla rozwoju turystyki przyjazdowej.

Obserwacje tendencji rynkowych wskazują, że nie tylko sport wyczynowy stanowi znakomite pole dla rozwoju usług i zaplecza obsługi turystycznej. Oprócz organizowania i obsługi masowych imprez sportowych w znanych dyscyplinach sportu, coraz większą popularnością cieszy się także organizacja zawodów, obozów treningowych i szkoleniowych dla grup młodzieży. Moda na uprawianie sportu to już nie tylko efekt propagowania zdrowego trybu życia wśród młodzieży, ale także sposób na kształtowanie właściwych postaw społecznych, silnego charakteru przyszłych menedżerów, polityków, naukowców. Coraz większe pieniądze inwestowane w sport, także w wyniku działalności sponsorskiej

zwiększają w naturalny sposób popyt na profesjonalną ofertę pobytów i obozów treningowych czy usługi z zakresu odnowy biologicznej. Istotnym wyróżnikiem tak kreowanego popytu jest wymagana wysoka jakość oferty oraz wysoki poziom obsługi.

Nie bez znaczenia jest także realizowanie celu zakładającego szeroką dostępność sportu „Sport dla każdego”, czyli także zwiększanie możliwości oraz oferty w zakresie obsługi sportowców niepełnosprawnych.

Obszar objęty niniejszym dokumentem mógłby z jednej strony stanowić bazę dla miłośników „ młodych sportów olimpijskich”, z drugiej strony równolegle rozwijać zaplecze oraz kreować wizerunek krajowego centrum sportów młodzieżowych.

9. Najważniejsze problemy na obszarze ZGRK – analiza SWOT

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> ● położenie w centrum kraju- bliskość dużych aglomeracji, takich jak Warszawa, Łódź, Poznań, oraz dużych miast: ● Płock, Konin, Włocławek ● dobra dostępność komunikacyjna (kolejowa, autobusowa, drogowa, lotnicza) ● dogodne położenie komunikacyjne na trasie Wschód - Zachód ● mały udział przemysłu szczególnie uciążliwego dla środowiska ● gleby o wysokich klasach ● wysoka kultura rolna ● tradycyjne gospodarstwa rodzinne ● duże obszary przeznaczone pod inwestycje ● zdrowa żywność ● aktywność w pozyskiwaniu środków ze źródeł zewnętrznych i realizacja projektów ● zaawansowany proces uporządkowania gospodarki odpadami i selektywna zbiórka odpadów ● bogata historia regionu, liczne zabytki, w tym zabytkowa, ciągle działająca sieć kolei wąskotorowej wraz z ● zabytkowym taborem ● atrakcyjne w skali kraju zabytki np. zamek w Oporowie, Archikolegiata Tumska ● Miejsce Bitwy nad Bzurą ● dwunastoletnia działalność Związku Gmin Regionu Kutnowskiego, wpływająca na integrację działań i 	<ul style="list-style-type: none"> ● zły stan nawierzchni dróg w regionie, oznakowania terenu ● niska lesistość ● brak naturalnych zbiorników wodnych ● niewystarczająca infrastruktura ochrony środowiska ● słabo rozbudowana sieć gazowa ● niewystarczająca ilość pieniędzy w budżetach gmin na inwestycje poprawiające atrakcyjność obszaru ● niewystarczający poziom wykształcenia mieszkańców ● niewystarczająca ilość szlaków pieszych i rowerowych ● duża ilość słabo zagospodarowanych, lub zdewastowanych obiektów o potencjalnej wartości turystycznej ● ograniczony dostęp do Internetu ● niskie wykorzystanie alternatywnych źródeł energii ● brak zbiorników rekreacyjnych i retencyjnych ● mało rozwinięta infrastruktura turystyczna ● niedostatecznie rozwinięty system informacji turystycznej i promocji regionu ● niedostateczna ilość kadry do obsługi ruchu turystycznego i niewystarczające jej przygotowanie merytoryczne ● brak markowego produktu turystycznego

<ul style="list-style-type: none"> ● rozwój całego regionu ● potencjał do rozwoju agroturystyki ● tradycje ludowe i kultywowanie folkloru ● aktywnie działające organizacje pozarządowe ● Dobrze rozwinięta hodowla zwierząt i drobiarstwo. ● Dostępność siły roboczej. 	<ul style="list-style-type: none"> ● brak obiektów z kuchnią regionalną ● niewystarczająca baza noclegowa ● za wyjątkiem miasta Kutno - bardzo słaby rozwój nowych przedsiębiorstw i inwestycji z zewnątrz ● znikoma ilość środków pozabudżetowych w tym z UE ● patologie w środowisku młodzieży ● zbyt małe nakłady na promocję ZGRK
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ● wdrażanie zasad zrównoważonego rozwoju ● konsekwentna realizacja PRL i dalszy rozwój partnerstwa między gminami powiatu kutnowskiego i łączyckiego ● możliwość pozyskiwania środków ze źródeł zewnętrznych ● pozyskanie inwestorów krajowych i zagranicznych ● rosnąca popularność turystyki kulturowej, w tym turystyki weekendowej ● wielozakresowe wykorzystanie tras kolei wąskotorowej ● kontynuacja rozwoju turystyki rowerowej i pieszej(dalsza budowa szlaków i ścieżek turystycznych) ● rozwój bazy hotelowej i gastronomicznej ● możliwość tworzenia gospodarstw agroturystycznych, jako alternatywnego źródła dochodu w rolnictwie ● podjęte działania mające na celu informatyzację społeczności lokalnych ● ● Dostępność środków budżetowych Unii Europejskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> ● nie satysfakcjonujący producentów poziom opłacalności produkcji rolnej ● ciągle utrzymujący się bardzo wysoki poziom bezrobocia ● brak instytucji wspomagającej mieszkańców przy pozyskiwaniu środków zewnętrznych, w tym z funduszy UE ● odpływ osób o wysokich kwalifikacjach do dużych miast lub za granicę ● postrzeganie regionu jako obszaru tranzytowego ● silna konkurencja obszarów o podobnej ofercie turystycznej ● brak konsolidacji środowisk działających na rzecz rozwoju turystyki ● niedostateczna świadomość turystów o turystycznych walorach i istnieniu ciekawych miejsc i zabytków na obszarze ● likwidacja dużych zakładów np. Cukrowni w Ostrowach ● brak stabilności finansowej RP ● wzrost przestępczości w skali makro ● patologia, degradacja i upadek społeczeństwa

- Powstanie autostrad A1 i A2.
- dalszy rozwój Łódzkiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej – Podstrefa Kutno
- rozbudowa usług przy trasach dojazdowych do Krośniewic
- dobra współpraca z powiatem i województwem
- produkcja ekologicznej żywności i nowoczesne ekologiczne rolnictwo
- tworzenie nowych miejsc pracy i zmniejszenie bezrobocia w skali makro
- edukacja społeczności lokalnej na wsi
- wykształcone społeczeństwo
- poprawa jakości dróg dojazdowych do gminy
- rozwój kultury, sportu
- dostęp do szerokopasmowego Internetu

- bezrobocie w skali makro
- spadek wzrostu gospodarczego kraju
- obniżenie subwencji i dotacji celowych
- ograniczony dostęp do służby zdrowia spowodowany polityką państwa
- brak środków na profilaktykę zdrowotną
- postępujące rozwarstwienie ekonomiczne społeczeństwa
- Rosnące koszty edukacji.
- Zanikająca aktywność społeczna.
- Niestabilne ustawodawstwo.

10. Cele ogólne i szczegółowe ZGRK

Główne cele strategiczne ZGRK są wypadkową:

- celów ustalonych na poziomie krajowym w strategii rozwoju regionalnego, uwzględniającej m.in. dyrektywy Unii Europejskiej;
- strategicznych celów i priorytetów określonych dla regionu łódzkiego w strategii rozwoju województwa łódzkiego oraz kontrakcie wojewódzkim;
- strategicznych planów gmin położonych na obszarze powiatu kutnowskiego i łęczyckiego;
- wyników analizy uwarunkowań rozwoju powiatu kutnowskiego i łęczyckiego;

Pośród licznych dokumentów Unii Europejskiej, szczególne znaczenie w kontekście formułowania strategicznych planów rozwoju ma dokument „Sustainable urban development”, który określa 24 podstawowe dyrektywy wskazujące kluczowe obszary problemowe, na których powinny koncentrować się władze lokalne dążąc do osiągnięcia zrównoważonego rozwoju. Dyrektywy te zostały usystematyzowane w czterech następujących, podstawowych kategoriach:

I. ZWIĘKSZANIE DOBROBYTU GOSPODARCZEGO I ZATRUDNIENIA W MIASTACH I MIASTECZKACH

1. Formalne programowanie gminne dla pozyskania funduszy strukturalnych,
2. Silna akcentacja polityki gminnej na sprawach kreowania rynku pracy,
3. Wspieranie „Europejskich ośrodków wiedzy”,
4. Promowanie współpracy między gminami i powiatami,
5. Promowanie atrakcyjnego transportu miejskiego, gminnego i międzygminnego

6. Rozwijanie wiedzy i wymiana doświadczeń o wynikach gospodarczych miast i gmin

II. PROMOWANIE RÓWNOŚCI, SPÓJNOŚCI SPOŁECZNEJ I REWITALIZACJI OBSZARÓW MIEJSKICH

7. Współpraca przeciw dyskryminacji i alienacji społecznej
8. Fundusze strukturalne dla lokalnych działań rewitalizacyjnych
9. Szkoły drugiej szansy (przekwalifikowania)
10. Rozwijanie i wymiana wiedzy na temat dyskryminacji, alienacji oraz rewitalizacji obszarów miejskich i gminnych

III. OCHRONA I POPRAWA STANU ŚRODOWISKA MIEJSKIEGO W KIERUNKU LOKALNEGO I GLOBALNEGO ZRÓWNOWAŻENIA

11. Lepsze wdrażanie ustawodawstwa ekologicznego na poziomie miejskim
12. Rozwijanie ustawodawstwa dotyczącego gospodarowania odpadami stałymi, ochrony czystości powietrza oraz hałasu,
13. Wzmacnianie kontroli stanu zanieczyszczeń oraz metod oczyszczania miast i miasteczek,
14. Podejmowanie działań na rzecz redukcji szkodliwego wpływu transportu miejskiego na środowisko,
15. Optymalizacja (równoważenie) zarządzania energią w gminach,
16. Działania na rzecz ochrony klimatu,
17. Rozpowszechnienie stosowania eko-etykietek, eko-zarządzania i audytu,
18. Finansowanie programów ochrony środowiska gminnego z funduszy strukturalnych,
19. Rozwijanie wiedzy i wymiana doświadczeń o środowisku gminnym.

IV. POPRAWA JAKOŚCI ZARZĄDZANIA MIASTAMI ORAZ POZIOMU LOKALNEGO UPODMIOTOWIENIA

20. Podnoszenie świadomości, wymiana doświadczeń i budowanie potencjału dla zrównoważonego rozwoju gmin,
21. Opracowywanie nowatorskich strategii dla rozwoju gmin,
22. Zwiększanie poziomu bezpieczeństwa publicznego poprzez działania prewencyjne,
23. Prowadzenie badań porównawczych dotyczących środowiska miejskiego,
24. Wspomaganie krajów członkowskich UE: „Inicjatywa wymiany miejskiej.”

11. Realizacja celów

11.1 Zmiany w strukturze gospodarczej obszaru ZGRK

Zadania realizowane na poziomie gmin członkowskich.

11.2 Zmiany w sposobie użytkowania terenu

Zadania realizowane na poziomie gmin członkowskich.

11.3 Rozwój systemu komunikacji i infrastruktury

- Poprzez budowę/przebudowę dróg gminnych skrócony zostanie czas przejazdu, hałas i wibracje wywołane słabym stanem nawierzchni. Nowa nawierzchnia przyczyni się do zmniejszenia niszczenia pojazdów.

11.4 Poprawa stanu środowiska

- Poprzez budowę przydomowych kanalizacji sanitarnych w miejscach, w których w chwili obecnej nie ma możliwości zastosowania kanalizacji zbiorczej, a zarazem redukcję szamb.
- Działania związane z budową/rozbudową kanalizacji spowodują zmniejszenie zrzutów nielegalnych ścieków sanitarnych z gospodarstw domowych, a tym samym doprowadzą do poprawy środowiska naturalnego. Zadanie to spowoduje zwiększenie sieci kanalizacyjnej.

11.5 Poprawa stanu środowiska kulturowego

Większość zadań realizowana na poziomie gmin członkowskich. ZGRK prowadzi projekt związany z edukacją ekologiczną.

11.6 Poprawa warunków i jakości życia mieszkańców

Większość zadań realizowana na poziomie gmin członkowskich.

12. Planowane zadania inwestycyjne w okresie 2008 – 2013 i ich realizacja

Planowane zadania inwestycyjne Związku Gmin Regionu Kunowskiego są nierozzerwalnie związane z inwestycjami w członkowskich gminach. Większość inwestycji zakłada kompleksowe podejście do zadania, aby móc sięgnąć w dużej mierze po środki pozabudżetowe, a w szczególności z UE. Inwestycje mają charakter zintegrowanych. Projekty można podzielić na dwie grupy dotyczące danej dziedziny:

- infrastruktura drogowej i komunikacyjna;
- ochrony środowiska (gospodarka wodno – ściekowa);

Poniżej przedstawiono poszczególne zadania inwestycyjne gmin w latach 2008 – 2010:

12.1 Gmina Dąbrowice

- Przebudowa (rewitalizacja) drogi w Dąbrowicach ul. Wodna „Błonie”;
- Przebudowa (rewitalizacja) drogi Augustopol – Mariopol dł. 1,981 km;
- Przebudowa (rewitalizacja) drogi gminnej Witawa – Dziegost o dł. 1,063 km i szerokości 3m;
- Przebudowa (rewitalizacja) drogi w Dąbrowicach „Kapuśnik” od ul. Kościuszki do ul. Cmentarnej;
- Budowa kanalizacji sanitarnej w gminach ZGRK – Etap II kanalizacja sanitarna z oczyszczalnią ścieków w gminie Dąbrowice;
- Przydomowe oczyszczalnie ścieków;

12.2 Gmina Krośniewice

- Modernizacja drogi Stara Wieś – Franki;
- Modernizacja drogi Nowe – Pawlikowice;
- Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie Gminy Krośniewice (etap I);

12.3 Gmina Krzyżanów

- Opracowanie dokumentacji i budowa kanalizacji sanitarnej: I etap 2008 r.: Miasto Kutno, Psurze, Julianów, Kaszewy Tarnowskie; II etap 2009 r.: Kaszewy Kolonia, Kaszewy Kościelne, Sokół, Kaszewy Dworne; III etap 2010 r.: Wojciechowice, Zawady;
- Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków w ilości 69 szt.;
- Przebudowa drogi Kuchary – 0,8 km;
- Przebudowa drogi Władysławów – 1,0 km;
- Przebudowa drogi Wały A – 0,7 km;
- Przebudowa drogi Brony w stronę Kter – 0,7 km;
- Przebudowa drogi Wojciechowice 2,5 km;
- Przebudowa drogi Psurze – 1,7 km;
- Przebudowa drogi Sokół – Kaszewy Kościelne – 1,0 km;
- Przebudowa drogi Wały B – 1,5 km;
- Przebudowa drogi Łęki Górne – 0,75 km;
- Wykonanie i uruchomienie oczyszczalni ścieków dla I etapu budowy (25m³/d) w Kterach i Łękach;
- Budowa stacji uzdatniania wody w Krzyżanowie;

12.4 Gmina Kutno

- Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków;
- Przebudowa dróg gminnych;

12.5 Gmina Łanięta

- Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków;
- Budowa drogi asfaltowej Kąty – granica gminy;
- Budowa chodniku i parkingu we wsi Łanięta i Suchodębie;

12.6 Gmina Oporów

- Przebudowa drogi gminnej Kurów Swiechów – Łowiczówka;
- Budowa indywidualnych przydomowych oczyszczalni ścieków – etap I;

12.7 Gmina Nowe Ostrowy

- Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków;
- Modernizacja stacji uzdatniania wody w Ostrowach;
- Budowa/przebudowa drogi gminnej do terenów inwestycyjnych;
- Budowa/przebudowa drogi nr 312611 Imielno – Świeciny;
- Budowa/przebudowa drogi 312623 Grochówek;
- Budowa/przebudowa drogi 312602 Bzówki;
- Zbiorcza kanalizacja ścieków do terenów przemysłowych i terenów Ostrowy Cukrownia;

12.8 Gmina Strzelce

- Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków;

12.9 Gmina Żychlin

- Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków;

12.10 Gmina Daszyna

- Przebudowa drogi Zieleniew – Zabokrzeki o dł. Ok 1.2 km;
- Przebudowa drogi Krężelewice – Upale o dł. ok 1.3 km;
- Budowa kolektora sanitarnego z przyłączami w Daszynie;
- Budowa 60 szt. przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie Gminy Daszyna;
- Budowa 40 szt. przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie Gminy Daszyna wraz z opracowaniem dokumentacji projektowo – kosztorysowej;

12.11 Gmina Góra Św. Małgorzaty

- Sfinansowanie kosztów dokumentacji projektowej i budowa oczyszczalni przydomowych – Etap I
- Budowa kanalizacji sanitarnej wraz z przykanalikami w miejscowości Podgórzyce, Góra Św. Małgorzaty, Bryski;
- Przebudowa drogi gminnej Nr 22 Mierczynek, Bogdańczew, Ambrożew – 1,9 km;
- Budowa drogi gminnej Nr 17 bryski – Zabokrzeki;

12.12 Gmina Grabów

- Rozbudowa stacji wodociągowej w m. Grabów;
- Dokumentacja i przebudowa wodociągu w m. Grabów;
- Droga o nawierzchni asfaltowej Wygorzele-2 435km;
- Droga o nawierzchni asfaltowej Besiekiery-Janów- Ostrówek– 3 675km;
- Droga o nawierzchni asfaltowej Teofilki-Brudzeń-Besk Nowy. –3 800 km;
- Droga o nawierzchni asfaltowej Sobótka Nowa-0,981km;
- Dokumentacja i budowa oczyszczalni i kanalizacji w rejonie Sobótka;

12.13 Gmina Witonia

- Przebudowa drogi gminnej nr 312125 w Węglewicach o dł. 2 km;
- Przebudowa dróg gminnych nr 314122 w Kucharach o dł. 3,8 km;
- Przebudowa dróg gminnych nr 314130 w Kucharach o dł. 3,8 km;
- Przebudowa dróg gminnych nr 31411 etap II – w Oraczewie o dł. 2,2 km;
- Przebudowa drogi gminnej nr 314126 Piaski o dł. 1,2 km;
- Przebudowa drogi gminnej nr 314119 w Oraczewie o dł. 1,4 km;
- Przebudowa drogi gminnej nr 314112 w Kucharach o dł. 2,8 km;
- Przebudowa drogi gminnej nr 314134 w Witoni o dł. 1,3 km;
- Przebudowa drogi gminnej nr 314113 w Gładzianowie o dł. 2,2 km;

- Przydomowe oczyszczalnie ścieków realizowane wspólnie z mieszkańcami gminy Witonia;

Ponadto ZGRK realizuje wiele projektów nieinwestycyjnych takich jak: edukacja ekologiczna dla szkół, mieszkańców oraz budowę szlaków rowerowych, pieszych i innych.

13. Zadania planowane do realizacji po roku 2013 – projekty długoterminowe

Związek Gmin Regionu Kutnowskiego w zadaniach długoterminowych przewiduje nadal budowę i przebudowę dróg gminnych, budowę sieci kanalizacji, przydomowych oczyszczalni ścieków, wodociągów. Roczne środki budżetowe w gminach nie są wystarczające dla lokalnych potrzeb. Również środki pomocowe z Regionalnego Programu Operacyjnego woj. łódzkiego są zbyt małe, dlatego inwestycje przeciągają się w czasie.

Podstawą opracowania tabeli WPI były w pierwszym etapie zhierarchizowane potrzeby inwestycyjne ZGRK w oparciu o dokumenty z gmin. Następnym kryterium rozmieszczenia zadań w zaktualizowanej tabeli były określone po analizie finansowej możliwości finansowania poszczególnych przedsięwzięć, w poszczególnych latach z uwzględnieniem środków własnych i możliwego dofinansowania z funduszy strukturalnych i innych zewnętrznych źródeł finansowania.

Podczas działań mających na celu rozmieszczenie zaproponowanych inwestycji w poszczególnych latach wzięto pod uwagę możliwości pozyskania zewnętrznych środków finansowych z europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Europejskiego Funduszu Społecznego. Jednakże fundusze strukturalne nie były w procesie planowania jedynym źródłem pozyskania środków finansowych z zewnątrz. Planowane inwestycje oparte zostały również o dofinansowanie z Norweskiego Mechanizmu Finansowanego, Planu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 oraz możliwości, jakie daje obecnie ustawa o partnerstwie publiczno-prywatnym.

Maksymalna stopa współfinansowania UE w programach operacyjnych w perspektywie finansowej na lata 2007 – 2013 wynosi 85 % kosztów.

14. Powiązanie zadań PRL z innymi działaniami

Lokalna Plan Rozwoju Lokalnego ZGRK bardzo dobrze wpisuje się w główne dokumenty strategiczne takie jak.:

Narodowa Strategia Spójności 2007 – 2013:

PRL ZGRK jest zgodny horyzontalnymi celami Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia na lata 2007 – 2013:

1. Poprawa jakości funkcjonowania instytucji publicznych oraz rozbudowa mechanizmów partnerstwa,
2. Poprawa jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie spójności społecznej,
3. Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski,
4. Podniesienie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw, w tym szczególnie sektora wytwórczego o wysokiej wartości dodanej oraz rozwój sektora usług,
5. Wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej,
6. Wyrównywanie szans rozwojowych i wspomaganie zmian strukturalnych na obszarach wiejskich.

Biorąc pod uwagę niską konkurencyjność polskiej gospodarki i regionu ZGRK kwalifikuje się on do obszarów Celu „Konwergencja” w ramach polityki spójności UE.

Narodowa Strategia Rozwoju Regionalnego na lata 2007-2013

Zasadniczym celem "Narodowej strategii rozwoju regionalnego na lata 2007 - 2013" jest tworzenie warunków wzrostu konkurencyjności regionów oraz przeciwdziałanie marginalizacji niektórych obszarów w taki sposób, aby sprzyjać długofalowemu rozwojowi gospodarczemu kraju, jego spójności ekonomicznej, społecznej i terytorialnej oraz integracji z

Unią Europejską. Główne obszary koncentracji działań w latach 2007 – 2013 to:

- rozwój konkurencyjności gospodarczej polskich regionów
- elastyczne różnicowanie celów i wykorzystywanie potencjału endogenicznego regionów;
- wyrównywanie szans rozwojowych województwa;

Przyjęcie tego typu celów rozwojowych jest zgodne z zasadą rozwoju wszystkich polskich województw. W praktyce oznacza dążenie jednocześnie do poprawienia konkurencyjności gospodarczej polskich regionów i całego kraju, jak również wyrównywania szans rozwojowych tych obszarów, które bez pomocy państwa skazane są na marginalizację lub długotrwałe problemy rozwojowe. Jednocześnie w myśl zasady subsydiarności rozwoju regionalnego oraz zasady wspierania rozwoju endogenicznego województw – polityka regionalna państwa jest ukierunkowana na elastyczne różnicowanie celów i wykorzystanie potencjału wewnętrznego poszczególnych obszarów.

„STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO na lata 2007-2020”

Plan Rozwoju Lokalnego ZGRK bardzo dobrze wpisuje się w priorytetowe obszary Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego na lata 2007 – 2020. Tym samym zawiera się w trzech głównych sferach strategicznych społecznej, ekonomicznej i funkcjonalno – przestrzennej wynikających z diagnozy i bilansu strategicznego regionu.

Realizacja pożądaných przemian określonych w misji przy aktualnym stanie i tendencjach rozwojowych regionu, będzie wymagała skoncentrowania wysiłków na wielu obszarach. Najważniejsze z nich zidentyfikowano w trzech strategicznych dla województwa sferach:

SFERA SPOŁECZNA:

Cel główny: Wzrost ogólnego poziomu cywilizacyjnego województwa.

SFERA EKONOMICZNA:

Cel główny: Poprawa pozycji konkurencyjnej gospodarki województwa.

SFERA FUNKCJONALNO – PRZESTRZENNA:

Cel główny: Stworzenie rzeczywistego regionu społeczno – ekonomicznego posiadającego własną podmiotowość kulturową i gospodarczą.

15. Oczekiwane wskaźniki efektów realizacji Planu Rozwoju Lokalnego

- Zapewnienie wszechstronnego i harmonijnego rozwoju regionu poprzez wybór optymalnych rozwiązań technicznych z punktu widzenia osiągnięcia optymalnego efektu ekologicznego, ekonomicznego i społecznego, przy najniższych nakładach inwestycyjnych., z uwzględnieniem etapowania prac;
- Stworzenie podstawy do opracowania projektów inwestycyjnych i dokumentacji technicznych dla tworzenia warunków aplikowania o środki finansowe Unii europejskiej i krajowe;
- w sferze społecznej, w której głównym celem jest wzrost ogólnego poziomu cywilizacyjnego obszaru Związku Gmin: podniesienie jakości życia mieszkańców, uporządkowanie gospodarki przestrzennej;
- w sferze ekonomicznej w której głównym celem jest poprawa pozycji konkurencyjnej gospodarki gmin należących do ZGRK: stworzenie nowoczesnej bazy gospodarczej, stymulowanie wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich, tworzenie wizerunku regionu przyjaznego i atrakcyjnego do zamieszkania, inwestowania i współpracy;
- Przyczynienie się do poprawy dostępności komunikacyjnej regionu w zakresie rozbudowy i modernizacji sieci transportowych w celu zwiększenia atrakcyjności, północno – zachodniej części województwa łódzkiego jako miejsca rozwoju działalności gospodarczej. Gminy zrzeszone w ZGRK zajmują 4,4% powierzchni województwa łódzkiego;

16. Plan finansowy na lata 2008 - 2013 (WPI)

Wieloletni Program Inwestycyjny Związku Gmin Regionu Kutnowskiego na lata 2008 - 2010

Lp.	Nazwa programu/zadania	Nazwa Jednostki realizującej	okres realizacji	Nakłady całkowite w PLN								
				OGÓŁEM	2008		2009		2010		Lata następne	
					środki własne	źródła zewnętrzne	środki własne	źródła zewnętrzne	środki własne	źródła zewnętrzne	środki własne	źródła zewnętrzne
Zadanie 1: Gospodarka wodno - ściekowa												
1	Budowa Systemu Ochrony Wód Powierzchniowych - Oczyszczalnie Przydomowe - Etap I	ZGRK	2008-2010	29 050 000,00 zł	50 000,00 zł	0,00 zł	2 700 000,00 zł	15 300 000,00 zł	1 650 000,00 zł	9 350 000,00 zł	0,00 zł	0,00 zł
2	Budowa i Przebudowa Wodociągów i Stacji Uzdatniania Wody w Gminach Związku Gmin Regionu Kutnowskiego	ZGRK	2008-2010	9 200 000,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	1 050 000,00 zł	5 950 000,00 zł	165 000,00 zł	935 000,00 zł	165 000,00 zł	935 000,00 zł
3	Budowa kanalizacji sanitarnej w gminach ZGRK - Etap II	ZGRK	2008 - 2010	15 000 000,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	1 125 000,00 zł	6 375 000,00 zł	1 125 000,00 zł	6 375 000,00 zł	0,00 zł	0,00 zł
Zadanie 2: Infrastruktura drogowa												
4	Budowa i przebudowa dróg gminnych w gminach ZGRK - Etap II	ZGRK	2008 - 2010	40 366 000,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	3 054 900,00 zł	17 311 100,00 zł	3 000 000,00 zł	17 000 000,00 zł	0,00 zł	0,00 zł
Zadanie 3: Infrastruktura teletechniczna i informatyczna												
5	E-Lódzkie Regionalna Platforma e-usług publicznych województwa łódzkiego	ZGRK	2008-2009	3 500 000,00 zł	168 000,00 zł	0,00 zł	499 800,00 zł	2 832 200,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	0,00 zł
Ogółem				97 116 000,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	3 054 900,00 zł	17 311 100,00 zł	3 000 000,00 zł	17 000 000,00 zł	0,00 zł	0,00 zł

17. System wdrażania Planu Rozwoju Lokalnego

Ustalenie, a następnie wdrożenie planu rozwoju lokalnego jest tożsame z akceptacją dla menedżerskiego podejścia do zarządzania Związkiem Gmin i gminami ZGRK. Podejście takie jest konieczne ze względu na potrzebę racjonalnego wykorzystania wszystkich jego zasobów (zasobów naturalnych, publicznych środków finansowych, struktur organizacyjnych, doświadczenia, a także umiejętności i potencjału intelektualnego mieszkańców) w celu stymulowania harmonijnego, zrównoważonego rozwoju wspólnoty samorządowej.

Wszystkie działania organizacyjne powinny być podporządkowane podstawowemu celowi – dostarczaniu jak najlepszych i zarazem jak najtańszych usług publicznych dla mieszkańców. Wysiłki zmierzające do ponoszenia sprawności funkcjonowania powiatowych struktur organizacyjnych powinny koncentrować się na sześciu podstawowych zagadnieniach:

- usprawnianiu metod pracy,
- stałym dążeniu do poprawy jakości zarządzania,
- koncentracji na potrzebach odbiorców usług publicznych (mieszkańców),
- pracy zespołowej (w tym współpracy z innymi jednostkami samorządu terytorialnego działającymi na obszarze powiatu),
- aktywnym przywództwie,
- długoterminowym planowaniu przedsięwzięć.

Tworzenie odpowiednich uwarunkowań organizacyjnych dla realizacji planów rozwoju polega przede wszystkim na identyfikacji przeszkód oraz poszukiwaniu takich metod i rozwiązań, które pozwolą przeszkody te pokonywać. Identyfikacja i usuwanie przeszkód w toku wdrażania planu rozwoju lokalnego, to czynności, które w szerokim zakresie przyczyniają

się do doskonalenia sprawności funkcjonowania całości struktury organizacyjnej Związku Gmin.

18. Sposoby monitorowania, oceny i komunikacji społecznej Planu Rozwoju Lokalnego

Planowanie zadań rozwoju lokalnego to proces wymagający wysiłku głównie po stronie pracowników gminnych jednostek organizacyjnych, a także współpracy z samorządem gminnym i regionalnym. Bardzo ważnym elementem tego procesu jest także uzyskanie społecznego konsensusu, co do priorytetów w praktyce funkcjonowania gminnych jednostek organizacyjnych tym bardziej kiedy realizuje się zadania w Partnerstwie tak jak ma to miejsce w ZGRK.

Podejmując decyzję o przystąpieniu do prac nad planem rozwoju lokalnego, Związek Gmin Regionu Kutnowskiego przyjął założenie, że jego treść powinna uwzględniać nie tylko wyniki prac specjalistycznych prac analitycznych, ale także czerpać z bogatego doświadczenia osób związanych prywatnie lub zawodowo ze sprawami gminnych jednostek samorządowych.

Wyniki wdrażania uzyskają najlepszą ocenę wówczas, gdy mieszkańcy miast i gmin będą zadowoleni z rozwoju swoich gmin i poprawy warunków życia.

Na bieżąco będą badane efekty wdrażania planu zarówno w bieżących kontaktach z mieszkańcami jak i z organizacjami społecznymi i gospodarczymi i podmiotami gospodarczymi. Ponadto realizacja planu będzie sukcesywnie oceniana i analizowana.

18.1 Promocja i informacja

W przypadku pozyskiwania środków poza budżetowych np. z Unii Europejskiej wszelkie zadania promocyjno – informacyjne będą przeprowadzane zgodnie z Rozporządzeniem nr. 1159/ 2000 z dnia 30 maja 2000r. Komisji Europejskiej w sprawie prowadzenia przez państwa członkowskie działań informacyjnych i reklamowych dotyczących pomocy

udzielanej z funduszy strukturalnych (Dz. Urz. UE L 130/30 z dn. 31.05.2000 r.) .

Informacje o projektach upowszechniane będą poprzez :

- omawianie na spotkaniach z mieszkańcami, z sołtysami na naradach organizowanych przez gminy, na sesjach poszczególnych rad gmin;
- informacje i artykuły w prasie lokalnej;
- ogłoszenia i audycje w lokalnych stacjach radiowych;
- foldery i plakaty zamieszczane w miejscach publicznych i często odwiedzanych;
- informacje zamieszczane na tablicach ogłoszeń :
 - poszczególnych urzędów gmin i Związku Gmin Regionu Kutnowskiego ,
 - tablicach ogłoszeniowych w sołectwach
 - tablicach ogłoszeniowych gminnych jednostek organizacyjnych, jednostek OSP, placówek służby zdrowia i aptek
- strony internetowe wszystkich gmin obszaru w tym również stronę www.zgrk.pl

W trakcie kampanii promocyjnej i informacyjnej będą eksponowane:

- Flaga, godło i logo Unii Europejskiej;
- inne wymagane;

Adresatami docelowymi kampanii informacyjno – promocyjnej są:

- mieszkańcy gmin członkowskich ZGRK;
- radni, sołtysi;
- reprezentanci sektora społecznego i gospodarczego;
- mieszkańcy województwa łódzkiego ,a w szczególności powiatów kutnowskiego. łęczyckiego, łowickiego,
- mieszkańcy ościennych województw, a w szczególności powiatów : konińskiego, włocławskiego, gostynińskiego.